

Česká lesnická společnost, o.s.

pod odbornou záštitou a za finančního přispění
Ministerstva zemědělství ČR, sekce lesního hospodářství
a za finanční podpory Lesů České republiky, s. p.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

KŘIVOKLÁTSKÉ LESNICTVÍ VE TŘETÍM TISÍCILETÍ

SBORNÍK REFERÁTŮ

**13.-14. května 2010
Roztoky u Křivokláta, hotel Roztoky**

Odborný garant:**Ing. Miroslav Pecha**

ZP ČLS Křivoklát

Privat: 270 23 Křivoklát 42

tel.: 721 633 739, e-mail: mira.pecha@quick.cz

Organizační garant:**Ing. Karel Vančura**

Česká lesnická společnost, o.s.

Novotného lávka 5, 116 68 Praha 1

mobil: 776 791 401, e-mail: cesles@csvts.cz

Dvoudenní konference v rámci akce Evropský týden lesů 2010 na téma „Křivoklátské lesnictví ve třetím tisíciletí“, je věnována založení „Lesnického parku Křivoklátsko“, připomenutí desátého výročí vzniku Programu 2000 LČR a výše zmíněné předcházející konference, která se uskutečnila právě v době, kdy byl Program 2000 vyhlášen.

Založení LESNICKÉHO PARKU KŘIVOKLÁTSKO - roční snaha ČLS, LČR, s.p., MZe a dalších lesnických organizací o vznik institutu, který by na Křivoklátsku, kromě vysokých přírodních hodnot území, zachoval i vysoký standard lesního hospodářství jako kulturního dědictví českého národa, bude prezentována lesnické, laické i politické veřejnosti.

Účastníci se seznámí s principy lesnického parku a modelového lesa, jako se způsobem společné správy území, kde vlastníci a správci lesa a pozemků nesou zodpovědnost za stav lesa před zákonem a jejich hospodaření trvale udržitelným způsobem vede k zachování všech funkcí lesů, bez nutnosti zvýšené ochrany přírody ze strany státu. Ve vztahu k tomuto novému modelu péče o zalesněnou krajinu, který je charakterizován dobrovolností partnerů, kteří bez nároku na mandatorní výdaje ze státního rozpočtu usilují o společnou, odpovědnou správu kulturní krajiny. Dále zazní informace o podobných iniciativách jinde ve světě a v neposlední řadě bude tématem dne přínos práce lesníka a význam LH pro trvalou udržitelnost rozvoje krajiny.

Autor souhlasí se zveřejněním svého příspěvku ve sborníku a na internetu. V případě použití kterékoli části příspěvku bude ze strany ČLS vyžadována přesná citace autora.

Texty ve sborníku neprošly jazykovou úpravou.

Technická spolupráce:**Lesnická práce, s. r. o.**

nakladatelství a vydavatelství

Zámek 1, 281 63 Kostelec nad Černými lesy

neuhoferoval@lesprace.cz

Česká lesnická společnost**ISBN 978-80-02-02227-5**

OBSAH

- 4**   **Pozvání prezidenta republiky na Vyhlášení Lesnického parku Křivoklátsko**
- 5**   **Odpověď prezidenta republiky na dopis o Lesnickém parku Křivoklátsko**
- 6**   Vladimír Švihla, Odbor lesního hospodářství ČAZV
Lesnická charakteristika návrhu na vytvoření NP Křivoklátsko
- 10**   Miroslav Pecha st., Základní pobočka ČLS
Lesnický park Křivoklátsko – území pro přírodu i pro lidi
- 15**   Ing. Josef Myslivec, Lesní a rybníční správa J. C. M., Zbiroh
**Základní principy hospodaření na Lesní a rybníční správě
J. Colloredo Manssfelda, Zbiroh**
- 17**   Miroslav Pecha jr., Lesy ČR, s. p., LS Křivoklát
Praktická realizace trvale udržitelného hospodaření na revíru Kouřimec
- 22**   Jiří Stonawski, Lesy České republiky, s. p.
Realizace Programu 2000 LČR
- 23**   Jiří Stonawski, Lesy České republiky, s. p.
Lesnický park Křivoklátsko – území pro přírodu i pro lidi
- 28**   Ing. Jiří Pour, LČR, s. p., lesní správa Křivoklát
Využití území lesnického parku v oblasti enviromentální
- 32**   Karel Pulkrab, Roman Sloup, Jiří Remeš, Miroslav Sloup, ČZUv Praze, FLD
**Komparace přímých nákladů holosečného a podroštního hospodářského
způsobu v modelové studii**
- 40**   Ing. František Morávek, PEFC ČR
Zhodnocení desetiletého trvání Programu 2000 u LČR
- 43**   Karel Vančura st., Středočeská pobočka ČLS
Možnost začlenění lesnických parků do Mezinárodní síť modelových lesů
- 51**   Jerzy Lesiński, Ústav lesnické botaniky a ochrany přírody, Zemědělské university v Krakowě
**Porovnání dvou konceptů: Modelové lesy (MF) a Propagační lesní celky (LKP)
– podobnosti a rozdíly; proveditelnost přijetí konceptu modelových lesů v Polsku
(z anglického textu přeložil Ing. Karel Vančura, CSc.)**
- 59**   Petr Maděra, Petr Horáček, Lesnická a dřevařská fakulta Mendelovy univerzity v Brně
**Školní lesní podnik Masarykův les Křtiny Mendelovy univerzity v Brně
a trvale udržitelný rozvoj lesního hospodářství**
- 62**   Ing. Petr Čupa, Ing. Jan Vybíral, Biosférická rezervace Dolní Morava
Mezinárodní síť modelových lesů a její přínos pro management krajiny
- 65**   **Exkurzní průvodce**

POZVÁNÍ PREZIDENTA REPUBLIKY NA VYHLÁŠENÍ LESNICKÉHO PARKU KŘIVOKLÁTSKO

Vážený pan
Václav Klaus
prezident České republiky
Pražský hrad
119 08 Praha 1

Křivoklát 25.3.2010

Vážený pane prezidente,

Česká lesnická společnost pořádá ve dnech 13. - 14. 5. 2010 v Roztokách u Křivoklátku v rámci „Evropského týdne lesů“ konferenci s názvem „Křivoklátské lesnictví ve 3. tisíciletí“. Součástí této konference bude dne 13.5.2010 odpoledne vyhlášení „Lesnického parku Křivoklátsko“, jako prvního lesnického parku v České republice i ve střední Evropě. Lesnický park pak zažádá o zařazení do „Mezinárodní sítě modelových lesů“. (www.imfn.net).

Tento projekt dokázal v krátké době sjednotit celou lesnickou veřejnost a dostal plnou podporu nejvýznamnějších lesnických institucí i osobností v ČR včetně obou lesnických fakult. K lesnickému parku se částí svého majetku na Zbirožsku připojil i největší soukromý vlastník lesů v ČR Jerome Colloredo Mansfeld.

Lesnický park je projevem určitého probuzení českých lesníků a vyvrcholením snahy prokázat, že přírodní, kulturní i duchovní hodnoty určitého území lze chránit i bez zpřísnění režimu ochrany přírody a zbytečných zásahů státu. Přitom je možno trvale udržet produkci všech hodnot, které jsou schopny lesy i celá křivoklátská krajina poskytovat. Zůstane tak zachována ve své plné hodnotě pro všechny kdo tam žijí i pro ty, kdo ji navštěvují. Je to tedy určitá protiváha snahám zakonzervovat rozlehlé civilizované území středních Čech a zřídit na Křivoklátsku v cílovém stavu velkoplošně bezzásahový národní park.

Jsme přesvědčeni, že kdyby na Šumavě byl místo národního parku park lesnický, nikdy by tam k současné situaci nemohlo dojít.

Vážený pane prezidente, velice si vážíme Vašeho státnického nadhledu i schopnosti vidět věci reálněji než řada současných politiků. Velice si vážíme i Vašeho vyhraněného postoje k projevům extremismu v oblasti životního prostředí. Nejen z těchto důvodů, ale také proto, že se jedná o oblast, kde máte své prezidentské sídlo a oboru Lány, dovolujeme si oslovit Vás tímto dopisem.

Bylo by nám nesmírnou ctí, kdybyste se mohl osobně zúčastnit té části naší konference, v které proběhne vyhlášení Lesnického parku Křivoklátsko a byl právě tou osobou, která tento akt provede.

S naším stavovským „Lesu zdar“

Za Českou lesnickou společnost

Ing. Miroslav Pecha
předseda základní pobočky Křivoklát

ODPOVĚĎ PREZIDENTA REPUBLIKY NA DOPIS O LESNICKÉM PARKU KŘIVOKLÁTSKO

Klaus.cz

Vážený pane předsedo,

obdržel jsem od Vás dopis, ve kterém mě zvete na vyhlášení Lesnického parku Křivoklátsko, které proběhne u příležitosti konference „Křivoklátské lesnictví ve 3. tisíciletí“ konané v rámci „Evropského týdne lesů.“ Velmi si Vašeho pozvání vážím a děkuji za něj. Vzhledem k řadě pracovních povinností, které určují můj program na dlouhé měsíce dopředu se však musím z účasti na Vaší konferenci omluvit.

Přírodní bohatství, které skýtají křivoklátské lesy, jsem poznal již dávno před tím, než jsem jako prezident republiky začal pravidelněji přebývat na zámku v Lánech. O to více jsem s obavami sledoval diskuze o možném vyhlášení národního parku na území křivoklátských lesů. Dobře totiž vím, že by to byl nemalý zásah do každodenních životů občanů žijících v tomto krásném koutu naší země. Podobné snahy vnímám jako boj minoritních zájmových skupin, kteří si zcela nepochopitelně a trestuhodně přivlastňují právo rozhodovat o částech naší země, které chtějí před většinou z nás ostatních chránit. S tím se nemohu smířit. V první řadě pro mě člověk není něčím, před čím by měla být příroda chráněna, člověka považuji za její přirozenou součást. Navíc jsem přesvědčen, že o jakémkoliv území by si měli rozhodovat především sami občané, kteří v něm žijí a nikoliv od místa odtržení úředníci často s extrémními názory v oblasti ekologie. Opakovaně jsem byl překvapen reakcí místních starostů, kteří nebyli příliš detailně informováni o tom, v jaké fázi se diskuze o případném vyhlášení národního parku nacházejí. To by se nemělo stávat a věřím, že i Vaše organizace může v této souvislosti k větší informovanosti místních občanů přispět.

Ve svém dopise píšete, že vyhlášení tzv. Lesnického parku je protiváhou snahám zakonzervovat Křivoklátsko pomocí vyhlášení bezzásahového národního parku. Rád bych tomu věřil, ale nejsem přesvědčen, že se zastánci vyhlášení národního parku s tímto stavem dlouhodobě spokojí. Hrozí riziko, že se Lesnický park stane pouze mezikrokem k vyhlášení již zmíněného národního parku. Budte si, prosím, tohoto rizika dobře vědomi. Obecně jsem přesvědčen, že kvalita lesů závisí především na kvalitě a odbornosti práce Vás lesníků, nezbytné ohleduplnosti jeho návštěvníků a až následně na jakékoliv institucionální formě.

Vážený pane Pecho, ještě jednou děkuji za pozvání na Vaší konferenci a přeji Vám, ať se daří křivoklátské lesy chránit a kultivovat takovým způsobem, který neomezí životy místních a bude naopak v souladu s jejich zájmy.

S přátelským pozdravem

Václav Klaus

LESNICKÁ CHARAKTERISTIKA NÁVRHU NA VYTVOŘENÍ NP KŘIVOKLÁTSKO

Vladimír Švihla

Odbor lesního hospodářství České akademie zemědělských věd

Předkládané stanovisko je podkladem Komise pro mimoprodukční funkce lesa pro jednání Odboru lesního hospodářství ČAZV.

1. Všeobecně

Cílem práce je objektivní pohled na záměr vytvořit NP Křivoklátsko. Cílem ochrany přírody v NP je zachovat pro další generace přírodní a krajinné hodnoty Křivoklátska a zachovat příznivý stav EVL v tomto regionu. Jde o zachování a obnovu samovolného vývoje lesních ekosystémů v rámci velkého lesního komplexu. NP má být zapsán v kategorii II. IUCN, ve které alespoň 75% plochy má být spravováno podle stanoveného účelu. Půjde o území vytvořené pro ochranu ekosystémů. Vyhlášené kategorie národní a přírodní rezervace tvoří přibližně 10% plochy návrhu NP, I. zóna ochrany NP tvoří 30% (zahrnuje i 10% NPR a PR), II. zóna 69% a III. Zóna 1% plochy NP.

Navrhovaný NP má výměru 10 200 ha a je tvořen z 96% lesy. Nachází se v oblasti Středočeských chlumů mezi obcemi Hýskov a Lhotka na V, Stradonicemi, N. Jáchymovem, Kublovem a Podmokelským mlýnem na J, Hřebečnky a Skryjemi na Z a Branovem, Roztoky, Račicemi a Bělčí na S. Tvoří ho 1-4 LVS, z toho typický je stupeň dubobukový 58% a bukodubový 31%.

Z dřevin hlavní zastoupení má DB 21%, SM 21%, BK 16%, MD 10%, HB 10% BO 12%, ost. listnáče 9% a ost. jehličnaté 1%. Dřeviny původní mají zastoupení 60%, nepůvodní 40%. Z hlavních dřevin SM a DB mají průměrně 5, BK 6 bonitu.

Lesy spravují LČR s.p. – LS Nižbor a LS Křivoklát a VLS ČR s.p. divize Hořovice – LS Nouzov.

2. Rozbor problémů tvorby NP z hlediska funkcí lesa

2.1. Funkce dřevoprodukční

Na dotčeném území existuje přímé řízení lesnických aktivit LHP pro LS Křivoklát, Nižbor a Nouzov. Zpracované LHP respektují schválené plány péče o ZCHÚ i existující zonaci celého území a jsou zpracovány metodou věkových tříd. Intenzitu lesnického managementu lze stanovit na základě těžeb a obnovy lesních celků. Na zájmové ploše NP se v letech 2008 -2009 v průměru ročně těžilo 30 768 m³ dřevní hmoty, tj. 3,3 m³/ha/rok. LHP stanovují průměrně 4 m³/ha/rok, tj. těží se přibližně 82% schváleného etátu LHP. CPP činí přibližně 6 m³/ha/rok, průměrný roční přírůst hmoty hroubí je asi 4,2 m³/ha. Těží se tedy přibližně 79% průměrného přírůstu hmoty hroubí lesních celků na území navrhovaného NP. Těžba se provádí ze 70% náseky a 30% podrostním způsobem. Průměrná zásoba dřevní hmoty je 200 m³/ha, tj. těží se asi 1,7% průměrné zásoby. Objem těžby SM činí 42% úhrnu ročních těžeb.

Přehled ročních průměrů dynamiky hlavních dřevin v letech 2007 -2009 na ploše navrhovaného NP.

Dřevina	Ø Roční úbytek			Ø Roční přírůstek		
	ha	% plochy dřeviny	% plochy NP	ha	% plochy dřeviny	% plochy NP
Smrk	-14	-1,0	-0,2			
Modřín	-11	-2,6	-0,1			
Borovice	-9	-1,0	-0,1			
Dub				+18	+ 0,9	+ 0,2
Buk				+17	+ 1,2	+ 0,2
Σ	-34		-0,4	+35		+ 0,4

Lesnický management zlepšuje přirozené zastoupení dřevin na zájmové ploše NP ročně o 35 ha, tj. na 0,4% celkové plochy NP. Zastoupení nepůvodních dřevin je 40%, jejich záměna současnými technologiemi potrvá několik generací. Nastoupený trend je správný, v přirozené skladbě dřevin na zájmovém území chybí nejvíce DB a BK. Trend realizovaný lesnickým managementem je šetrný a odpovídá v globále daným místním podmínkám Středočeských chlumů.

2.2. Funkce ochranné

Vodoochranná i půdoochranná funkce lesa jsou v zájmovém území dostatečně stabilizovány současným systémem ochrany.

2.3. Funkce ekologická

Cílem ochrany navrhovaného NP Křivoklátsko je uchovat přírodní hodnoty Křivoklátska a zachovat přírodovědně významné fragmenty území, společenstev živočichů a rostlin a biologickou diverzitu ve všech směrech spolu se speciální péčí o EVL. Z lesnického hlediska lze dané území hodnotit podle vyhl. č. 60/2008 Sb o plánech péče, příloha č. 2 takto:

Stupeň přirozenosti		%	Les přírodní 1 - 3
1	les původní	0	13
2	les přírodní	0	
3	les přírodě blízký	13	
4	les kulturní	42	
5	les nepůvodní	45	
Σ	-	100	

Pohled na přírodní strukturu lesa zde prohlubuje tabulka porovnávací skutečné a teoretické (typologicky odvozené) zastoupení dřevin na ploše plánovaného NP (%)

Dřevina	Zastoupení dřevin v %		Dřevina	Zastoupení dřevin v %	
	Současné	Přirozené		Současné	Přirozené
SM	21,1	2,6	DB	21,4	33,8
JD	0,4	6,3	BK	15,7	36,7
BO	12,2	0,8	HB	9,7	3,9
MD	9,9	0,3	JS	2,2	0,9
ost. jehl.	0,2	0	BR	2,1	0,4
			LP	2,2	8,2
			BRK	0	0,1
			ost. list.	2,9	6
Σ	43,8	10	Σ	56,2	90

Tabulka podle autorů Plíva a Průša

V současné době tvoří na zájmovém území 60% plochy dřeviny původní a 40% dřeviny nepůvodní.

Hodnocení přirozenosti lesů podle vyhlášky č. 60/2008 Sb, pro tisíciletou kulturou poznamenané území Středních Čech není optimální a nevystihuje zachovalost danou zastoupením dřevin přirozené druhové skladby. Připustíme-li na území 3 – les přírodě blízký managementové zásahy ve prospěch ochrany přírody, což je v praxi zcela běžné, pak bude lesů hodnocených jako přírodě blízké, minimálně o 10-20% více než stanoví striktně vyhláška. To je také v souladu s hodnocením přirozenosti lesů v publikaci Péče o chráněná území, II. lesní společenstva, J. Michal, V.Petříček a kol., AOPK ČR, Praha 1999, tab. Str. 137.

Také lze připomenout, že lesnická věda publikovala zásady cílevědomé péče o lesní ekosystémy tradičně již od prof. Konšela a Zlatníka až po současné profesory lesnických vysokých škol v Praze, Brně i Zvolenu. Metody jak speciálním managementem dovést lesní ekosystémy do ekosystémů klimaxových jsou dostatečně známy. V lesnické praxi vedou k tomuto způsobu péče o lesy zásady plánů péče všech stupňů, které jsou v oblasti Křivoklátska ve schválených lesních hospodářských plánech respektovány. (Pozn: jinak by nebylo Správou CHKO umožněno jejich schválení).

Zde zbývá jen demokratická diskuze mezi přírodovědci a lesníky vedoucí k definování přijatelného pole metod, způsobů péče o lesy.

Z předložených tabulek vyplývá, že současný trend lesnické péče je v souladu s požadavky na zlepšení přírodního stavu lesů. Zmenšuje se plocha SM, MD a BO a zvyšují se plochy DB a BK. Záměna dřevinné skladby je podle možností přírodních podmínek proces dlouhodobý, rozhodně několik generací. Tento proces bude rozhodně vyžadovat speciální rozbor, další šetření a podrobné plány.

2.4. Funkce sociální

Tyto důležité funkce se budou zřejmě rozvíjet podle mnoha faktorů, které nelze předem odhadnout. Podrobnosti budou obsahovat příslušné plány péče.

2.5. Sociálně ekonomická cena funkcí lesa

Sociálně ekonomická cena funkcí lesa pro zájmové území NP nebyla dosud zpracována. O její velikosti lze získat přibližnou představu analogií ze zpracování sociálně - ekonomické ceny na území 3 přírodních rezervací o celkové výměře 363 ha na území CHKO Český kras, která s CHKO Křivoklátsko sousedí.

Sociálně ekonomická cena na 1 ha lesa ZCHÚ v Českém krasu.

Funkce	1	2	3	4	5	6	7	8	Σ
tis. Kč	311	8	66	91	0	40	41	184	741
%	42	1	9	12		5	6	25	100
i/1	1,00	0,03	0,21	0,29	0,00	0,13	0,13	0,59	1,38

i/1 podíl FL k funkci dřevoprodukční

Funkce lesa:

1. dřevoprodukční
2. myslivosti
3. nedřevoprodukční
4. hydrické
5. protierozní
6. vzduchoochranná
7. zdravotně hygienická
8. kulturně naučná (ekologická)

Mimoprodukční funkce lesa jsou zde 1,38 x vyšší než funkce dřevoprodukční. Tím se upřesňuje postoj k problematice návrhu NP.

2.6. Myslivost

Rozbor problematiky myslivosti si vyžaduje samostatné speciální zpracování. Vymyká se možnosti této stati. Jde o kardinální letitý spor OP a mysliveckých sdružení v otázce stavů lovné zvěře, zatím neřešitelný.

Původní druhy zvěře jsou skupinou volně žijících živočichů, která je integrální součástí lesních ekosystémů Křivoklátska. Nepůvodní druhy zvěře (muflon, jelen sika, daněk) se výrazně podílejí na poškozování lesa a je nutné jejich existenci na území NP vyloučit. Neexistující přirozený predanční tlak je třeba nahradit řízeným lovem. Stavby jelení, srnčí a černé zvěře je třeba udržovat v míře umožňující přirozenou obnovu všech dřevin přirozené druhové skladby.

3. Komentář a diskuze

Požadavky IUCN za II. kategorii NP nejsou v současné době splnitelné. Přiblížení se kritériím IUCN bude vyžadovat velmi dlouhou dobu. Kategorizace IUCN nevyklučuje zařazení NP do kategorie V a převedení do kategorie II je možné provést po splnění stanovených podmínek. Bezzásahový režim na 75 % území NP Křivoklátsko je i v budoucnu málo reálná (Je tedy zde především otázka, zda neponechat současný systém ochrany území formou CHKO+ NPR, PR a EVL do doby pro hodnocení NP příznivější.) I když bude NP Křivoklátsko vyhlášen v současné době, stejně bude muset budovat lepší stupně přirozenosti lesa dlouhodobě, tj. podobně jako nyní se provádí v rámci stávajícího systému OP.

Trend současného managementu LČR se v současné době přibližuje požadavkům ochrany území. Je usměrňován OP pomocí schválených plánů péče zpracovaných do LHP.

Posun lesa k přírodě bližšímu stupni bude proces dlouhodobý (nejméně jednu generaci lesa) a odborně náročný. Území je poznamenáno tisíciletou kulturní činností člověka. Intenzivní tlak na dřevovýrobu v zájmovém území NP začal počátkem 19. století byl motivován potřebou dřeva a ekonomickým výnosem z lesa. Maximálně přes 2/3 přírodě vzdálených lesů v současné době je důsledkem uplatňování teorie nejvyššího ekonomického výnosu z lesa. Je však zřejmé, že hodnocení zdejších lesů podle vyhl. č. 60/2008 Sb, odvozené pro přírodní lesy, je problematické. Dnešní lesy Křivoklátska a hospodaření v nich je cenné kulturní dědictví po předchozích generacích. Jen citlivý přístup k nim přinese zachování dnes chráněných fenoménů ochrany přírody.

Připomíná se, že sociálně-ekonomická cena mimoprodukčních funkcí lesa je zde cca. 1,4 x vyšší než dřevoprodukční. Výroba dřevní hmoty nemůže být proto hlavním posláním péče o les.

Není zatím vůbec řešena otázka základní: bude OP zaměřena na ochranu fragmentů přírody konservací nebo půjde o ochranu přírodních procesů? Zde jen se podotýká, že i v těchto pohledech na koncepci NP je podstatný rozdíl. Tato záležitost by měla být v návrhu NP do hloubky propracována.

Na významné ploše NP (asi 20 - 30%) by měla být zajištěna ochrana přírodních procesů a na ostatním území by měl být prováděn management zaměřený na úpravu druhové a prostorové skladby porostů. Pro rozhodování o zvětšování plochy k uplatňování přírodních procesů bude dostatečně dlouhá doba která by měla být využita k široké odborné i veřejné diskusi.

Z výše uvedených důvodů vzniká naléhavá potřeba široké odborné diskuze o stupni OP v zájmovém území. Tato otázka je podle našeho názoru v současné době zcela otevřená a její definitivní řešení je záležitostí budoucnosti. Do vyjasnění ve stanovisku uvedených problémů lze současný způsob ochrany území navrhovaného na národní park považovat za vyhovující.

Avšak v případě privatizace nebo pronájmu státních lesů je NP Křivoklátsko jedinou možností jak zachovat toto území jako státní majetek s vysokou přírodní hodnotou v srdci středočeských chlumů.

6. dubna 2010 Komise pro mimoprodukční funkce lesa OLH ČAZV:

Kontakt

Vladimír Švihla
svihla.vladimir@centrum.cz

LESNICKÝ PARK KŘIVOKLÁTSKO ÚZEMÍ PRO PŘÍRODU I PRO LIDI

Miroslav Pecha st.
Základní pobočka ČLS

Je to právě čtrnáct let, kdy se právě v tomto sále konala konference „Změna druhové skladby na přírodě blízký model na Křivoklátsku“, kterou uspořádala základní pobočka ČLS Křivoklát. Za ta léta se křivoklátských lesích hodně změnilo, a já mohu říci, že k lepšímu. Dařilo se naplňovat cíle stanovené touto konferencí, což bylo zejména postupné zvyšování zastoupení listnatých dřevin a jedle na úkor dřevin jehličnatých. Co se ale nezměnilo, je zájem orgánů ochrany přírody o toto lesnický i přírodovědně cenné území ústící trvale ve snahy vyhlášení v cílovém stavu velkoplošně bezzásahového národního parku Křivoklátsko.

Přesně deset let uběhlo od konference „Přírodě blízké hospodaření v lesích CHKO Křivoklátsko“, které se někteří z vás také zúčastnili, a možná si ještě pamatují, když jsem v závěru svého referátu prohlásil, „Křivoklátsko dnes, díky odbornému úsilí lesnických generací minulosti i současnosti, by si zasloužilo zařazení ne do sítě národních parků, ale do sítě lesnických parků, i když současná legislativa zatím takovou kategorii nezná. Stálo by ale za to o ni uvažovat“.

Ani v tomto směru jsme nezůstali myšlenkám konference nic dlužní a v posledním roce byl vypracován projekt, který si dovoluji Vám dnes představit. Ten projekt se jmenuje „Lesnický park Křivoklátsko, území pro přírodu i pro lidi“.

Křivoklátsko je přírodovědný a lesnický skvost nejen v rámci českého vnitrozemí, ale i z pohledu celé České republiky a bezesporu i střední Evropy. Zatímco krajinu Křivoklátska modelovala miliony let ruka přírody, současné lesní porosty vytvářely ruce a hlavy řady generací křivoklátských lesníků. Ti byli v prvopočátku podporováni osvědčenými majiteli křivoklátského panství, dnes jsou vedeni snahou o trvale udržitelné lesní hospodářství. Výsledkem práce lesníků je současný stav lesních porostů, které zde v bohaté a často přírodě blízké druhové skladbě vytvářejí ucelený komplex stabilního lesního ekosystému, jaký nemá v českém vnitrozemí období.

Lesnictví, jakožto obor lidské činnosti s tradicí sahající několik set let do minulosti, si jistě zaslouží mnohem větší uznání široké veřejnosti, než jakému se v současnosti těší. Současně je nutné si uvědomit, že nelze žít jen z minulosti, ale je potřeba jít vstříc potřebám současné společnosti a pokud možno i potřebám našich potomků.

Ministerstvo ŽP usiluje v současné době o vyhlášení národního parku Křivoklátsko, v kterém by se postupně ustoupilo od hospodaření a křivoklátské lesy by byly v cílovém stavu ponechány velkoplošně přirozenému vývoji. I když proklamuje, že 1. zóna je v současném projektu situována jen do stávajících rezervací kde už se stejně nehospodaří, nelze předpokládat, že cílem MŽP je vytvořit na Křivoklátsku „Lesní závod“, který by se spokojil s cca tisíci hektary bezzásahových lesů a na zbývajících ploše by lesnický hospodařil se všemi problémy, které sebou dnes hospodaření v lesích přináší.

Současná generace křivoklátských lesníků předkládá odborné i politické veřejnosti alternativu, která anuluje všechna negativa národního parku a nabízí „**Lesnický park Křivoklátsko**“ s možností budoucího zařazení do mezinárodní sítě modelových lesů „**The International Model Forest Network**“. Je to alternativa i pro další, přírodovědně cenné a přitom hospodářsky využívané lesní celky na celém území ČR.

Zřízení „Lesnického parku“ chápeme jako nesmírně vstřícný krok LČR i ostatních vlastníků a výzvu pro ochránce přírody, vybudovat společnými silami ve středních Čechách dílo, které svým významem přesáhne daleko hranice našeho státu.

Lesnický park lze tedy definovat jako „**Vzorový objekt lesního hospodářství, v kterém se hospodaří podle standardu lesnického parku**“.

Lesnické parky v ČR by pak měly být modelem „**Středoevropských lesů mírného pásma silně ovlivněných civilizací**“. To jsou okolnosti, které limitují zejména velikost modelových lesů v ČR i způsoby hospodaření a využívání modelových lesů.

Důvody a cíle zřízení Lesnického parku Křivoklátsko

Hlavními důvody zřízení Lesnického parku je zachování a zvyšování přírodních hodnot území Křivoklátska současně se zachováním více než 200 let trvající tradice křivoklátského lesnictví, jako kulturního dědictví našeho národa. A to bez nutnosti zvyšování stupně ochrany, bez nároků na další náklady ze státního rozpočtu a bez zbytečného zasahování státu. Prostředkem, jak toho dosáhnout, je vysoký standard trvale udržitelného hospodaření při sladění zájmů lesních hospodářů se zájmy ochrany přírody.

Cíl lesníků i ochranářů přírody je stejný. Předat lesní ekosystémy Křivoklátska v celé jejich šíři a hodnotě příštím generacím v lepším stavu než je stav současný.

Poslání Lesnického parku Křivoklátsko

Základním atributem Lesnického parku bude trvale udržitelné hospodaření, které bude vyváženě plnit všechny tři pilíře lesního hospodářství – to je pilíř ekonomický, ekologický a sociální.

Pilíř ekonomický

Je nezbytný k zajištění trvale udržitelného hospodaření. Musí zajistit prostředky k fungování celého lesního hospodářství a učinit ho nezávislým na státním rozpočtu.

Pilíř ekologický

Je v lesnickém parku posilován existencí CHKO, vysokým podílem 1. a 2. zóny CHKO, ptačí oblastí a dalšími Naturovými lokalitami, i řadou přírodních a národních přírodních rezervací. Zajišťuje zachování křivoklátských lesů jako základního biotopu pro celou řadu rostlinných i živočišných druhů.

Pilíř sociální

Je důležitý pro dosažení stability v tomto sociálně citlivém venkovském prostoru. Právě zachování rozsahu lesnických činností a celkové produkce lesů přispívá k udržení zaměstnanosti místních obyvatel i k zajištění palivové základny domácností cenově přijatelným ekologickým topivem.

Možnost plošného užívání lesnického parku pro všechny k lesu a přírodě šetrné aktivity také zaručí, že území Křivoklátska zůstane plnohodnotným rekreačním zázemím pro tak významné aglomerace jako je Praha, Kladno, Zdíckoberounská aglomerace, Plzeň i přilehlá oblast severních Čech.

Lesnický park bude jedinečným demonstračním objektem s možností srovnávání různých způsobů hospodaření včetně srovnávání stavu lesních ekosystémů ponechaných přirozenému vývoji se stavem porostů cíleně lesnický obhospodařovaných.

To vše na poměrně rozlehlých územích ležících ve stejných přírodních podmínkách těsně vedle sebe. Bude zde tedy obrovský zdroj studijního materiálu a možností poznávání pro lesnické i ochranářské odborníky.

Územní členění Lesnického parku Křivoklát

1. Území s prioritním zájmem ochrany přírody

Do tohoto území jsou zahrnuty stávající národní přírodní rezervace (NPR) a přírodní rezervace (PR). Management území s prioritním zájmem OP už dnes probíhá a bude i nadále probíhat podle plánů péče CHKO. Určité části těchto území mohou být ponechány bez zásahu pro autoregulaci přírodních procesů a položení základů budoucích pralesů. Hospodářské zásahy by měly být podle plánů péče prováděny pouze v těch částech, kde je třeba z důvodů ochrany lesa odstraňovat případně asanovat stromy napadené nebo ohrožené některým z kalamitních druhů kůrovců (na Křivoklátsku platí i pro lýkožrouta modřínového).

S koordinací hospodářských opatření bude nutno počítat i na území 1. zóny CHKO, kde se už teď hospodaří částečně odlišně než v ostatních hospodářských lesích.

2. Ostatní lesy na území lesnického parku

Původní návrh počítal s určitou zonací lesnického parku, kde by byly jednotlivé zóny odstupňovány podle intenzity potřebných hospodářských zásahů. Pracovní skupina považuje toto členění za nadbytečné a tak hospodaření v jednotlivých porostech bude vycházet z jejich potřeb bez nutnosti zařazování do jednotlivých zón.

Hospodaření v Lesnickém parku

Základním atributem hospodaření v Lesnickém parku bude takový způsob hospodaření, který povede k zachování všech funkcí lesů. **LČR a ostatní vlastníci také nadále ponesou zodpovědnost za stav lesa před zákonem.**

Zásady hospodaření budou zakotveny v rozpracovaném obecném standardu pro podmínky Lesnického parku Křivoklátsko a budou podle něj také vyhodnocovány.

Postupnou úpravou druhové skladby a zvyšováním stability a kvality lesních porostů bude docházet k permanentnímu zlepšování stavu lesních ekosystémů v celé jejich šíři a druhové pestrosti včetně křivoklátského ekotypu modřínu evropského a lokální chlumní formy smrku ztepilého.

Na území Lesnického parku musí dojít k sladění zájmů mysliveckých se zájmy lesnickými. Znamená to další postupné snižování stavů spárkaté zvěře, zejména jelení a mufloní, až na ekologicky únosné stavy, které nebudou bránit spontánní přirozené obnově. U cenných a pro zvěř atraktivních dřevin, jako je jedle, dub, javory a některé další, bude třeba i při nízkých stavech zvěře nadále počítat s nutností ochrany proti škodám zvěří oplocením a nebo repelenty. Černá zvěř škodí hlavně konzumací žaludů a bukvic. V semenných letech těchto dřevin dochází k vysokým koncentracím černé zvěře k potravnímu zdroji. Tím je do značné míry ovlivněna možnost přirozené obnovy zejména dubu. Řešením je plošná redukce černé zvěře v celé ČR.

Lesnický park bude mít i významné naučné a vzdělávací poslání pro širokou odbornou i laickou veřejnost. Otevře se tu prostor pro práci lesnických odborníků, budou tu témata pro diplomové a další odborné práce frekventantů vysokých škol. Lesnický park bude i širokým zázemím pro lesní pedagogiku LČR. V rámci činnosti Informačního a vzdělávacího střediska LČR Křivoklát tu bude možno pořádat semináře, pracovní setkání, exkurze a další akce pro odbornou lesnickou, ochranářskou i laickou veřejnost. Již dnes má převážná většina pracovníků Lesní správy Křivoklát kurs lesní pedagogiky a intenzivně se jí věnuje.

Ekonomika Lesnického parku

Provoz Lesnického parku bude financován z prostředků majitelů, kteří na něm hospodaří **bez závislosti na státním rozpočtu.**

Lesnický park nebude mít samostatný správní aparát, jako např. národní park. Administrativa lesnického parku je založena na dobrovolném přístupu dotčených subjektů, institucionálně bude zastřešena obecně

prospěšnou společností a bude využívat nejrůznějších dostupných soukromých a veřejných zdrojů pro financování vlastní činnosti i na podporu a rozvoj aktivit, které jsou v souladu se standardem lesnického parku.

Se zvýšenými náklady bude nutno počítat v těchto oblastech:

- a. obnova lesa a ochrana kultur se zvýšeným podílem listnatých dřevin a jedle – vyšší náklady na sadební materiál, delší doba ochrany, náročnější výchova,
- b. propagace Lesnického parku,
- c. financování akcí celospolečenského zájmu – naučné trasy, demonstrační objekty, další drobná zařízení pro veřejnost, vědecký monitoring
- d. rozšíření činnosti Informačního a vzdělávacího střediska Křivoklát včetně lesní pedagogiky

Ekonomicky nevyčísitelným přínosem Lesnického parku bude zvýšení prestiže LČR, majetku JCM i všech subjektů, kteří se k lesnickému parku přičlení, v domácím i mezinárodním měřítku.

Územní vymezení Lesnického parku

Plocha lesních porostů (PUPFL), s kterými vlastníci LČR a JCM přistoupili do Lesnického parku Křivoklátsko, je k dnešnímu dni **cca 13 064 ha**. Ze stávající organizační struktury LČR do něj spadají revíry Pustá Seč, Kouřimec, Bušohrad, Skryje, Kolna z LS Křivoklát, a revír Krušná hora z LS Nižbor. Z majetku JCM Zbiroh pak polesí Vlastec.

Celková katastrální plocha navrženého „Modelového lesa“ je **cca 16 994 ha** a zasahuje do území dvou krajů. Středočeský 13 389 ha a Plzeňský 3 605 ha. Součástí lesnického parku se stanou majetky vlastníků v momentu, kdy k němu dobrovolně „přistoupí“. Do té doby není žádným způsobem dotčeno jejich vlastnictví ani současný způsob hospodaření. To platí i pro stávající rekreační objekty na pozemcích určených k plnění funkcí lesů.

V úseku, kde hranici lesnického parku tvoří řeka Berounka, prochází hraniční čára středem řeky. Lesnický park garantuje zachování současných rybářských i vodáckých aktivit na území celého toku beze změn.

Legislativa

Lesnický park nebude další kategorií CHÚ ve smyslu zákona č. 114/92 Sb. Vychází z dobrovolného rozhodnutí majitelů (správců) lesů hospodařit podle dohodnutých standardů lesnického parku bez nutnosti zasahování státu. Je to tedy vyšší forma přístupu k společenským hodnotám, než jakou představuje legislativní nařízení státní mocí a její následné vymáhání.

Přestože někteří odpůrci lesnického parku tvrdí, že se jedná o variantu „nebezpečnou pro křivoklátskou přírodu“, nejsou zájmy lesních hospodářů na území parku v konfliktu se zájmy ochrany přírody a sledují stejný cíl.

Bude třeba jen nalézt soulad mezi kompetencemi orgánů ochrany přírody Správy CHKO Křivoklátsko a kompetencemi subjektů, hospodařících na území Lesnického parku Křivoklátsko.

Ochrana přírody bude i nadále dostatečně zajištěna stávající CHKO, existencí naturových území i maloplošných chráněných území.

Možnost zařazení lesních porostů na území Lesnického parku do kategorie lesů zvláštního určení bude předmětem další odborné diskuse.

Lesnický park respektuje všechny současné kategorie ochrany přírody zřízené do této doby na jeho území.

Vyhlášení Lesnického parku by se nemělo dostat v žádném směru do konfliktu se zájmy obcí, na jejichž katastrech bude zřízen a předpokládá se, že k němu nebude ze stran obcí žádný odpor. Přesto bude nutné tento záměr se zástupci samospráv příslušných obcí včas projednat a respektovat jejich případné připomínky.

Záměru zřízení Lesnického parku bude třeba dát širokou publicitu pro vysvětlení jeho smyslu a poslání u široké veřejnosti.

Kontakt

Ing. Miroslav Pecha
Základní pobočka ČLS, Křivoklát
Telefon: 721 633 739
Mail: Mira.pecha@quick.cz

ZÁKLADNÍ PRINCIPY HOSPODAŘENÍ NA LESNÍ A RYBNIČNÍ SPRÁVĚ J. COLLOREDO MANNSFELDA, ZBIROH

Ing. Josef Myslivec
Lesní a rybníční správa J. C. M., Zbiroh

LRS JCM a zásady jejího obhospodařování

Již více než 11 let pracuji na Lesní a rybníční správě Zbiroh na největším soukromém majetku v České republice. Větší část tohoto majetku - 12 500 ha se nachází na Zbirožsku a menší část – 4 500 ha je v okolí Dobříše, kde je naším střediskem i celoročně otevřený a veřejnosti přístupný Dobříšský zámek. Vlastníkem je pan Ing. Jerome Colloredo-Mannsfeld, profesí lesní inženýr, který si svůj lesní majetek v Rakousku obhospodařuje sám. Když převzal po svém zesnulém strýci koncem roku 1998 lesy a rybníky v Čechách, provedl nezbytné organizační změny a vydal následující zásady hospodaření:

1. majetek musí být ziskový, protože jen to je předpoklad pro udržení pracovních míst
2. musí být zabezpečena ochrana a údržba majetku a dodržovány zákony platné v ČR
3. sociální oblast: stabilizace pracovníků, podpora vzdělávání, budování vztahu k firmě a k rodovým tradicím
4. ekologické obhospodařování lesů, rybníků a zemědělských pozemků
5. obnova a údržba památek, jejich využití pro veřejnost a potřeby kultury

V těchto několika zdánlivě jednoduchých bodech se skrývá životní moudrost, úcta k práci předků, vtaž k přírodě, k lidem a ke zdejšímu kraji. Je zcela jasně vidět snahu vlastníků předat jednou řádně obhospodařovaný a prosperující podnik svým dětem.

Z historie víme, že rodina Colloredo-Mannsfeld koupila Zbirožské panství v roce 1879 v dražbě od Vídeňské hypoteční banky po zkrachovalém baronu Strousbergovi. Zvláště lesy byly v té době ve velmi špatném stavu. Povoláním lesníků z jiných svých majetků v Čechách – z Dobříše a Opočna, vynaložením značných finančních prostředků a množstvím práce se stav postupně zlepšoval. Nastolená úroveň lesnictví se udržela i v dobách, kdy Colloredům, jako nepřátelům Říše, byly jejich majetky výměrem gestapa v roce 1942 zkonfiskovány a po třech poválečných letech, kdy bylo vlastnictví obnoveno, přišlo v roce 1948 znárodnění. Lesní personál však dále pokračoval v osvědčených základních způsobech hospodaření stanovených původními vlastníky.

Ve stejném duchu se pracuje ve Zbirožských lesích i po roce 1993, kdy se hospodaření ujal prostřednictvím Lesní a rybníční správy pan Jeroným Colloredo-Mannsfeld. Zcela jasně se tak ukazují přednosti, které přináší dlouhodobost při obhospodařování lesů, rybníků, využívání odborných vědomostí, zkušeností a práce předků, znalostí místních poměrů a přírodních zákonitostí.

Kulturní krajina a její ochrana

Křivoklátsko i Zbirožsko je území s dávným osídlením a člověk svou hospodářskou činností ovlivňoval a stále ovlivňuje tuto krajinu a přesto zde byly zachovány přírodní unikáty, velké a pestré množství rostlin, dřevin a živočichů.

Oprávněně se Křivoklátsko stalo Chráněnou krajinnou oblastí (CHKO), do níž patří i 4 600 ha soukromých lesů pana Ing. Colloredo-Mannsfelda. Tato výměra v sobě zahrnuje 1100 ha lesů v 1. zóně, Ptací oblast NATURA 2000 o výměře 2550 ha, genovou základnu 400 ha, NPP Kohoutov a PR Lípu o výměře 55 ha.

Naše spolupráce s CHKO byla vždy na velmi dobré úrovni. Dodnes s úctou uchovávám dopis bývalého vedoucího CHKO pana Ing. Petra Štěpánka, který adresoval MŽP a ve kterém velice oceňoval stav Colloredských lesů na polesí Vlastec a způsob jejich obhospodařování.

Připomenutím historie jsem jen chtěl zdůraznit úctu a vděčnost celým generacím lesníků, myslivců, rybářů a zemědělců, kteří svou citlivou prací, vztahem k přírodě, i estetickým cítěním vytvářeli krajinu Křivoklátska a získávali obživu. Přitom nepotřebovali žádné speciální zákony, speciální úřady, plány péče a podobně, bez nich to ale samozřejmě dnes již nejde.

Snaha o prosazení velkoplošného CHÚ nerespektující rozhodnutí vlády i vlastníka

Pan Colloredo má dnes téměř celých svých 17 tis. ha a 400 ha rybníků chráněných podle zvláštních předpisů. Bohužel je to v naší republice dnes zařízeno tak, že majetek, který dlouhodobě hospodaří dle platných zákonů s citem k přírodě a krajině stane se předmětem zájmu různých ochranářů, organizací, i politiků, kteří se pak vlastníkově snaží diktovat své mnohdy neověřené názory, předepisovat své nevyzkoušené pokusy a opatření, kontrolovat a omezovat jeho hospodaření. Naopak o lokality, kde se takto nehospodaří, zájem není a takový vlastník výše uvedené problémy nemá. Orgány ochrany přírody i politici využívají k prosazení svých cílů nesolidní jednání a nespílitelné sliby dotací a podobně.

Část zbirožských lesů pana Ing. Colloreda o výměře 2200 ha tak byla bez vědomí majitele a bez jakéhokoliv jednání s ním zakreslena do mapy připravovaného NP Křivoklátsko. Když už se celá záležitost nedala utajit a pan RNDr. Pelc, náměstek ministra musel jednat s panem Ing. Colloredem uslyšel zcela jasné rozhodnutí. Pan Ing. Colloredo zásadně nesouhlasil a nepřipustil zařazení svých lesů do NP Křivoklátsko. Jednalo by se dle něho o masivní zásah do jeho vlastnických práv, který by vedl nakonec až k zákazu využívání tohoto majetku.

LRS JCM a Lesnický park

Naopak, když se pan Ing. Colloredo seznámil se základními myšlenkami a cíly Lesnického parku, okamžitě se k této iniciativě připojil.

Lesnický park je v prvé řadě založen na dobrovolné účasti, ale i na závazku jednotlivých vlastníků a hospodářů k dodržování stanovených pravidel. Lesnický park by se měl stát ukázkou citlivého lesnického hospodaření, které nepoškozují přírodní procesy a dokáže přitom získávat dřevo, jako obnovitelnou surovinu a zajišťuje i všechny ostatní důležité funkce lesa. Dokáže zaměstnat v lese místní obyvatele, zpracovatele dřeva a nijak nezakazuje slušným lidem využívat les jako dosud. Důležitá je také skutečnost, že pro stát nebude žádnou finanční zátěží. Lesnický park by se měl stát studijním objektem a propagací lesnictví, jako poctivého „řemesla“ založeného na znalosti mnoha přírodních, technických i ekonomických disciplín.

V lesnickém parku bychom měli uvážlivě zavádět nové poznatky a s úctou, pokorou a odpovědností pokračovat v práci předků tak, aby mohli naši potomci za 100 let říci, že jsou zde krásné lesy a krajina.

Česká republika je velmi malá země na to, abychom zde mohli ponechávat bez zásahu rozsáhlá území, dosud normálně obhospodařovaná jen proto, že si to přeje, bez ohledu na náklady, nějaká malá část společnosti žijící převážně ve městech. Nikdo nemůže vědět, jak takové pokusy dopadnou a příklady ze Šumavy a odjinud to dokazují.

S delším časovým odstupem pak bude možné porovnávat stav lesa v lesnickém parku se stavem lesa v bezzásahových územích, s množstvím nařízení a zákazů pro místní obyvatele i návštěvníky.

Kontakt

Ing. Josef Myslivec
sekretariat@lesyzbiruh.cz

PRAKTICKÁ REALIZACE TRVALE UDRŽITELNÉHO HOSPODAŘENÍ NA REVÍRU KOUŘIMEC

Miroslav Pecha jr.
Lesy ČR, s. p., LS Křivoklát

Mám-li hovořit o trvale udržitelném hospodaření na revíru Kouřimec, pak je třeba si uvědomit, v jakých podmínkách se odehrává.

Předně je to veliké množství různých stanovišť, často na malých plochách a rychle se střídajících. A pak nesmírná pestrost dřevin. A právě to je Křivoklátsko. Hospodaříme tu s více než 30 druhy lesních dřevin (na revíru Kouřimec má v LHP uvedenou plochu 33 dřevin, keře jsou navíc) a běžné jsou porosty s deseti i více druhy. To je na jedné straně nesmírně náročné pro práci lesního hospodáře, na druhé straně to jeho práci obohacuje a dává mu to příležitost si tu lesařinu skutečně užít.

Já jsem si pro dnešní referát vybral pouze něco málo z toho, čím se denně zabývám a seřadil jsem to do takových tří okruhů.

Dřeviny

Z celé škály dřevin, které na mém revíru rostou, se budu teď zabývat prací pouze s několika hlavními z nich, a sice s bukem, dubem, habrem, jedlím, modřínem borovicí a smrkem, ke kterým jsou vztaženy také ukázky zítřejší exkurze. Jaké je jejich postavení v modelu TUH, jaké jsou možné způsoby jejich obnovy a jakou mají perspektivu v lesnickém parku. Jsou zajímavé i ostatní dřeviny - javory, jasan, lípy, jilmy, atd., ale to už by přesáhlo možnosti tohoto referátu.

Buk

Je jednou z hlavních listnatých dřevin na mém revíru. Jeho současné zastoupení je 19% a postupně se zvyšuje. Bukové porosty obnovují přirozenou obnovou všude, kde to podmínky stanoviště a kvalita porostu dovolí. V ostatních případech uměle do podsadeb a nebo maloplošných obnovních prvků. Používám hlavně sadební materiál vypěstovaný ze semen z genové základny, která leží z části i na mém revíru. Není ho ale vždycky dost. Silnější semenné roky jsou řídké. Nedostatek bukových sazenic lze řešit při obnově použitím výplňové dřeviny, např. smrku, který se v průběhu výchovy zredukuje.

Obmýtlí bukových porostů se na mém revír pohybuje okolo 160 let, v genové základně 180 let s 50ti letou dobou obnovy. Všechny starší porosty mají nepravé jádro, které značně snižuje hodnotovou produkci na pohled krásných bukových porostů.

Dub

Další z hlavních listnatých dřevin na revíru Kouřimec. Jeho současné zastoupení je stejně jako u buku 19%.

Obnova dubových porostů patří na Křivoklátsku k nejobtížnějším. Přirozenou obnovu starých porostů ztěžuje slabé semenění způsobené silnou defoliací těchto porostů a následným žírem žaludů zejména černou zvěří. Další nepříznivý faktor přirozené obnovy je všudypřítomný nálet habru, který odrůstá intenzivněji a utlačuje semenáče dubu. Celý můj revír leží v 1. a 2. zóně CHKO a tak použití pesticidů je vyloučeno. Nárosty je

nutno z důvodu nedostatku vláhy rychle odclonit, což zase komplikují pozdní mrazy. Nezanedbatelným faktorem je také atraktivita dubových nárostů pro zvěř zejména v letním období. Zanedbání redukce habru při obnově dubových porostů vede podle charakteru stanoviště rychle k jejich přeměně na habřiny, jasaniny a podobně.

Habr

Je mnohde vnímán spíše jako pomocná dřevina, na mnoha HS ale plní funkci MZD. Jeho zastoupení na mém revíru je 8% a je tedy třeba se jím zabývat vážněji. Jeho nezanedbatelná funkce je ve spodních etážích pod slunnými dřevinami (DB,MD,BO), kde plní funkci výchovy cílové dřeviny a současně biologicky zlepšuje stanoviště. Na některých stanovištích zejména v ochranných lesích je hlavní dřevinou. S jeho obnovou není třeba se zabývat, je všudypřítomný a je nutno ho spíše brzdit. Problémem při obnovách porostů je i jeho vysoká pařezová výmladnost. Pro vysokou výhřevnost je jednou z nejoblíbenějších dřevin pro samovýrobce paliva. Na příhodných stanovištích dokáže vytvářet i kmeny s produkcí kvalitního dříví.

Jedle

Je má oblíbená dřevina. Její zastoupení na revíru bylo při mém nástupu zcela mizivé, pouhých 0,4%, a to všechno od 7. věkového stupně nahoru. Historicky tu bylo zastoupení jedle obrovské, v desítkách procent. Dal jsem si tedy osobní úkol obnovit každým rokem minimálně 1 ha jedlí bělokorou. Někomu se to může zdát málo, ale při průměrné roční ploše 8 ha obnovy lesa je to přes 12%. Založil jsem tak za dobu svého působení více než 13 ha nových jedlových porostů. Celkové zastoupení jedle jsem tím zvýšil na 1,15% a zastoupení v prvním věkovém stupni dokonce nad 10%. V podstatě všechny mnou založené jedlové kultury prosperují, některé uvidíme zítra na exkurzi.

Přirozená obnova jedle je nulová, chybí dospělé porosty. Obnova jedlí tedy probíhá uměle do malých obnovních prvků nebo jako podsadby. Vyzkoušel jsem i sje pod habrové etáže ponechané po těžbě cílových dřevin. Část materiálu byla s velmi dobrým výsledkem přesazena jako dvouletky dutým rýčkem do podsadeb v sousedních porostech. Při přesazení se vůbec nezastavil růst. Vysazené jedlové kultury odrůstají rychleji než nárost z přirozené obnovy nebo sje. Semenače přesazené dutým rýčem odrůstaly rychleji než výsadby prostokořenných sazenic. Určitě chci v započatém programu s jedlí pokračovat.

Modřín

Modřín není původní křivoklátskou dřevinou, ale z lesnického hlediska tady má své trvalé místo. Za více než 200 let tady zdomácněl a vytvořil určitý ekotyp křivoklátského modřínu. Jeho zastoupení na revíru je 11% a to procento by se nemělo zvyšovat. Mám na revíru z minulosti i čisté modřínice, pod kterými se postupně vytváří druhá listnatá etáž. Z biologického hlediska i z důvodu hodnotové produkce je optimální jednotlivé přimíšení v množství 10 maximálně 20%.

Modřín je na mém revíru jediná dřevina, která je ohrožena v případě zřízení národního parku. V očích ochránců je považován za nepůvodní i když přirozená oblast jeho rozšíření je na území ČR. Národní park má k nepůvodním druhům vyhraněný negativní přístup.

V lesnickém parku s ním naopak počítáme jako s plnohodnotnou dřevinou, která zvyšuje biodiverzitu a stabilitu lesních porostů, v malém zastoupení nemá žádný negativní vliv na lesní ekosystémy a přispívá k jejich ekonomickému zhodnocení.

Modřín na revíru Kouřimec už prakticky nesázím, na příhodných stanovištích se uplatní v dostatečném množství přirozenou cestou. Semeno se ale musí dostat na minerální půdu. Pokud prosvětlené prostory zabuření, je možno pomoci k přirozenému zmlazení přípravou půdy, ale i ta není v posledních deseti letech projektována.

Borovice

Borovice je původní Křivoklátská dřevina a v posledních deseti tisíci letech zde měla různě velké zastoupení. Od dominantního postavení na sklonku doby ledové až do nedávné doby, kdy se přirozeně zachovala jen na místech, kde dokázala konkurovat ostatním dřevinám. Na revíru Kouřimec je minimum přirozených borových stanovišť. V podstatě jsou to jen fragmenty reliktních borů na exponovaných stanovištích. Na kyselých řadách má ale příznivé podmínky k růstu a tak se borovice v minulosti používala jako hospodářská dřevina na dubových souborech. Přirozenou cestou se v těchto porostech vytvářely spodní listnaté etáže, které stejně jako u modřínu a dubu biologicky obohacovaly stanoviště a vychovávaly cílovou dřevinu. Borovice zde dosahuje dobrou hmotovou i hodnotovou produkci.

Současné zastoupení BO na mém revíru je 8% a neustále se snižuje. Jsou to většinou dospělé porosty které teď postupně obnovují na pestřejší druhovou skladbu skupinovitě i jednotlivě smíšenou – JD, BK, DB. V žádném případě ale nechci přestat borovici na mém revíru pěstovat. Znamenalo by to zúžení druhového spektra nejen v dřevinách, ale i v celé řadě dalších organismů, které jsou na borovici vázány. Přesto je obnova borovic v poledních letech minimální. Za poslední tři roky jsem obnovil borovici pouze na ploše 0,20 ha, v letošním roce nic.

Smrk

Smrk v poledové době na Křivoklátsku byl a nepohlížíme na něj jako na nepůvodní dřevinu. Nepůvodní je ale rozhodně rozlehlá smrková monokultura. Smrk má na mém revíru v současné době zastoupení 24% a neustále se snižuje. Téměř celý můj revír leží v 1. zóně CHKO a cílová druhová skladba je tady stanovena s více než 90% zastoupením listnáčů.

Ten problém, kterým se teď u smrku zabývám, je postupná přeměna větších smrkových porostů na přírodě bližší druhovou skladbu. Přeměnu smrčin provádím klasickými lesnickými postupy. Jsou to hlavně maloplošné obnovní prvky vhodné pro zavádění zejména stinných dřevin – buku a jedle. Pokud se v rámci obnovy objeví přirozené zmlazení, v rozumné míře ho využívám. V průběhu výchovy bude dostatek prostoru na úpravu druhové skladby ve prospěch cílových dřevin.

Určitou zvláštností na revíru Kouřimec jsou smrkové hřebenové partie, které jsou dnes na rozhraní sedmého a osmého vegetačního stupně. Na těchto lokalitách rostly ještě před sto lety smíšené porosty buku, dubu, jedle a smrku. Na počátku dvacátého století byly ale zničeny velkými větrnými kalamitami a na rozsáhlých těžko zalesnitelných holinách se obnova smrkem jevila jako jednoduché, praktické a snadné řešení. Dnes, o necelých sto let později, je situace horší. Za dobré viditelnosti je možné spatřit z těchto míst Krušné hory – Klínovec i tepelné elektrárny v krušnohorské pánvi. Silným západním větrům nestojí nic v cestě, dostanou značnou rychlost a první, na co narazí, jsou právě hřebenové partie kouřimeckého revíru. Pokud k tomu přičteme oslabení stromů vlivem emisí, hniloby a historické poškození zvěří, zjistíme, že tyto lokality jsou dnes značně labilní a dochází u nich k rychlému rozvratu. Proto jsem již od mého nástupu na revír začal s jejich postupnou obnovou. Udělením výjimek z těžby v porostech do 80 let to podpořila i státní správa. Obnovuji ty části porostu, které jsou postupem času proředěny všemi zmíněnými vlivy – většinou na zakmeňování 2 – 7. Jsou to plochy o velikosti 5 – 10 arů, které využívám pro vnos stinných dřevin – buku a jedle jako základní kostry budoucího porostu.

Práce s etážovými porosty

Lesnicky zajímavou je práce s jednotlivými etážemi u víceetážových porostů. Nemusí se vždy použít vžitá lesnická praxe, že se prostě spodní etáž smýtlí i s horní etáží a holina se zalesní. Je několik možností, jak tyto etáže využít.

1. Pokud má spodní etáž příznivou druhovou skladbu a je v ní i po těžbě horní etáže dostatek kvalitních jedinců, je možno ji použít jako základ budoucího porostu.
2. Pokud se spodní etáží nelze počítat k dalšímu využití, je možno smýtlit horní etáž a spodní využít k podsadbě některou ze stinných dřevin (BK,JD)
3. Nebo lez naopak smýtlit napřed spodní listnatou etáž a připravit tak porost k přirozené obnově cílové dřeviny v horní etáži a nebo k podsadbě, pokud z nějakého důvodu nechceme horní etáž zmladit.

Výstavky

Již od mého nástupu na revír Kouřimec v roce 1997 jsem začal pracovat s výstavky a tato práce mne vnitřně velmi naplňovala. Postupem času jsem si vypracoval určitý systém výběru stromů a lokalit.

Ponechávám i určité plochy samovolnému vývoji. Jsou to většinou exponovaná stanoviště. V rámci porostu se jedná o plochy v rozsahu jednoho aru až jednoho hektaru. Jsou to též skupiny starých, velmi silných stromů, které tam ponechali kdysi lesníci – většinou se jedná o buky a duby. Jsou to také místa s dávnou historií, kterou znali staří lesníci a my tuto historii přebíráme a nebo ji už ani neznáme, avšak stromy tam jako němi svědci zůstávají. Zasahuji do nich až v momentu, když by se následkem rozpadu a postupného přeřívání mohly dostat do stavu, který by byl v rozporu s lesním zákonem.

Důvodů pro ponechání výstavků mám několik:

- **Výstavek jako krajino tvorný prvek** - to byl asi můj nejsilnější důvod od nástupu na revír Kouřimec. Jednotliví velikáni jsou v terénních podmínkách Křivoklátska dobře viditelní z mnoha míst, dokreslují interiér krajiny a jsou tak i orientačním bodem v krajině. Tyto stromy jsou velmi pozitivně vnímány návštěvníky lesa.
- **Ptačí strom.** Nejvyšší stromy přitahují ptáky, kteří je využijí jako pozorovatelnu k lovu – dravci, jako jeviště pro pěvce v době obsazování hnízdních teritorií i jako odpočinkové místo pro tažné ptáky.
- **Hraniční body.** Pokud prochází obnovním prvkem porostní hranice, slouží výstavek pro orientaci o průběhu hranice a plní tuto funkci dlouhou řadu let. Pokud hraniční stromy chybí, musí se nahrazovat dřevěnými kolíky, které časem uhnijí a nebo je někdo zlomyslně odstraní.
- **Semenění.** Používá se například v borovém hospodářství pro přirozenou obnovu. V tom případě se ponechávají jako výstavky nejkvalitnější jedinci. S touto funkcí jsou výstavky většinou nejvíce spojovány. Na Křivoklátsku, zejména v 1. zóně CHKO budí výstavky modřinu u ochranářů přírody spíše negativní emoce. Na revíru Kouřimec ale semenění rozhodně není jejich hlavní funkce.
- **Světlostní přírůst** kvalitní hmoty u těch jedinců, které chceme po určité době dotěžit. Na mém revíru tuto funkci nevyužívám. Většina výstavků zůstává v porostech do jejich fyzického rozpadu – mnohdy i stovky let.
- **Doupný strom.** Ponechání doupného stromu jako výstavku nepřináší vždycky očekávaný efekt. Vytržením doupného stromu z původního biotopu uzavřeného porostu ztrácí atraktivitu pro druhy, které ho dosud využívaly. Navíc kmen, zeslabený vnitřní hnilobou, většinou nevydrží náporu větru a svým pádem pak ničí kulturu pod sebou i případné oplocení. Pokud je tento strom u cesty, hrozí i ohrožení života osob, které pod ním procházejí.
- **Zachování cenných dřevin.** Jednotlivě vtroušené cenné dřeviny (tis, třešeň, břek a pod.) je možno zachovat při domýcení porostu formou výstavku. Obavy, že přechod ze zastínění na plné oslunění může být například pro tis likvidační, se mi nepotvrdily. Uvolněný tis reagoval po dobu 2-3 let změnou barvy jehličí, ale postupně, jak přibývaly nové letorosty, si na oslunění přivykl a získal zase svou původní tmavou barvu. Odclonění můžeme ale zpomalit ponecháním dvou až tří stromů v okolí tisu, které lze dotěžit a nebo ponechat.

Pokud se zaměří návštěvník při svých toulkách revírem Kouřimec na stromy ponechané jako výstavky, bude překvapen jejich množstvím. Jsou to stovky jedinců, kteří dostali možnost důstojně reprezentovat svůj druh po mnoho let. Do tohoto počtu je třeba zahrnout i různá stromořadí kolem cest a skládkových míst, která dotváří celkový krajinný ráz revíru.

Závěr

Co říci závěrem? 22.4.2010 jsem se díval na pořad ČT „Nedej se“, který tentokrát zavítal i na můj revír. Musím říci, že jsem v životě neviděl takovou snůšku nesmyslů, polopravd a lží, jako v tomto pořadu. Jestli je vždycky tak „objektivní“, pak se divím, že ho Česká televize z peněz nás všech koncesionářů ještě platí.

RNDr. Hruška, Ph.D., který je považován za experta na lesní ekosystémy, tam projevilo až dojemnou bázeň z toho, jak je Křivoklátsko postupně přeměňováno na borové monokultury. Ujišťuji Vás, že na kouřimeckém revíru žádné monokultury nevznikají a vznikat nebudou. Ani borové, ani smrkové, ani modřínové. Monokultury, které jsou tu z minulosti, postupně převádím. Myslím, že to bylo dostatečně patrné z mého referátu a na zítřejší exkurzi bude možnost se o tom přesvědčit v lese. Nejsem ale ani pro zakládání monokultur bukových nebo dubových. Chci tady mít na příhodných stanovištích pestrou skupinovou i jednotlivou směs všech křivoklátských dřevin, modřín nevyjímaje. Protože jen tak budou křivoklátské lesy stabilní, připravené odolávat různým negativním biotickým i abiotickým vlivům a budou schopny plnit všechny tři pilíře trvale udržitelného hospodaření. Ekologický, ekonomický i sociální.

Kontakt

Miroslav Pecha
revírník, Lesy ČR, LS Křivoklát, revír Kouřimec
Telefon: 724 524 446
Mail: pecha.ls180@lesy-cr.cz

REALIZACE PROGRAMU 2000 LČR

Jiří Stonawski
Lesy České republiky, s. p.

Státní podnik Lesy České republiky (dále LČR) vykonává právo hospodařit k lesům ve vlastnictví státu na více než 16 % jeho celkové rozlohy. Dále spravuje cca čtvrtinu všech vodních toků v ČR. Zhruba 45 % výměry lesů spravovaných LČR je součástí zvláště chráněných území a lokalit soustavy Natura 2000. Zakladatelem podniku je Ministerstvo zemědělství.

V souladu s platnými právními předpisy a se statutem státního podniku Lesy České republiky, schváleným jeho zakladatelem, „je hlavní činnost podniku zaměřena na zachování lesa, zachování lesa, jeho ochranu a péče o něj jako o národní bohatství, na plnění všech funkcí lesa a podpora trvale udržitelného hospodaření v něm.“

Hospodaření podniku není financováno ze státního rozpočtu, ale z vlastních zdrojů (převážně z prodeje dřeva), případně prostřednictvím komerčních bankovních nástrojů a dotačních titulů.

V návaznosti na ustanovení zákona o státním podniku formulovaly LČR již v roce 1999 podnikový dokument „Program 2000 - zajištění cílů veřejného zájmu u LČR“, který definuje jednotlivé mimoprodukční funkce lesů a zabývá se možnostmi jejich cílené podpory.

Realizaci Programu 2000 LČR zabezpečují rovněž z vlastních finančních prostředků, tedy z vytvořeného zisku. Mezi lety 1999–2009 do tohoto programu vložily více než 300 milionů korun. Pro rok 2010 bude z Programu 2000 čerpáno 50 milionů korun. Konkrétní činnosti jsou prováděny jak samostatně, tak ve spolupráci s místními a regionálními partnery (např. obcemi, mikroregiony, orgány ochrany přírody či nevládními organizacemi). Vzhledem k tomu, že lze v současnosti čerpat prostředky na obdobné aktivity v rámci dotačních titulů EU, je Program 2000 využíván i k jejich spolufinancování.

Dokument „Program 2000 – zajištění cílů veřejného zájmu u LČR“ byl od počátku koncipován jako otevřený v tom smyslu, že jej lze doplňovat o další dílčí témata v návaznosti na vývoj potřeb společnosti. V roce 2002 byla například zahájena spolupráce s AOPK ČR na vymezování bezzásahových území v lesích a jejich monitoringu. Od roku 2003 běží na základě podnětu České lesnické společnosti dílčí program „Významné stromy LČR“, v rámci něž organizační jednotky podniku vyhledaly a zabezpečují ochranu několika set význačných jedinců a skupin rozměrově, tvarově, historicky či jinak pozoruhodných stromů. V letošním roce plánujeme aktualizaci tohoto významného podnikového dokumentu.

S konkrétními výsledky realizace Programu 2000 se mohou návštěvníci setkávat jak přímo v našich lesích, tak na našem webu <http://www.lesy.cz>, zejména jeho části věnované turistům a přátelům přírody. Mimo jiné zde lze nalézt přehled naučných stezek s tematikou lesa a lesnictví v ČR.

Kontakt

Jiří Stonawski
Stonawski@lesy.cz

LESNICKÝ PARK KŘIVOKLÁTSKO ÚZEMÍ PRO PŘÍRODU I PRO LIDI

Jiří Stonawski
Lesy České republiky, s. p.

Křivoklátsko je právem považováno za mimořádné území v rámci naší země. Nachází se zde nejrozsáhlejší komplex lesů nižších poloh ve vnitrozemí České republiky. Přestože byla tato oblast odedávna osídlena a intenzivně využívána, dochovala se do dnešní doby v podobě, která je intenzivním předmětem zájmu mnoha částí naší společnosti. Nikoliv neprávem byla také již v roce 1977 zařazena do seznamu biosférických rezervací UNESCO. V roce 1978 pak byla vyhlášena chráněnou krajinnou oblastí.

Území Křivoklátska je vedle svých neoddiskutovatelných hodnot lesnických a přírodovědných také významným rekreačním zázemím pro obyvatele hlavního města Prahy a dalších velkých sídel v okolí (Beroun, Kladno, Rakovník, Plzeň).

A právě Křivoklátsko bylo také zdrojem inspirace pro vznik Programu 2000 a později lesní pedagogiky u LČR. První veřejná prezentace Programu 2000 proběhla právě před 10 lety na konferenci „Přírodě blízké hospodaření v lesích CHKO Křivoklátsko“, konané ve dnech 6. – 7. 6. 2000. Díky tehdejší příkladné spolupráci lesníků a ochránců přírody zde byla průběžně realizována opatření na podporu dalších funkcí lesa již od založení LČR, resp. ještě dříve tzv. práce celospolečenského významu (PCV) hrazené ze státního rozpočtu.

V průběhu této konference máme příležitost se seznámit nejen s vývojem ve stavu zdejších ekosystémů za oněch uplynulých 10 let, ale i úvah o jejich dalším směřování a využívání.

Diskuse na téma dalšího vývoje Křivoklátska

Zhruba od roku 1998 probíhají více či méně intenzivní diskuse na téma dalšího vývoje Křivoklátska z hlediska režimu jeho ochrany. Nejnovější vládní dokument týkající se tohoto tématu je Aktualizace Státního programu ochrany přírody a krajiny, schválená usnesením vlády č. 1497 ze dne 30. 11. 2009. Dokument je k dispozici na http://www.mzp.cz/cz/statni_program_ochrany_prirody_a_krajiny. V kap. 3.3. Chráněná území na str. 46 je uvedeno: „Opatření CH2 – Vyhodnotit současnou účinnost ochrany území CHKO Křivoklátsko a prověřit možnost vyhlášení NP. Zodpovídá: MŽP. Termín: 2014.“

LČR v této souvislosti zastávají stanovisko shodné se stanoviskem Ministerstva zemědělství, a to, že území Křivoklátska je naprosto dostatečně zabezpečeno současnými režimy ochrany přírody a není zde nutné vyhlášovat národní park. Oblast Křivoklátska je již dnes pod několikanásobnou území ochranou. Vedle režimu chráněné krajinné oblasti jsou nejcennější části vyhlášeny jako národní přírodní rezervace a další kategorie maloplošných zvláště chráněných území. Ochrana zvláště chráněných druhů je dále zajištěna platnou legislativou o druhové ochraně (§ 49 a § 50 ZOPK) a ochrana evropsky významných druhů a stanovišť zde vyhlášenými územími soustavy Natura 2000.

Z hlediska hospodaření v lesích jsou již od roku 1992 ke schválení všech lesních hospodářských plánů (LHP) v České republice nezbytná stanoviska orgánů ochrany přírody, ověřující, že plánovaná opatření jsou v souladu se zájmy ochrany přírody. V případě CHKO Křivoklátsko je tímto orgánem Správa CHKO Křivoklátsko.

Rovněž vlastní hospodaření LČR probíhá v souladu s platnými právními předpisy. Je prověřováno nejen vlastní vnitropodnikovou inspekcí, ale i k tomu určenými státními kontrolními orgány a v neposlední řadě také nezávislými třetími osobami v rámci certifikace trvale udržitelného lesního hospodaření podle mezinárodně platného systému PEFC (<http://www.pefc.cz>).

LČR jsou (nejen v této oblasti) nadále připraveny diskutovat o všech oprávněných zájmech dotčených subjektů, včetně zájmů ochrany přírody a vycházet jim v rámci platných právních předpisů vsříc.

Založení Lesnického parku Křivoklátsko

Vzhledem k nezpochybnitelným dochovaným hodnotám území vzešel v loňském roce z řad místní pobočky České lesnické společnosti, o.s. podnět a návrh **na vytvoření lesnického parku jakožto dobrovolného nástroje k uchování a další podpoře všech dochovaných přírodních a kulturních hodnot tohoto území.**

Tato myšlenka byla poté diskutována zástupci všech významných lesnických subjektů v rámci pracovní skupiny pro lesnické parky ustanovené za tím účelem náměstkem ministra zemědělství pro lesní hospodářství. Výsledkem diskuse byla podpora myšlenky zakládání lesnických parků a úkol zpracovat návrh jejich obecných standardů, využitelných i pro případná další lesnická významná území u nás. Výchozí obecný standard zpracoval státní podnik Lesy České republiky. Po jeho projednání a dílčích úpravách byl dokument pod názvem Standard lesnických parků schválen v lednu 2010 panem ministrem zemědělství. Jeho první veřejná prezentace proběhla na semináři v Křivoklátě dne 18. 2. 2010. Text standardu je zveřejněn jakožto koncepční rezortní dokument na <http://eagri.cz/public/eagri/lesy/lesnictvi/koncepce-a-strategie/standard-lesnickych-parku.html>. Vzhledem k tomu, že lesnické parky vyhlášené na území ČR se budou postupně ucházet o zapojení do mezinárodní sítě tzv. modelových lesů (www.imfn.net), nedílnou součástí standardu je i příloha týkající se základních principů modelových lesů. Cílem je mimo jiné přispět k posílení mezinárodní spolupráce a k výměně informací o způsobech hospodaření v lesích.

Dnešního dne tedy bude slavnostně založen Lesnický park Křivoklátsko jakožto první svého druhu v České republice. Lesy ČR založení Lesnického parku Křivoklátsko podporují.

Lesnický park Křivoklátsko (dále LP Křivoklátsko) se nachází na území Středočeského a Plzeňského kraje. Celková rozloha Lesnického parku Křivoklátsko v současných hranicích činí dle GIS 16 994 ha, z toho ve Středočeském kraji 13 389 ha a v Plzeňském kraji 3605 ha. Do budoucna však nelze vyloučit jeho případné rozšíření. Z hlediska lesnického členění území státu leží celé v přírodní lesní oblasti Křivoklátsko a Český kras (PLO 8), podoblasti 8a - Křivoklátsko. Celkem PUPFL (dle GIS) činí 12 887 ha. Zastoupení lesních vegetačních stupňů je následující:

Lesní vegetační stupeň	Plocha ha,	%	Popis	
0	Bory	15	0,1	Azonální společenstva na skalách, vátých písčích a sutích
1	Dubový	482	3,7	Pod 350 m n. m., většinou extrémní a exponovaná stanoviště
2	Bukodubový	3305	25,6	350 – 400 m n. m., většinou kyselá a živná stanoviště
3	Dubobukový	7739	60,1	400 – 550 m n. m., charakteristický pro Křivoklátsko, převážně kyselá a živná stanoviště
4.	Bukový	1346	10,4	550 – 600 m n. m., převážně oglejená a podmáčená stanoviště

Lesnický park Křivoklátsko (LPK) se nachází ve stejnojmenné chráněné krajinné oblasti, která je současně zapsána jako biosférická rezervace v rámci programu Člověk a biosféra UNESCO. Plochou 15 255 ha se překrývá s Ptáčí oblastí Křivoklátsko a plochou 1 341 ha s Evropsky významnou lokalitou Týřov – Oupořský potok v rámci soustavy Natura 2000. Součástí LP Křivoklátsko jsou také 3 národní přírodní rezervace, 7 přírodních rezervací a 1 přírodní památka.

Stručná historie trvale udržitelného hospodaření

Lesnické parky mají ve vínku sloužit jako ukázkové vzory příkladného, trvale udržitelného hospodaření v lesích a v krajině. Za připomenutí v této souvislosti určitě stojí, že základní principy definované v lesních řádech Marie Terezie, vydaných pro naše území v letech 1754 – 5, byly o bezmála 250 let později „přetaveny“ v celosvětově skloňovaný pojem „trvale udržitelný rozvoj – sustainable development“, respektive „trvale udržitelné hospodaření v lesích – sustainable forest management“. Princip trvalé udržitelnosti je však v současnosti vztahován i k řadě dalších lidských aktivit.

Sloganem lesnických parků je „Území pro přírodu i pro lidi“. Vyjadřuje jinými slovy úsilí o rovnováhu všech 3 pilířů trvale udržitelného rozvoje, tedy jak pilíře ekologického, tak i ekonomického a sociálního.

Cíle lesnického parku

Cílem lesnického parku Křivoklátsko je především zachovat a dle možností zlepšovat stav zdejších přírodních, krajinných a kulturních hodnot v rámci trvale udržitelného hospodaření v lesích a v krajině. Současně v rámci možností orámovaných platnými právními předpisy přispívat ke zvýšení všestranného přínosu lesů pro udržitelný rozvoj daného regionu, včetně rekreace, turistiky, sportu, kultury, vzdělávání, rybářství, myslivosti a dalších zájmů veřejnosti. Území Křivoklátska bude dále sloužit vědeckému výzkumu a monitoringu. Součástí výzkumu a monitoringu bude nejen srovnání různých způsobů hospodaření, ale i vymezení části NPR Týřov jakožto bezzásahového území, v němž bude probíhat sledování vývoje lesa bez úmyslných lidských zásahů. Výsledky monitoringu pak budou využitelné nejen pro lesnickou praxi, ale i praktická opatření v ochraně přírody. V neposlední řadě pak veřejnost prostřednictvím aktivit lesnického parku bude získávat lepší informace o způsobech obhospodařování lesů, o významu lesů a lesnictví a o přínosech využívání dřeva jako obnovitelné suroviny.

Pro financování aktivit v souladu se schváleným standardem lesnických parků se předpokládá využívání nejrozumnějších dostupných finančních zdrojů.

Příprava standardu Lesnického parku Křivoklátsko

LČR jsou připraveny se aktivně podílet na tvorbě a naplňování standardů Lesnického parku Křivoklátsko pro všechny důležité aktivity, které v něm probíhají. V době přípravy konference existuje první pracovní verze standardů Lesnického parku Křivoklátsko, která však dosud není vzájemně připomínkována. Věnuje se především těm činnostem, které jsou lesníkům nejbližší, tj. definování bližších standardů vlastního hospodaření v lesích. V této souvislosti mimo jiné předpokládáme, že právě v Lesnickém parku Křivoklátsko bude probíhat pilotní prověření revidovaných standardů PEFC.

V rámci příštích jednání zástupců subjektů, které se dosud zapojily do této iniciativy, předpokládáme postupné doplňování dalších částí týkajících se jednotlivých způsobů využívání zdejší krajiny, a to ve spolupráci se všemi dotčenými osobami, které projeví o spolupráci zájem. Jako samozřejmý výchozí atribut považujeme respektování platných právních předpisů.

Možná inspirace ze zahraničí

Za účelem administrativního zajištění Lesnického parku Křivoklátsko by mohl sloužit jako možný zdroj inspirace Biosférický park Wienerwald (BPWW) v Rakousku, ležící v prostoru tradičního rekreačního zázemí Vídně. Na základě diskusí o dalším směřování tohoto území, vyvolaných tamějšími nevládními organizacemi, byla zpracována studie proveditelnosti zřízení národního parku a/nebo zajištění jiné kategorie ochrany. Výsledkem projednávání bylo rozhodnutí národní park nevyhlášovat, nýbrž nominovat toto území jako součást světové sítě biosférických rezervací a usilovat o jeho trvale udržitelný rozvoj v souladu se Sevillskou strategií biosférických rezervací UNESCO. K zápisu území do seznamu biosférických rezervací došlo v roce 2005. Následně v roce 2006 vznikl z iniciativy rakouských spolkových zemí Vídeň a Dolní Rakousko Biosférický park Wienerwald, <http://bpww.at>. Za účelem jeho administrace byla zřízena nezisková s.r.o. (obdoba naší obecně prospěšné společnosti), zaměstnávající aktuálně 10 pracovníků. Cílem BPWW je zachovat ochranu přírodovědně a kulturně cenných částí této oblasti, zachovat a zlepšit podmínky pro rekreaci, současně podporovat výrobu a marketing produktů původem z této oblasti, poskytovat podporu čerpání prostředků z vnějších zdrojů, zajišťovat výchovu a osvětu. BPWW v péči o toto území úzce spolupracuje s Österreichische Bundesforste, tj. organizací hospodařící se státními lesy v Rakousku.

Podpora LČR myšlenky lesnických parků nespočívá jen v přípravě jejich obecných standardů. Je vyjádřena mimo jiné i zřízením samostatné složky Lesnické parky na webu LČR (www.lesycr.cz) v části Turisté a přátelé přírody, kde lze nalézt nejen již schválený standard lesnických parků, ale i další informace týkající se této problematiky.

Lesnický park

Motto: „*Historia magistra vitae est.*“ (Cicero)

1. Úvod

Lesy v České republice jsou významnou součástí bohatství nejen našeho národa (§ 1 zákona č. 289/1995 Sb.), ale i celého kontinentu. Funkce, které les plní, mají zcela zásadní vliv na vše živé, včetně člověka, nezávisle na tom, zda je člověk chce či umí rozeznat a definovat a zda si jich váží.

Z hydrologického hlediska jsou lesy v České republice součástí „střechy Evropy“. Z hlediska jejich historického vývoje jsou dokladem úsilí o rozumné obhospodařování krajiny po dobu několika staletí. Byť motivy pro zavedení principů „moudrého obhospodařování“ byly zcela pragmatické – „energetická a surovinová krize“ v dnešním pojetí a byť jejich součástí byly i, z dnešního úhlu pohledu, některé aspekty silně diskutabilní. Principy definované např. v lesních řádech (patentech) Marie Terezie vydaných pro naše území v letech 1754 – 5 byly o bezmála 250 let později „přetaveny“ v celosvětově skloňovaný pojem „trvale udržitelný rozvoj – sustainable development“, respektive „trvale udržitelné hospodaření v lesích – sustainable forest management“. Navzdory jistě zprofanovanosti tohoto pojmu jsou právě naše lesy dokladem toho, že tento pojem není jen pouhou teorií.

V této souvislosti jistě stojí za to připomenout, že na světě známe nejen příklady moudrého obhospodařování krajiny, v níž člověk žije, ale i mnohem více historických (dávné civilizace střední Ameriky) i současných příkladů toho, že člověk je schopen prostor, který obývá, zcela zničit. Historie je, respektive měla by být, pro celou společnost pramenem poznání a poučení. (Nejen) při hospodaření v lesích je moudré neopakovat chyby, ale následovat moudrých příkladů, které minulost prověřila. Za moudré je také považováno, když se člověk dokáže poučit z chyb jiných, ne jen svých vlastních.

Nikoliv nezajímavým faktem je skutečnost, že právě lesy jsou v evropském prostoru hlavním nositelem biodiverzity a současně významným středem zájmu environmentálně orientované části společnosti, zabývající se jejím poznáváním a ochranou.

Lesnictví, jakožto obor lidské činnosti s tradicí sahající několik set let do minulosti, si zajisté zaslouží mnohem větší uznání široké veřejnosti, než jakému se v současnosti těší. Současně je nutné si uvědomit, že nelze žít jen z minulosti, ale je potřeba jít vstříc potřebám současné společnosti a pokud možno i potřebám našich potomků. Současné lesy máme jako odkaz nikoliv našich otců či dědů, ale prapradědů. (A máme je „vypůjčeny“ od těch generací, které přijdou po nás a budou jednou ze svých úhlů pohledu a potřeb hodnotit práci naši.)

Přes výše uvedené v současné době lesníci u nás ani v celé Evropě nemají ve vlastní režii relevantní období toho, co známe v ochraně přírody jako například „Evropský diplom“ Rady Evropy udělovaný jako ocenění vybraným chráněným územím přírody.

2. Obecný standard lesnického parku

Obecný standard lesnického parku jako ocenění a další podpora dlouhodobého obhospodařování určitého území založeného na rovnováze všech 3 (resp. 4 /bezpečnost/) pilířů trvale udržitelného hospodaření v lesích u nás a v rámci Evropy

1. Území lesnického parku slouží jako **ukázkový** (demonstrační, modelový, vzorový) **objekt trvale udržitelného hospodaření v lesích*** a v krajině (ve smyslu rovnováhy všech 3, resp. 4 pilířů, nebo úsilí o ni), prostého radikálních zvrátů, s případným důrazem na specifické aspekty v dané lokalitě, a současně:
  - a. k rozvoji udržitelného turismu, myslivosti a dalších zájmů veřejnosti;
  - b. jako demonstrační objekt ve smyslu Národního lesnického programu pro období do roku 2013 (dále NLP II), s cílem příkladného řešení příležitostí ve smyslu čl. 5.4 NLP II**;

- c. k vědeckému výzkumu, monitoringu, výchově odborné (vzdělávání v rámci školního systému) a/nebo laické veřejnosti (lesní pedagogika);
  - d. k prezentaci srovnání trvale udržitelného hospodaření a přírodě blízkého hospodaření na vybraných plochách;
  - e. k podpoře spolupráce s mezinárodními projekty se zaměřením na trvale udržitelné hospodaření v krajině, zejména v rámci mezinárodní sítě modelových lesů (www.imfn.net)***.
2. Na území lesnického parku je dále rozvíjeno mnohostranné a racionální hospodářské využívání lesů na základě osvědčených postupů lesnického hospodaření s cílem zabezpečit dostupnost dřeva jako významné obnovitelné suroviny a současně zachovat poskytování ekonomických příjmů obyvatelstvu. Hospodaření zároveň zachovává v maximální míře dochované přírodní, krajinné a kulturní hodnoty.
3. Administrativa lesnického parku:
- a. je založena na dobrovolném a participativním přístupu dotčených subjektů;
  - b. případná institucionalizace nenárokuje mandatorní výdaje státního rozpočtu (v úvahu přichází nevládní nezisková organizace, obecně prospěšná společnost, příp. nadace);
  - c. využívá finanční prostředky z vnějších zdrojů na podporu a rozvoj aktivit, které jsou v souladu se standardem lesnického parku.

* (k bodu 1.): *Hodnocení trvale udržitelného hospodaření v lesích je prováděno nezávislou třetí osobou dle mezinárodně uznávaného certifikačního systému.*

** (k bodu 1. b):

NLP II, kap. 5.4 Příležitosti:

- využití rekreačního potenciálu lesů,
- posílení polyfunkčního poslání lesů, zejména ve vlastnictví státu,
- na základě principu předběžné opatrnosti zlepšovat druhovou a prostorovou strukturu lesů,
- zlepšení informovanosti a pohledu společnosti na lesy a lesní hospodářství,
- zvýšení přínosu lesů pro rozvoj venkova.

*** (k bodu 1.e): *Příloha – Principy a charakteristické znaky modelových lesů*

VYUŽITÍ ÚZEMÍ LESNICKÉHO PARKU V OBLASTI ENVIRONMENTÁLNÍ

Ing. Jiří Pour
LČR, s. p., lesní správa Křivoklát

Rozvíjející se technika, doprava, světový obchod osvobodily z velké části člověka z bezprostředního spojení s přírodou a daly mu možnost věnovat se přírodě vzdáleným kulturním a procesním cílům. Proto se změnil vztah člověka k přírodě a jeho vnímání přírody. Dnešní člověk si neuvědomuje, že on sám je také součástí přírody, že v ní má své kořeny a že je závislý na jejím prospívání. Především v myšlení a jednání, ale také v citech se moderní člověk vzdálil přírodě. Čím více se člověk obklopuje a zabývá technickými vymoženostmi, tím důležitějším se pro něj stává intenzivní setkání s přírodou. Kontakt s přírodou potřebují lidé v každém věku, obzvláště ale děti. U nich se stává prožitek přírody faktorem dobrého se cítění a dobrého zdraví. Fyzický, psychický i mentální zdravý vývoj předpokládá prožitky v přírodě a s přírodou. To se dnes bohužel často přehlídá, protože duševní poškození se často projeví fyzicky a viditelně až v pozdějším životním období. Les jako zatím nejpřirozenější životní prostor uprostřed hustě osídlené a do široka se rozprostírající kulturní krajiny, má stále větší význam jako životní a prožitkový prostor pro děti, mládež a dospělé.

Úcta a vztah k životnímu prostředí úzce koreluje s vyspělostí národa. Vyspělosti nelze dosáhnout bez vzdělávání. Jen malá část občanů se dobrovolně vzdělává v oboru, který přímo nesouvisí se zdrojem jejich příjmu. Ochrana životního prostředí se však bytostně týká každého z nás. Je tedy na všech, kteří si vážnost tohoto problému uvědomují, aby v tomto směru vzdělávali ostatní.

Naučné stezky

Ve snaze obohatit volně procházející návštěvníky Křivoklátska o teoretické znalosti, zde bylo vybudováno několik naučných stezek.

Vodácká – zřizovatel CHKO, délka 62 km, zaměření příroda, geologie, vlastivěda

U Eremita – zřizovatel CHKO + LČR, délka 1 km, zaměření dendrologie, botanika, geologie.

Lesní panorama – Velíz zřizovatel LČR, délka 2,5 km, zaměření výhledy do kraje, živočichové.

Údolí ticha – zřizovatel LČR délka 3,5 km, zaměření botanika, živočichové.

Hlavním nosným tématem všech těchto stezek je příroda v jejich bezprostředním okolí.

Příroda by měla být samozřejmě vždy na prvním místě avšak člověk od nepaměti ovlivňoval a ovlivňuje přírodu Křivoklátska, takže na současném stavu má svůj podíl.

V souvislosti s lesnickým parkem je záměr lesní správy Křivoklát vybudovat naučnou stezku, která bude mapovat historickou činnost člověka v křivoklátských lesích (ať už byla tato činnost pozitivní či negativní) a přiblíží běžnému návštěvníku současné lesnictví.

Naučné stezky jsou však prvkem environmentální výchovy, který bez odborného doprovodu postrádá interakci.

Informační a vzdělávací středisko LČR na Křivoklátě

Vycházky po naučných stezkách s odborným doprovodem organizuje jako jednu z mnoha jeho aktivit IVS – Informační a vzdělávací středisko LČR na Křivoklátě.

Informační a vzdělávací středisko LČR bylo otevřeno dne 1.1.2005 v místě bývalého krajského inspektorátu LČR. Činnost střediska navázala na dosavadní aktivity Lesní správy Křivoklát. Naučné vycházky, odborné doprovody, exkurze a další činnost v oblasti přírodovědného vzdělávání dětí, mládeže, odborné i laické veřejnosti. - to vše zajišťovali zaměstnanci Lesní správy Křivoklát již delší dobu.

Hlavním cílem vzniku IVS bylo rozšíření této činnosti a její vzájemná koordinace.

V současné době IVS organizuje a zastřešuje veškeré akce v oblasti environmentální výchovy a práce s veřejností na lesní správě Křivoklát. Výkonnými pracovníky v terénu jsou zaměstnanci lesní správy.

Návštěvnost:

Rok	Počet akcí	Počet návštěvníků
2005	47	1 643
2006	54	2 606
2007	72	2 260
2008	105	3 706
2009	124	2 983
Celkem	402	13 198

Poslání:

- Zvyšování povědomí o lesnictví, lesním hospodaření a myslivosti
- Předávání informací o Lčr, s.p.
- Vzdělávání a osvěta dětí a mládeže jako nástupců další generace
- Rozšiřování znalostí o kraji
- Vzdělávání veřejnosti a nastínění problematiky v oblasti lesnictví
- Pozitivní krok ve směru k veřejnosti
- Začlenění do sítě turistických informačních center v rakovnickém regionu
- Rozvoj společenského a kulturního života na Křivoklátě

Současná činnost IVS Křivoklát

- Vzdělávací činnost
- Turistika a cestovní ruch

- Vzdělávací činnost

- hlavní cílovou skupinou jsou děti a mládež
- vzdělávací činnost je však zaměřena prakticky na všechny věkové skupiny i se specifickými potřebami
- středisko tak spolupracuje se speciálními školami, azylovým domem Klokánek, spolkem pro nevidomé Tyfloturista, apod.
- zájemci mají možnost si vybrat z pevné nabídky výukových programů

Akce střediska v roce 2009

lesní pedagogika: 53 – později se o ní zmíním podrobněji

soutěže ZŠ: 4   semináře: 11

besedy: 3   výstavy: 2

akce pro veřejnost: Den s LČR, Pochod Joachyma Barranda

Ve většině případů probíhají venkovní akce právě na území dnes vyhlášeného lesnického parku. Pestrá škála dřevin, rostlin a živočichů, spolu s možností demonstrace různých lesnických postupů na malé rozloze jsou ideálními podmínkami nejen pro zážitkové a poznávací vycházky laické veřejnosti, ale i pro odborné exkurze studentů škol lesnického a přírodovědného zaměření.

- Turistika a cestovní ruch

- středisko funguje v rekreační sezóně jako klasické turistické infocentrum
- podává základní informace, poskytuje různé letáky a propagační materiály, které mapují široké možnosti rekreačního a turistického využití na Křivoklátě
- poloha střediska je výhodná, nachází se v těsné blízkosti hradu Křivoklát a díky velkému pohybu návštěvníků jsou využívány služby a nabídky střediska komplexně (návštěvnost stálé expozice, výstav, programů, rekreačně naučného areálu, ubytování)
- středisko je otevřeno v sezóně celotýdenně, protože návštěvnost o víkendech je nejvyšší.

V souvislosti s lesnickým parkem je záměr vybudování expozice historického osídlení Křivoklátska se zaměřením na lesnictví.

Lesní pedagogika

Jak jsem se již zmínil, jedna z činností IVS je lesní pedagogika, protože se jedná o rychle se rozšiřující a velmi prospěšnou environmentální a prolesnickou aktivitu, považuji za vhodné se o ní na této konferenci zmínit.

Lesní pedagogika je jedna z metod lesnické a environmentální osvěty zabývající se předáváním informací o lese a hospodaření v něm zábavnou formou prostřednictvím lesního pedagoga. Důraz je kladen na tzv. zážitkové poznávání lesa, kdy se účastníci aktivit lesní pedagogiky učí vnímat les všemi smysly, čímž u nich dochází k přirozenému vnímání a snadnému zapamatování. Důležitým atributem předávání informací je jejich autenticita.

Idea lesní pedagogiky vznikla v 60. letech 20. století v USA a brzy se rozšířila do evropských zemí.

Lesní pedagogikou se nechali inspirovat čeští lesníci od svých kolegů a sousedů z Rakouska. První kurzy lesní pedagogiky u nás pořádala Integrovaná střední škola lesnická ve Vimperku na ni navázala od roku 2003 Střední lesnická škola v Hranicích. Každoročně se tak mohou lesníci přihlásit na kurzy zaměřené na děti a mládež, ale i na kurzy zaměřené na speciální skupiny (osoby se specifickými potřebami, osoby ze sociálně znevýhodněného prostředí, rodiny s dětmi, důchodci).

Lesní pedagogika se stala specifickým programem o lese a zájem o ní narůstá.

Lesní pedagogika není zakotvena v naší ani v evropské legislativě, avšak našla podporu v stěžejním lesnickém dokumentu Evropské unie „Akčním plánu EU pro lesy“ a i českém Národním lesnickém programu II. Lesní pedagogika je zastoupena i v dalším strategickém dokumentu „Koncepte státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007–2013.“

V rámci prvního dne letošního veletrhu Silva Regina v Brně podepsali představitelé nejvýznamnějších lesnických subjektů materiál nazvaný „Jednotný postup pro realizaci lesní pedagogiky u lesnických subjektů v ČR“.

Tento dokument připravila pracovní skupina založená Ministerstvem zemědělství a složená ze zástupců MZe, IČR, s.p., ÚHÚL, VLS ČR, s.p., SLŠ Hranice, Sdružení lesních pedagogů ČR, Nadace dřevo pro život, Ostravských městských lesů, s.r.o., ČLS a Ústavu zemědělské ekonomiky a informací.

Úkoly lesní pedagogiky

První úkol spočívá v přiblížení dnešního člověka k přírodě a v představení lesa exemplárním způsobem jako životního prostoru

Druhý úkol je ukázat kulturní činnost člověka v přírodě a v lese.

Třetí úkol spočívá v uvědomění si hospodářského a existenčního významu lesa pro člověka, to znamená, ukázat mu, co les člověku všechno dává. Z tohoto prožití a pochopení může vzniknout ona úcta k přírodě, která vytvoří předpoklad k tomu, aby se člověk o její ochranu zasazoval.

Lesní pedagog

je odborník s lesnickým vzděláním či praxí v lesnictví a úspěšný absolvent certifikovaného kurzu lesní pedagogiky, který umí představit les zábavnou formou. Jeho cílem není poučování, ale zajímavý a příjemný prožitek, který ale posléze k poučení vede. Na kurzu si ke svému odbornému lesnickému vzdělání osvojuje základy pedagogiky, psychologie a didaktiky.

Lesním pedagogům nechybí entuziasmus, odbornost ani humor.

Kdo jiný by dokázal mladým lidem lépe ukázat než lesník, jak v lesním hospodářství funguje trvale udržitelné hospodaření, a co to znamená?

Lesní pedagogika není konkurencí škole ani vědeckým vzdělávacím institucím, ale rozšiřuje a doplňuje vědomosti zábavnou formou při které děti zapojují do poznání všechny svoje smysly.

Lesní pedagogika může názorně a působivě pomoci odstranit předsudky a neznalosti. Díky lesní pedagogice můžeme pozitivně ovlivnit vztah k lesu a životnímu prostředí u dětí, které pocházejí z rodin, kde je tento vztah narušen.

V zítřejším programu je zařazena praktická ukázka lesní pedagogiky.

Na závěr je nutné zmínit, že vedle těchto oficiálních environmentálních aktivit dochází i k vazbám a setkáním neoficiálním.

Například se jedná o běžná náhodná setkání návštěvníků lesa (turisté, houbaři, cyklisté atd.) s venkovním personálem, kdy jsou případné dotazy, nejasnosti či domnělé nepravosti konané v lesích uváděny hned na správnou míru.

Významnou skupinou v tomto směru jsou také samovýrobci dříví a jejich rodiny. Zdaleka už se nejedná pouze o domorodé obyvatelstvo, ale také o chataře, chalupníky a výjimkou už dnes nejsou ani lidé z menších měst. Díky samovýrobám si tito lidé zajišťují relativně levné a ekologické palivo, současně přitom vykonávají aktivní pohyb, duševně relaxují a podvědomě navazují pozitivní vztah s lesem. Seznamují se s lesnickým hospodařením a vnímají svůj užitek z lesa v podobě dřevní hmoty bezprostředně a zároveň do něj vkládají svoji práci, což má jistě také nezanedbatelný psychologický účinek.

Kontakt

Ing. Jiří Pour

LČR, s. p., lesní správa Křivoklát

KOMPARACE PŘÍMÝCH NÁKLADŮ

holosečného a podrostitního hospodářského způsobu v modelové studii

Karel Pulkrab, Roman Sloup, Jiří Remeš, Miroslav Sloup
Česká zemědělská univerzita v Praze, Fakulta lesnická a dřevařská

Klíčová slova: přírodě blízké lesní hospodářství, pasečný hospodářský způsob, podrostitní hospodářský způsob, náklady pěstební a těžební činnosti

Úvod

Hodnocení vlivu přírodě blízkých způsobů pěstování lesů na jejich produkční (hospodářské) funkce je stále nedostatečně propracované. Nestačí totiž posuzovat otázku vlivu způsobu hospodaření na objemovou produkci dřeva (která se nejčastěji a nejsnáze hodnotí), ale je nutné zabývat se celkovými ekonomickými výstupy hospodaření (v podobě kalkulací nákladů, výnosů a výsledků hospodaření) a jejich porovnávání. Pro všechny vlastníky lesů je důležitá ekonomická stránka jejich hospodaření. Přírodě blízké způsoby hospodaření musí prokázat, má-li dojít k jejich většímu rozšíření, že přinášejí kromě nesporných ekologických předností také pozitiva ekonomická.

Existuje rozdílný přístup k volbě způsobu hospodaření u nás a v zahraničí (zejména v Německu). Zatímco u nás určitá nedůvěra nebo alespoň rezervovaný postoj k této nové koncepci hospodaření v lesích vychází z obav o ekonomické dopady těchto způsobů hospodaření, v zahraničí je tomu právě naopak. Na pozadí napjaté hospodářské situace lesních podniků a správ jsou zde s přírodě blízkým hospodařením spojovány velké naděje na zlepšení ekonomiky (např. program dlouhodobého ekologického vývoje lesů Löwe, realizovaný s dobrými hospodářskými výsledky v Dolním Sasku, NIEDERSÄCHSISCHE LANDESREGIERUNG, 1991, OTTO 1992).

Exaktní ekonomické hodnocení a zejména vzájemné srovnání jednotlivých způsobů hospodaření je velmi složité, protože je nutné brát v úvahu i některé parametry, které jsou velmi obtížně zjistitelné a v čase značně proměnlivé. Především jde o změnu hodnoty dřevní produkce v průběhu dlouhé obnovní doby, do které se promítají nejen změny kvantitativní (objemový přírůstek), které jsou nejsnáze zjistitelné, ale i změny kvalitativní (znehodnocení kvality dřeva hnilobami), přesuny do jiných sortimentních tříd v důsledku zvětšování tloušťky (potenciální výrazné posuny ve zhodnocení dřeva), změny v cenách těchto sortimentů způsobené oscilacemi trhu. Kromě toho je také nutné počítat s faktorem času, druhovým složením porostů a s proměnlivostí stanoviště (bonita, lesní typ či hospodářský soubor). K tomu je navíc nutné připojit zhodnocení i nově vznikajícího porostu.

Podle HANEWINKELA (2002) existují v zásadě dvě metody ekonomického hodnocení a porovnávání odlišných hospodářských způsobů:

1. empirické studie konkrétních hospodářských jednotek,
2. modelové hodnocení jednotlivých pěstebních systémů na základě známých souborů parametrů a předpokladů.

První postup vyžaduje existenci porovnatelných hospodářských jednotek, tj. podniků, které se od sebe významně neliší druhovou skladbou, stanovištními podmínkami a výměrou lesní půdy. Zároveň je nutné mít k dispozici dlouhodobé údaje o výsledcích a parametrech hospodaření. Z poznatků z literatury je však zřejmé, že je velmi problematické nalézt takové dva lesní podniky, které jsou si ve všech uvedených parametrech tak podobné, že by rozdíly v ekonomických ukazatelích mohly být prokazatelně způsobené jenom odlišným způsobem hospodaření.

Pokud se ovšem porovnávají pouze výsledky z výzkumných ploch, jsou tyto objekty většinou příliš malé na to, aby bylo možné z nich odvodit relevantní ekonomické závěry o uplatněném způsobu hospodaření (MITSCHERLICH 1952). Často potom dochází k tomu, že se berou v úvahu jen některé ekonomické (nákladové) jednotky (náklady na výchovu mladých porostů, na zalesňování), které jsou ovšem v celkovém hodnocení méně významné (LEIBUNDGUT 1968, 1975).

Z těchto důvodů se mnohem častěji aplikuje druhá metoda - metoda modelového hodnocení (HANEWINKEL 2002) a proto bylo k této variantě přistoupeno i v rámci této studie.

Metodika

1. V rámci projektu 1G58031 „Význam přírodě blízkých způsobů pěstování lesů pro jejich stabilitu, produkční i mimoprodukční funkce“ byly zpracovány modely hospodářských opatření a přímých nákladů pěstební a těžební činnosti pasečného a podrovního hospodářského způsobu na příkladech porostu 626 A9/01b v rámci lesního úseku Klokočná (LÚ), Lesní závod Konopiště (Lesy České republiky, s.p.).

Průměrná roční teplota zájmového území je přibližně 7,5°C, vegetační doba trvá kolem 150 dní ročně, celkový průměrný roční úhrn srážek je 600-650 mm. Srážky ve vegetačním období činí přibližně 65 % celkových ročních srážek. Langův deštný faktor má průměrnou hodnotu 75, což odpovídá semihumidní klimatické charakteristice. Z hlediska lesnické typologie je analyzovaný porost zařazen do souboru lesních typů 4P – kyselá dubová jedlina (*Querceto-abietum*). Hlavním atributem zde uplatňovaného lesnického hospodaření je přestavba porostů původně obhospodařovaných holosečným způsobem na porosty strukturně bohatší (přírodě bližší), přitom dochází k širokému uplatnění výběrných principů (Remeš, Kozel 2006)

1.1. Modely hospodářských opatření a přímých nákladů pěstební činnosti

Současné zastoupení melioračních a zpevňujících dřevin v porostu 626 A9/01b LÚ Klokočná je pouze 3 %. Tím se ovšem druhová skladba analyzovaného porostu významně liší od doporučeného standardu (výše zákonného procenta minimálního podílu melioračních a zpevňujících dřevin), který činí pro tento soubor lesních typů 25 %. Pro nákladové kalkulace byly proto připraveny dvě varianty podílu MZD – 3 % podle skutečnosti a 25 % podle legislativních požadavků, a to pro oba porovnávané hospodářské způsoby.

Do modelu byla navržena následující opatření:

1. Podíl MZD 3%

a. pro holosečné hospodářství – porost obnovit náseky na výšku stromu, meliorační a zpevňující dřeviny vysázet do oplocených skupinek a sázet na násek; u melioračních a zpevňujících dřevin použít snížený počet sazenic na 1 ha – u JD 3 tis.ks/ha do kotlíku o výměře 0,01 ha s individuální ochranou, u BK 5 tis.ks/ha do kotlíku o výměře 0,01 ha s individuální ochranou, u DB 4 tis.ks/ha do kotlíku o výměře 0,02 ha s individuální ochranou; u základní dřeviny (SM) použít minimální počet daný vyhláškou, tj. 3,5 tis.ks/ha, sázet na násek; přitom v jedné variantě uvažovat podíl přirozené obnovy ve výši 41 % (SM 25 %, MD 8 %, BŘ 5 %, BO 3 %) a v druhé variantě u holosečné obnovy nepočítat s přirozenou obnovou vůbec a celou plochu obnovit uměle výsadbou.

b. pro podrovní hospodářství – porost obnovit jednotlivými fázemi podrovního hospodářství (sečí semennou, uvolňovací a domýtnou), vysadit JD a BK do clonných kotlíků, DB do kotlíku holosečného; u melioračních a zpevňujících dřevin použít snížený počet sazenic na 1 ha – u JD 3 tis.ks/ha do 1 kotlíku o výměře 0,01 ha s individuální ochranou, u BK 5 tis. ks/ha do 1 kotlíku o výměře 0,01 ha s individuální ochranou, u DB 4 tis.ks/ha do 1 kotlíku o výměře 0,02 ha s individuální ochranou; ostatní dřeviny – doplnit skladbu z přirozené obnovy ve složení, ve kterém jsou skutečně v novém porostu přítomny a jejichž zastoupení lze předpokládat; uvažovat podíl přirozené obnovy ve výši 96 % (SM 77 %, MD 9 %, BŘ 6 %, BO 4 %).

2. Podíl MZD 25%

a. pro pasečné hospodářství – porost obnovit náseky na výšku stromu, meliorační a zpevňující dřeviny sázet zčásti do kotlíků, zčásti na násek; u melioračních a zpevňujících dřevin použít snížený počet sazenic na 1 ha – u JD 3 tis.ks/ha do dvou oplocených kotlíků o velikosti 0,05 ha, u BK 5 tis.ks/ha do jednoho oploceného kotlíku o velikosti 0,05 ha, u DB 4 tis.ks/ha do dvou oplocenek na náseku po 0,05 ha; u základní dřeviny (SM) použít minimální počet daný vyhláškou, tj. 3,5 tis.ks/ha, sázet na násek; uvažovat podíl přirozené obnovy jednak ve výši 30% (SM 25%, MD 5%) a jednak ve variantě bez přirozené obnovy.

b. pro podrostní hospodářství – porost obnovit jednotlivými fázemi podrostního hospodářství (sečí semennou, uvolňovací a domýtnou), meliorační a zpevňující dřeviny - vysadit JD a BK do clonných kotlíků, DB do kotlíků holosečných; u melioračních a zpevňujících dřevin použít snížený počet sazenic na 1 ha – u JD 3 tis.ks/ha do dvou oplocených kotlíků o velikosti 0,05 ha, u BK 5 tis. ks/ha do jednoho oploceného kotlíku o velikosti 0,05 ha, u DB 4 tis.ks/ha do dvou kotlíků o velikosti 0,05 ha; ostatní dřeviny – doplnit skladbu z přirozené obnovy ve složení, ve kterém jsou skutečně v novém porostu přítomny; uvažovat podíl přirozené obnovy ve výši 75% (SM 59%, MD 8%, BŘ 5%, BO 3%).

Výsledky

Vzhledem k požadovanému rozsahu příspěvku je zde uvedena tabulka s přímými náklady na pěstební činnost pro holosečné hospodářství a stejně tak byly vyčísleny i přímé náklady pro ostatní předpokládané varianty navrhovaných hospodářských opatření.

Tab. 1: Návrh hospodářských opatření a přímé náklady (PN) pěstební činnosti.

Holosečné hospodářství/Clear-cutting management Intenzita hospodaření : C/Management intensity: C Podíl melioračních a zpevňujících dřevin: 25%/Share of improving and stabilizing species: 25% Podíl přirozené obnovy (PO): 30 %/Share of natural regeneration (NR): 30 % SLT : 4P HS: 47			
Výkon/Operation	Technické jednotky/ Tech.units	Počet t. j./ Number of t.u.	PN celkem Kč/ DC Total CZK
Příprava půdy: UO – mechanicky/Soil preparation: Artificial regeneration (AR) – mechanical	ha	0,2	637
Přirozená obnova/Natural regeneration	ha	0,3	795
Umělá obnova sadbou/Artificial regeneration by plantings			
1) technologie/technology			
- jamkově - první - do připravené půdy/ by holes – first: into prepared soil	ha	0,2	2 334
- do nepřipravené půdy/ - into unprepared soil	ha	0,5	21 010
- opakovaná/repeated	ha	0,1	4 170
SM/spruce	ha	0,45	
BK/beechn	ha	0,05	
JD/fir	ha	0,01	
DB/oak	ha	0,02	

Tab. 1: Návrh hospodářských opatření a přímé náklady (PN) pěstební činnosti – pokračování.

Holosečné hospodářství/Clear-cutting management Intenzita hospodaření : C/Management intensity: C Podíl melioračních a zpevňujících dřevin: 25%/Share of improving and stabilizing species: 25% Podíl přirozené obnovy (PO): 30 %/Share of natural regeneration (NR): 30% SLT : 4P HS: 47			
	Technické	Počet t. j./	PN celkem Kč/
Výkon/Operation	jednotky/	Number of t.u.	DC Total CZK
	Tech.units		
- opakovaná/repeated			
SM/spruce	ha	0,07	
BK (JD)/beech (fir)	ha	0,03	
Ochrana mladých lesních porostů/Protection of young stands			
- ochrana kultur proti zvěři – chemicky/ - protection from deer – chemical	výměra * počet zásahů * procento ošetř. saz.	0,45ha*5*80%saz	11 497
- oplocování/fencing	výměru / délka oplocení	0,25ha/0,35km	22 920
- ochrana k. proti buření – ožínováním/ - protection from weeds – moving	výměra * počet zásahů * procento ošetř. saz.	0,70ha*5*80%saz	17 593
- ochrana kultur proti klikorohu/ - protection from Pine weevil	počet zásahů *plocha	1*0,23ha	322
Ostatní pěstební práce/Other silvicultural operations			
- potěžební úprava (dočišt. po těžbě)/ - post-cutting clearing of site	ha	0,1	3 590
- úklid klestu – ručně/clearing from loppings - manual - mechanizovaně/mechanical	plocha / objem plocha / objem	0,70ha/270 m ³ 0,30ha/130 m ³	15 503 9 608
- likvidace klestu – pálením/disposal of loppings – burning	plocha / objem	0,30ha/130 m ³	4 668
- výsek necílových dřevin/cut of non-target trees	ha	0,1	1 142
Ochrana lesa/Forest protection	hrs	70	6 285
- údržba a oprava – oplocení/maintenance of – fencing - likvidace oplocenek/removal of fencing	hrs	50	4 489
Clearing			
- prostřihávka přirozené obnovy/shear of natural regeneration	ha	0,2	2 462
- prořez. do 4m výšky (2000 ks/ha)/cutting up to 4m height (2000 pc/ha)	ha	0,64	3 090
- prořez. nad 4m výšky (3000 ks/ha)/cutting up over 4m height (3000 pc/ha)	ha	0,3	5 670
- rozčlenění porostů (šíře 1,5 m)/division of stands (1,5m width)	bm	400	762
Celkem/Total			138 548

1.2. Modely hospodářských opatření a přímých nákladů těžební činnosti / Models of management measures and direct costs of harvest operations

Kalkulace vychází z těchto předpokladů:

- výchovné zásahy i výše mýtní těžby jsou stejné pro pasečné i podrovní hospodářství;
- všechny kalkulace jsou provedeny pro obnovní dobu 100 let;
- výše předpokládané mýtní úmyslné těžby (ve 100 letech) vychází z údajů LHP pro daný porost v 90-ti letech s dopočtem přírůstu do sta let a přepočtem na průměrné hodnoty zakmenění (ve výši 0,88);
- pro kalkulaci byly zvoleny tyto technologie:
  - pro pasečné hospodářství se předpokládá těžba harvestory (sortimentní metodou) a přibližování vyvážecími soupravami na vzdálenost 500 m
  - pro podrovní hospodářství se předpokládá těžba JMP a přibližování v kombinaci potah (do 100 m) a následně UKT (do 400 m) s následnou manipulací
- pro kalkulaci byla uvažovaná tato výše přímých nákladů (obvyklá v době zpracování této zprávy a obvyklá ve středočeském regionu):

Tab. 2: Přímé náklady na těžební činnost.

Výkon/Operation	Kč/m ³ /CZK/m ³
těžba mýtní úmyslná (pasečné hospodářství)/ Major harvest (cutting by compartments) - jehličnaté/coniferous	120
těžba mýtní úmyslná (pasečné hospodářství)/ Major harvest (cutting by compartments) - listnaté/deciduous	145
těžba mýtní úmyslná (podrovní hospodářství)/ Major harvest (coppicing) - jehličnaté/coniferous	165
těžba mýtní úmyslná (podrovní hospodářství)/ Major harvest (cippicing) - listnaté/deciduous	180
těžba (probírky)/harvest (thinning) - jehličnaté/cofinefous	495
těžba (probírky)/harvest (thinning) - listnaté/deciduous	285
přibližování potahem – přímo/ team skidding - direct	145
přibližování potahem – kombinace / team skidding - combination	100
přibližování UKT (P-OM)/ skidding UWT (P-OM)	137
přibližování UKT (VM-OM)/ skidding UWT (VM-OM)	111
manipulace/manipulation	160

Pro výpočet výše přímých nákladů operací, prováděných harvestory, byly v kalkulacích uvažovány následující sazby:

Přímý náklad (Kč/m ³)/ Direct Cost (CZK/m ³)	hmotnost/Tree mass						
	-0,19	0,29	0,39	0,49	0,69	1,2	1,2+
	480	446	440	385	363	358	375

Výchova porostů probírkami/Tending of stands by thinning

Kalkulace vychází z následujícího návrhu počtu a intenzity probírkových zásahů:

Probírky do 40ti let

- předpokládá se jeden zásah v 35 letech s intenzitou 500 ks/ha ve výši 5 m³, průměrná hmotnost 0,01 m³

Probírky nad 40 let

- předpokládají se 3 zásahy s následující intenzitou
  1. v 45 letech 250ks/ha ve výši 13 m³, průměrná hmotnost 0,05 m³
  2. v 60 letech 165ks/ha ve výši 13 m³, průměrná hmotnost 0,08 m³
  3. v 75 letech 100ks/ha ve výši 17 m³, průměrná hmotnost 0,17 m³

Na základě výše uvedených vstupů lze vykalkulovat přímé náklady na těžbu a přibližování probírkové hmoty ve výši – 23 040 Kč pro pasečné hospodářství a – 37 352 Kč pro podrovní hospodářství.

Mýtní úmyslná těžba/Mature harvest

Výpočet přímých nákladů vychází z následující výše zásoby zkoumaného porostu (konstrukce dat viz výše):

Dřevina/Tree species	Zásoba (m ³ /ha)/Volume (m ³ /ha)
Smrk/Spruce	206
Borovice/Pine	123
Bříza /Birch	23
Modřín/Aspen	35
Dub/Oak	16
Celkem/Total	403

Na základě výše uvedených zadání lze vykalkulovat přímé náklady na těžbu a přibližování mýtní zásoby ve výši – 147 200 Kč pro holosečné hospodářství a – 216 008 Kč pro podrovní hospodářství.

2.2. Modely hospodářských opatření a přímých nákladů těžební činnosti

Kalkulace vychází ze stejných vstupů jako při hodnocení porostu 626 A9/01b s výjimkou mýtní úmyslné těžby, kde byla pro výpočet použita data růstových tabulek.

Na základě těchto zadání byly vykalkulovány přímé náklady na těžbu a přibližování mýtní zásoby ve výši: – 170 400 Kč pro pasečné hospodářství, – 255 100 Kč pro podrostní hospodářství.

Diskuze a závěr

Souhrnné výsledky provedených kalkulací pro modelový porost ve stanovištních podmínkách souboru lesních typů 4P při dvou úrovních zastoupení melioračních a zpevňujících dřevin (3, resp. 25 %) jsou uvedené v tabulce 7. Z nich je patrná značná vyrovnanost přímých nákladů na hospodářskou činnost obou zkoumaných způsobů hospodaření, kde celkové přímé náklady kolísají u jednotlivých variant holosečného hospodaření od 310,7 tis. Kč do 357,6 tis. Kč, zatímco u variant podrostního hospodaření se pohybují mezi 337,1 tis. a 364,6 Kč. Klíčovými parametry pro výsledky hodnocení efektivity hospodaření obou hospodářských způsobů jsou na jedné straně náklady na pěstební činnost a na straně druhé zvolené těžební technologie.

Úspory v pěstební činnosti spočívají především ve využívání přirozené obnovy. Proto je v této oblasti podrostní hospodářství výrazně úspornější v porovnání s hospodařením holosečným (rozdíl až 107 tis. Kč). Nižší náklady na zalesňování jsou obecně považovány za ekonomickou výhodou přírodě bližších způsobů hospodaření (Mayer 1968, Leibundgut 1975, 1983, Mohr, Schori 1999). Náklady na pěstební činnosti jsou také významně ovlivňované podílem MZD. Pokud je třeba zvyšovat podíl MZD nad úroveň současného stavu druhové skladby porostu (v modelových kalkulacích varianta s 25 % MZD, což je velmi častý případ v současném hospodaření), je nutné počítat se zvýšenými náklady na umělou obnovu a následnou ochranu kultur bez ohledu na použitý způsob hospodaření. V modelovém porostu tento fakt potvrzuje menší zastoupení MZD v přirozené obnově než je tomu v horní etáži.

Tab. 3: Přímé náklady na hospodářskou činnost podle modelových variant (tis. Kč).

	Podíl MZD 3 %/Share of improving nad stabilizing species: 3%			Podíl MZD 25 %/Share of improving nad stabilizing species: 25%		
	Holosečně/ Clear-cutting	Podrostně/ Coppicing		Holosečně/ Clear-cutting	Podrostně/ Coppicing	
Přirozená obnova/ Natural regeneration	41 %	0%	96 %	30%	0%	75 %
Pěstební činnost/Silvi- culture operation	117,3	151,2	44,6	138,5	164,2	72,1
Výchova porostů/ Stand tending	23,0	23,0	37,4	23,0	23,0	37,4
Mýtní úmyslná těžba/ Mature harvest	170,4	170,4	255,1	170,4	170,4	255,1
Celkem/Total	310,7	344,6	337,1	331,9	357,6	364,6

Z další analýzy je zřejmé, že značná úspora nákladů dosažená v rámci pěstební činnosti, může být dále zásadním způsobem ovlivněna zvolenými těžebními technologiemi. Zatímco bylo v minulosti poukazováno na nižší těžební náklady (především nižší jednotkové těžební náklady) při uplatnění přírodě blízkých způsobů pěstování lesů (Leibundgut 1983), tak se v poslední době s nárůstem využívání výkonnějších a tím i efektivnějších harvesterových technologií těžební náklady při holosečném hospodaření významně snižují a dochází tak k zužování nákladového rozpětí mezi různými variantami hospodaření (Hanewinkel 2002). Je však třeba mít na paměti, že ceny harvesterových technologií značně kolísají v závislosti na dodavateli a také v závislosti na nabídce a poptávce po těchto službách.

V této souvislosti je velmi důležité, do jaké míry je možné tyto efektivní technologie využívat i při jemnějších způsobech hospodaření. Zatímco v modelových kalkulacích bylo využití harvesterových technologií uvažováno pouze u holosečného hospodaření, není pochyb o tom, že do určité míry lze tyto technologie uplatnit i u podrostního hospodaření. Když připustíme možnost provádět cca 20 % těžebních operací (respektive

35% v případě SLT 4P) v podrobném hospodářství harvesterovými technologiemi, pak se stává podrobní hospodářství nákladově rentabilnější než hospodářství holosečné.

Poznámka

Tato práce vznikla v rámci řešení projektu NAZV č. 1G58031 „Význam přírodě blízkých způsobů pěstování lesů pro jejich stabilitu, produkční a mimoprodukční funkce“ a projektu NAZV č. QI102A085 Optimalizace pěstebních opatření pro zvyšování biodiverzity v hospodářských lesích.

Literatura

- HANEWINKEL, M., 2002: Comparative economic investigations of even-aged and uneven-aged silvicultural systems: a critical analysis of different methods. *Forestry*, 75(4): 473-481.
- LEIBUNDGUT, H., 1968: Pěstební péče o les. SZN Praha. 174 s.
- LEIBUNDGUT, H., 1975: Über den Arbeitsaufwand für Holzernte, Kulturen und Waldpflege im Plenterwald. *Swiss For. J.* 126: 901-903.
- LEIBUNDGUT, H., 1983: Führen naturnahe Waldbauverfahren zur betriebswirtschaftlichen Erfolgsverbesserung? *Forstarchiv* 54, 47-51.
- MAYER, H., 1968: Langfristige waldbauliche Betriebs-rationalisierung. *Allg. Forstz.* 23: 687-689, 711-713, 725-728, 742-743, 754-757, 770-771.
- MITSCHERLICH G., 1952: Der Tannen-Fichten (Buchen) - Plenterwald. Schriftenreihe d. Bad. forstl. Versuchsanstalt.
- MOHR, C., SCHORI, CH., 1999: Femelschlag oder Plenterung - ein Vergleich aus betriebswirtschaftlicher Sicht. *Schweiz. Z. Forstwes.*, 150(2): 49-55.
- NIEDERSÄCHSISCHE LANDESREGIERUNG, 1991: Niedersächsisches Programm zur langfristigen ökologischen Waldentwicklung (LÖWE) in den Landesforsten. Niedersächs. Ministerium f. Ernährung, Landwirtschaft und Forsten, 50 s.
- OTTO H.J., 1992: Langfristige ökologische Waldentwicklung: Ökologische Grundlagen des Regierungsprogramms. *Allg. Forstzeitschrift*, 47, 11, 566-568.
- REMEŠ, J., KOZEL, J., 2006: Structure, growth and increment of the stands in the course of stand transformation in the Klokočná Forest Range. *Journal of Forest Science*, 52(12): 537-546.

Kontakt

Prof. Ing. Karel Pulkrab, CSc., pulkrab@fld.czu.cz
Ing. Roman Sloup, Ph.D., sloup@fld.czu.cz
Doc. Ing. Jiří Remeš, Ph.D., remes@fld.czu.cz
Ing. Miroslav Sloup, Sloup.Miroslav@uhul.cz

ZHODNOCENÍ DESETILETÉHO TRVÁNÍ PROGRAMU 2000 U LČR

Ing. František Morávek
PEFC ČR

Vážené dámy a vážení pánové,

dovolte mi v úvodu mého referátu poděkovat organizátorům za pozvání na toto setkání, které má za účel vyhlásit Lesnický park Křivoklátsko a tím korunovat mnohaleté úsilí podniku Lesy České republiky a zejména lesní správy Křivoklát o zviditelnění tohoto vzácného území.

Mnohokrát jsme se na tomto přírodními krásami obdařeném území již v minulosti sešli, abychom společně prezentovali příkladnou péči o toto území a současně velmi dobrou spolupráci LČR se Správou CHKO Křivoklátsko. Takováto příkladná spolupráce není všude běžná. Má-li se vytvořit péči příkladný subjekt, který je následně předmětem zájmu nejen široké veřejnosti, ale i ochrany přírody, tak to vyžadovalo hledat a přinášet mnoho nového do pojetí lesního hospodářství minulosti, zejména zvýšeným zajišťováním veřejného zájmu a uměním dosahovat vyvážených kompromisů v oblasti ochrany přírody. A tady se to podařilo.

Nic na tom nezmění na něčí objednávku vytvořený poslední pořad Nedej se, který se mimo jiné snažil hospodaření v této oblasti zpochybnit a přitom nedal prostor v diskusi straně, která o toto území pečuje. Nezbyvá, než se divit, k čemu se dokáží někteří vědečtí pracovníci, za cenu svého zviditelnění, snížit. Neboť například mluvit o tom, že se na tomto území omezuje biodiverzita, když se zde dlouhodobě vysazuje odpočívající podíl MZD pro její zvyšování, je demagogií.

Jen pro informaci – na LS Křivoklát je podíl vysazovaných MZD v posledních letech (2006-9) 62 – 68 % z celkového ročního zalesňování! Jestli takovýto podíl omezuje či snižuje biodiverzitu již ponechávám na Vašem posouzení.

Jsem velice rád, že to bylo právě na tomto území, kde jsme před 10 lety mohli přestavit, jak je u LČR naplňován Program 2000, který vznikl o rok dříve, a jaký je jeho smysl a poslání. Vstup do dalšího tisíciletí se jevil vhodným okamžikem k formulování a realizaci tohoto Programu. Dnes mají LČR za sebou již 11 let jeho naplňování a je nutné konstatovat, že veřejnost si na Program zvykla a bere ho jako samozřejmou součást hospodaření LČR. Byl tak položen základ k zajištění veřejného zájmu v lesích nad míru stanovenou zákonem a vytvořeny podmínky pro připojení se k moderním evropským trendům. Neustále je ale třeba mít na zřeteli, že se jedná o dobrovolnou iniciativu státního podniku.

Samozřejmě se v lesích nezmění nic ze dne na den a ještě zbývá další kus cesty k naplnění vytčeného cíle.

Je však třeba nenechat se odradit některými ataky z tzv. „skupiny vědců“, ale mít hlavu vztyčenou, předvádět co jsme dokázali a zdůrazňovat, že díky lesnické odbornosti, lesnické legislativě a přístupu konkrétních lesníků, jsou právě lesní ekosystémy jedněmi z nejzachovalejších složek naší krajiny.

Je dobré zdůraznit, že Program 2000 si bral za hlavní cíl vytváření životního prostředí člověka. Jestliže zdůrazňuji životní prostředí člověka, myslím tím tedy hlavně prostředí pro člověka. A to jak v trvalosti a obnovitelnosti zdrojů, tak vytváření jeho životního prostoru, zachování biodiverzity, ale i obnovy jeho životní energie a rozvíjení duchovna a estetična.

Na tomto místě je třeba poznamenat, že většina aktivit prováděných ve prospěch životního prostředí člověka může být prováděna a dále rozvíjena jen tehdy, když si podnik vlastním hospodařením v lese na tyto aktivity

vydělá. Státní podnik Lesy České republiky nemá přímou vazbu na státní rozpočet, nenárokuje si tedy obligatorně žádné prostředky ze státního rozpočtu a aktivity financuje plně ze svých výnosů naplňováním funkce produkční, tedy z tržeb za realizované dříví.

Na druhou stranu je skutečností, že podnik jako hospodář na státním majetku doposud neodvádí žádnou rentu státu z tohoto hospodaření. Je samozřejmé, že jakmile bude tato renta stanovena, tak se musí tyto aktivity a vklady ve veřejném zájmu započítávat do plnění této renty. Neboť některé z nich, jako například aktivity ve vodohospodářské činnosti, zejména v hrazení bystřin, jsou velice nákladné.

Předtím, než LČR vypracovaly svoji koncepci k zajišťování cílů veřejného zájmu v lesích spravovaných tímto podnikem, musely si položit otázku, co to veřejný zájem v lesích je a jak je v doposud přijatých dokumentech státu definován.

Jedinou definici veřejného zájmu v lesích přijatou státem lze nalézt v Zásadách státní lesnické politiky. Zde je veřejný zájem definován následovně: „Stát má zájem na trvalém a vyrovnaném využívání lesa jako obnovitelného přírodního zdroje a využívání veřejně prospěšných funkcí lesa ve veřejném zájmu. Je důležité pro všechny občany zabezpečit zachování vodohospodářské účinnosti lesa, zajištění půdoochranné funkce lesa, uchování jedinečnosti přírody a udržení genetické kvality lesa. Všechny tyto funkce je třeba více či méně podporovat. Další funkce poskytuje zdravý les převážně samovolně již svou existencí“.

LČR při tvorbě Programu 2000 vycházely z předpokladu, že i o některé další funkce musí být alespoň zčásti řízeně pečováno. Jde např. o funkci rekreační, krajinnotvornou, ale i zabezpečení druhové pestrosti.

Z výše uvedené definice veřejného zájmu vyplývá a je rovněž nepochybné, že veřejným zájmem je i trvale udržitelné obhospodařování lesů zajišťující stabilitu produkce ekologicky čisté obnovitelné dřevní suroviny pro příští generace. Předpokladem pro zajištění veřejného zájmu v lesích je právě zachování samotné existence lesa jako nositele těchto funkcí, a to zvyšováním jeho stability a ovlivňováním změn druhové skladby dřevin tak, aby lesy byly schopny plnit všechny své funkce i v dalších obdobích.

Je všeobecně známo, že Programu 2000 předcházela v roce 1997 jiná koncepční publikace - Program trvale udržitelného hospodaření – výchova a obnova lesa. Musím zdůraznit, tak jako již několikrát, že mottem této publikace byl citát z publikace Prof. Ing. Konšela: „Tažme se svých porostů, čeho jsou ve prospěch budoucí generace schopny, a dle odpovědi zařídíme svou další práci.“ Tato neskutečně vynikající myšlenka Prof. Konšela předešla svoji dobu, a že se tedy u LČR jednalo o snahu sledovat při hospodaření přírodu, je z toho zcela zřejmé. Lesní hospodáři se musí při výchově poučovat z toho, co jim příroda napovídá, nechat ji tedy v co nejvyšší míře působit a své zásahy omezit na úkony, které nemůže nahradit probíhající přírodní proces. A to je v podstatě základ trvale udržitelného hospodaření, ke kterému se LČR hlásí.

Lesy České republiky mají všechny lesní hospodářské celky certifikovány světově nejrozšířenějším systémem certifikace - PEFC, který je v podstatě jakýmsi auditem trvale udržitelného hospodaření. A právě k tomuto způsobu hospodaření se zavázala Česká republika na Helsinské konferenci o ochraně lesů.

PEFC – Programme of the Endorsement of Forest Certification - je mezinárodní systém certifikace lesů existující na vzájemném uznávání národních certifikačních systémů, které splňují právě kritéria trvale udržitelného hospodaření formulovaná společnými standardy PEFC. Je to certifikační systém, který živě reaguje na nové evropské i světové trendy a při revizích systému je zapracovává do svých standardů. V současné době se připravuje jak revize standardů PEFC International, tak českého PEFC systému CFCS.

Je nutné zdůraznit, že certifikační systém PEFC zabraňuje zneužívání lesních zdrojů, ale na druhou stranu je pro jejich plné zákonné využívání. Nemínilo proto jejich využívání nějak omezovat, protože se jedná o zdroje obnovitelné.

Certifikační systém PEFC je nejrozšířenější systém certifikace lesů a na světě je tímto systémem certifikováno celkem 220 mil. ha lesů a 6 400 zpracovatelských podniků je certifikováno v řetězci C-o-C. V ČR je to 1 824 tis. ha lesů a 230 zpracovatelských podniků.

Nakonec bych se chtěl ještě vrátit k Programu 2000 a ocitovat z jeho závěru, pro který tehdy dala podnět nejmladší členka autorského kolektivu: „Nedejme se zastrašit naším nízkým procentním podílem z národního důchodu. Naopak, budme si vědomi toho, že naše práce dává zdraví milionům a práci tisícům dalších lidí – nejen v dřevozpracujícím průmyslu. Přinášíme vánoční stromečky do mnoha našich rodin, v létě jsou lesy zdrojem klidu, odpočinku a lesních plodů pro všechny občany. Většina velkých akcí má jen dočasný charakter a brzy zmizí z paměti. Teprve tisíce různých akcí, malých setkání, letáček, ale i rozhovorů vytvoří ten správný efekt – lidé si nás začnou pamatovat a naší práce si budou vážit“.

Já k tomu jen dodávám – snad, ale dá to ještě fušku.

Kontakt

Ing. František Morávek
PEFC ČR

MOŽNOST ZAČLENĚNÍ LESNICKÝCH PARKŮ DO MEZINÁRODNÍ SÍTĚ MODELOVÝCH LESŮ

Karel Vančura st.
Středočeská pobočka ČLS

*“Modelové lesy nemají tak mnoho co do činění se stromy,
ale po všech stránkách se týkají lidí”*

Wayne Young, 2000

V 60. až 70. letech minulého století se let začal měnit názor společnosti na životní prostředí, tehdy také došlo v Severní Americe mj. k vytvoření mnoha ekologicky zaměřených iniciativ. Nebylo to však pouze tam, jak se společnost vyvíjela vznikaly po celém světě programy na ochranu životního prostředí (úmyslně uvádím ŽP nikoli přírody). Vzniká snaha o podporu trvale udržitelného způsobu hospodaření a života v krajině – v této souvislosti lze zmínit např. program UNESCO Člověk a biosféra - MAB a patří k nim také iniciativa Modelový les - Model Forest.

Když byla v minulém roce představena myšlenka zřizovat v naší zemi lesnické parky, s tím, že by se takovéto příkladné demonstrační objekty mohly stát také součástí Mezinárodní sítě modelových lesů, tak se mezi názory na možnost vzniku takového lesnického parku objevilo i to, že modelové lesy nemají ve středoevropském regionu žádnou tradici. Možná, že právě tato skutečnost je důvodem pro to, aby taková tradice i zde začala vznikat. Již proto, že lesy ve střední Evropě, kde na území Německa a Rakousko-Uherské monarchie vzniklo lesnictví jako věda, mohou být ukázkovými, skutečně vzorově obhospodařovanými objekty. Mnoho vlastníků lesů a lesních hospodářů starajících se o les odpovědným, trvale udržitelného způsobem již dávno využívá prvky, které k tomuto mezinárodnímu konceptu patří. Široká báze vědomostí týkajících se této oblasti a trvale udržitelného obhospodařování lesů obecně se průběžně rozvíjí ve více zemích a tyto znalosti by měly být sdílené.

Do tvrzení o neexistenci tradice „modelových lesů“ v naší části Evropy navíc poněkud nezapadají tzv. „Lešné Komplexy Promocyjne“ (LKP) v Polsku. Těchto ukázkových či propagačních lesních celků je již celkem 19 a jejich plocha dosahuje 990 469 ha (cca 14% celkové rozlohy státních lesů). LKP jsou významným specifickým, majícím vzor v kanadských modelových lesích a jejich evropském ekvivalentu – švédském konceptu modelových lesů. Patří mezi lesy hospodářské, ale plní i cíle aktivní ochrany ekosystémů, propagují přírodě blízké a k prostředí šetrné technologie a představují veřejnosti i plnění různých výzkumných úkolů. První vznikly v roce 1994 a každý LKP má i střediska zaměřená na ekologickou výchovu a muzejní část. Vzdělávací úloha je sice důležitá („zelená škola“, lesnická pedagogika), ale LKP mají být především místem, kde je představováno polyfunkční lesní hospodářství jako prvek rovnovážného rozvoje - mají je ve své správě Polské státní lesy.

Modelové lesy

Modelový les je místo, kde jsou rozvíjeny, testovány a sdíleny ty nejlepší praktiky trvale udržitelného lesního hospodářství. Celá myšlenka modelových lesů je o partnerské spolupráci mnoha zainteresovaných, kteří pracují na společné vizi a mají na mysli směřování k udržitelnému rozvoji místních lesů a krajiny ve které žijí.

Myšlenka mezinárodní sítě modelových lesů vznikla na základě stejnojmenného programu kanadské vlády, který byl představen na Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji v Rio de Janeiro - UNCED 1992.

Původní idea byla vytvořit globální síť modelových lesních stanovišť (krajinné platformy) a:

- Propojit modelové lesy za účelem vzdělávání, sdílení znalostí a urychlení inovačních postupů směřujících k SFM;
- vložit sociální prvek do myšlenky trvalé udržitelnosti;
- využít tuto znalost k ovlivnění politiky a praxe na všech úrovních (místní, národní, regionální i globální).

Modelový les je platformou snažící se spojit jednotlivce i skupiny **s rozdílnými zájmy** přičemž tři hlavní tuto iniciativu vzájemně propojující aspekty jsou:

Krajina - geograficky vymezená oblast, v níž je praktikován specifický přístup k trvale udržitelnému hospodaření, založený na partnerské spolupráci. Toto území musí být dostatečně velké, aby mohlo reprezentovat dostatečnou šíři zájmů, musí brát úvahu zájmy obyvatel a jejich činnost jako jádro konceptu.

Partnerství - formou partnerské skupiny jednotlivců a subjektů, která by jinak většinou spolu nespolupracovala a ani nesouhlasila, ale kterou spojuje zájem o přírodní zdroje, společný závazek podporovat trvale udržitelné hospodaření v krajině a dělit se o získané zkušenosti. Podmínkou fungování takovéto skupiny je reprezentativní, transparentní, zodpovědná a spolupracující řídicí struktura. Musí v ní probíhat otevřené konstruktivní partnerství zainteresovaných stran a to včetně participace státní správy. Modelový les jako koncept managementu krajiny vytváří komplexní vztah mezi jednotlivými lidmi, komunitami, podnikatelskými subjekty, soukromými vlastníky půdy, státní správou a institucemi, výzkumnými a vědeckými ústavy, školami, neziskovými subjekty aj. při společném rozhodování o budoucnosti krajiny a jejího využití.

Trvalá udržitelnost - pro jejíž dosažení jsou i v rámci modelových lesů vyvíjeny, zkoušeny, aplikovány a monitorovány nejmodernější postupy a praktiky vedoucí k trvale udržitelnému hospodaření v krajině a přinášející hmatatelné výsledky. Výstupy slouží jako příklad pro ostatní podobné oblasti, aby se i ony mohly zapojit do takového hospodaření na svém území, které udržuje a posiluje dlouhodobé zdraví ekosystémů a zároveň poskytuje ekologické, ekonomické, sociální a kulturní příležitosti pro současnou i budoucí generace.

Principy a charakteristické znaky modelových lesů

Krajina

Modelový les je rozsáhlá geograficky vymezená přírodní oblast obsahující různé ekosystémy, různé formy spravování přírodních zdrojů a různá vlastnická uspořádání. Přírodní zdroje v modelovém lese jsou zainteresovanými subjekty chápány v souvislostech sociálních, kulturních, ekonomických a ekologických.

Partnerství

Manažerské uskupení řídicí modelový les je neutrální fórum, které vítá dobrovolnou a mnohostrannou spoluúčast představitelů všech subjektů (veřejné sféry, soukromého sektoru, dobrovolných sdružení, společenských organizací, akademických a výzkumných institucí apod.) zainteresovaných na společné vizi udržitelného managementu dané lesní oblasti.

Závazek k udržitelnosti

Zainteresované subjekty jsou zavázány k ochraně a udržitelnému managementu přírodních zdrojů a lesnaté krajiny. Udržitelné způsoby managementu podporují inovativní mechanismy umožňující vznik a rovnoměrnou distribuci ekonomických a sociálních přínosů plynoucích z přírodních zdrojů při zachování nebo obnovení ekologické integrity krajiny.

Principy správy

Rozhodování při řízení aktivit v rámci modelového lesa je postaveno na principech důvěry, transparentnosti a spolupráce a na respektování různých zájmů a hodnot.

Zainteresované subjekty při spolupráci využívají procesů směřujících k dosažení konsensu v záležitosti vizí a cílů modelového lesa.

Program aktivit

Aktivity podnikané v rámci vypracovaného strategického plánu modelového lesa reflektují vize modelového lesa, potřeby zainteresovaných subjektů, hodnoty i výzvy spojené s managementem oblasti. Procesy managementu modelového lesa zahrnují systémy efektivního plánování a monitoringu, přihlížejí k cílům národního lesnického programu a k dalším relevantním programovým dokumentům, podporují výzkum a syntetizují znalosti pro informování politiků a globálních iniciativ orientovaných na udržitelný rozvoj.

Budování kapacit, sdílení znalostí a vytváření sítí

Modelové lesy přispívají k budování místních a národních kapacit pro udržitelný management přírodních zdrojů, vyměňují si zkušenosti s dalšími modelovými lesy a jinými organizacemi, participují na aktivitách a správních strukturách zaměřených na posílení národních, regionálních a mezinárodních sítí modelových lesů.

Mezinárodní síť modelových lesů (International Model Forest Network - IMFN)

Jednotlivé modelové lesy jsou sdruženy v Mezinárodní síti modelových lesů, která byla založena v roce 1995 a v současné době má asi 40 členů. IMFN slouží k tomu, aby zprostředkovala informace a zkušenosti získané svými členy. Jejím dlouhodobým cílem je začlenění hlavních světových ekosystémů, v nichž je zastoupen les. **Název „modelový les“ přitom v současnosti již nevystihuje plný záběr programu, protože ten rozšířil svou působnost na trvale udržitelné využití celé krajiny**, v níž les je sice pouze jednou, nicméně také jednou z nejdůležitějších složek.

Členové sítě mají nárok na asistenci při podpoře trvale udržitelného hospodaření v krajině – jsou poskytovány tři hlavní služby:

- Umožnění mezinárodní spolupráce a výměny námětů ohledně udržitelného využití krajiny;
- Podpora mezinárodní spolupráce v nejdůležitějších aspektech lesnické a sociální vědy, jejichž rovnováha je základem pro každý nový model lesního hospodaření;
- Podpora probíhající diskusí o kritériích a principech trvale udržitelného rozvoje.

Úkoly a dlouhodobé zaměření sítě pak spočívá v realizaci následujících aktivit:

1. Podpora partnerství a zvyšování schopností a konkurenceschopnosti
2. Diverzifikace ekonomiky a odstraňování chudoby
3. Hodnocení pokroku v cestě k trvale udržitelnému hospodaření
4. Vývoj a uplatnění nejlepších lesnických a hospodářských praktik
5. Monitoring a hodnocení
6. Kvalitní management a podpora občanské společnosti
7. Management konfliktů
8. Komplexní řízení a plánování zdrojů

Přestože síť není primárně zaměřena na poskytování dotací, je schopna spolufinancovat projekty či programy, týkající se jejich prioritních oblastí či témat.

Modelové lesy ve světě

Kanadská síť modelových lesů

Vznikla v roce 1991, její sekretariát je při Kanadském ministerstvu lesů (Canadian Forest Service - CFS). Modelové lesy jsou registrované jako autonomní, neziskové organizace a mají podporu především od vlády (CFS), partnerských organizací a externích fondů pro aktivity v rámci speciálních projektů.

Latinská Amerika a Karibská oblast

Založena roku 2001 její „Rada ředitelů“ se skládá z národních ministrů a reprezentantů ministerstev. Pracovní síť má regionální úřad, pracovní plán, svůj personál i rozpočet. Snaží se zajistit alespoň 2 společné akce ročně a podpořit každou z účastnických lokalit. Hlavní podporu získává od IMFNS, kostarické CATIE případně od externích donátorů.

Asie

Neformální, dobrovolné sdružení 5 zemí (Čína, Indie, Indonésie, Filipíny a Thajsko), které vzniklo v r. 1999, původně jako tříletý regionální projekt FAO. Je vedené národními ministry, resp. reprezentanty ministerstev. Každoročně pořádá dvě regionální setkání národních představitelů, která tato pracovní síť kombinuje s tréninkem týkajícím se modelových lesů obecně a jsou zaměřená zejména na rozšiřování kapacit. Kromě podpory na národní úrovni je síť podporována i IMFNS a externími donátory.

Baltská iniciativa

V roce 1997 se rozhodly k myšlence modelových lesů podle vzoru Švédska připojit i další země – vznikla tzv. Baltská iniciativa neboli „Projekt baltského lesa“ zahrnuje Finsko, Rusko, Estonsko, Lotyšsko, Litvu, Polsko a Německo. Profesionální lesníci, výzkumníci a další zájmové skupiny se sešly v Polsku k přezkoumání a diskusi o dvou formách přístupu ke krajině. Šlo o systém polských Propagačních lesních celků (LKP) a koncept Modelových lesů - jeden přístup národní a další mezinárodní. Výsledky setkání v Polsku by měly vést k budoucímu konceptu založení pracovní sítě (network) pro krajiny patřící k regionu Pobaltí a/nebo Severní Evropy ve spojení s Mezinárodní sítí modelových lesů IMFN.

Výjimečnost konceptu modelového lesa pro management krajiny

1. Komplexností přístupu, rozsahem působení a úrovní rozhodování, které může ovlivňovat.
2. Charakterem a rozsahem partnerské spolupráce.
3. Dostatečnou základnou k řešení problémů.
4. Žádnou omezovací nebo příkazovací mocí.
5. Je vnímán jako model pro vytváření národních lesnických a hospodářských programů.

Důležité je, že náměty na využití krajiny nebo projekty navržené k realizaci by měly být výsledkem široké diskuse, v rámci které všechny zúčastněné strany mohou rovnoprávně vyjádřit svůj názor, ke kterému bude náležitě přihlíženo. Státní správa by měla být od počátku důležitým, ne však nadřazeným účastníkem všech diskusí. Její účast pak může pomoci prosadit dohodnuté výsledky jednání na legislativní úrovni, pokud se na tom účastníci shodnou.

Mohou být lesnické parky modelovými lesy?

Od polských kolegů sice již máme informace o tom, že jejich Lesní komplexy promocyjně jsou od klasických modelových lesů odlišné, nicméně tři (až 4) lokality LKP již jsou připraveny k připojení k mezinárodní síti IMFN.

Členství v Síti zajišťuje svým členům přístup k informacím o metodách trvale udržitelného rozvoje hospodaření v krajině a nabízí možnost využití zahraničního know-how pro projekty, které mohou být realizovány v ČR, s možným přesahem i do okolních států.

Není důvod proč by se také čeští lesníci neměli pochlubit tím co dělají dobře, se svými výsledky a nabídnout je i jiným, stejně tak se mohou i poučit, protože otevřená a názory jiného respektující diskuse je nejlepším potenciálním způsobem jak pokročit při lepším hospodaření v lesích a zlepšování nabídky veřejných statků. A protože lesy jsou nepominutelnou součástí krajiny a životního prostředí lidí, má takový přístup význam i pro udržitelný život.

A navíc v ČR již na základě programu Člověk a biosféra (MAB) vznikla Biosférická rezervace (BR) Dolní Morava, která je v mnoha aspektech velmi podobná modelovému lesu – mj. podporou trvale udržitelného hospodaření. BR Dolní Morava se rozhodla účast na spolupráci s IMFN podpořit i proto, že závěry konference EUROMAB 2009, závazné pro evropské biosférické rezervace, vyjmenovává Modelový les mezi iniciativami doporučenými ke spolupráci.

Problematikou udržitelného obhospodařování lesů se samozřejmě zabývá i Národní lesnický program II a pak by nemělo být na překážku to, že naše „lesnické parky“ terminologicky nebudou odpovídat nomenklatuře IMFN (tak jako je tomu i v Polsku u LKP) a není dosud součástí žádného právního předpisu. NLP II by měl předložit rozhodovací sféře návrhy jakým směrem se má ubírat lesnická politika a do návrhu může být zahrnut i popis jak vysokého standardu odpovědného, tam kde je to vhodné, přírodě blízkého hospodaření postupně dosáhnout. Lesnické parky jako příkladné objekty by mohly být takovým „modelem“, ukazujícím postupnou přeměnu na lesy přírodě blízké a v budoucnu se stát také součástí příslušné legislativy (lesní zákon).

V konkrétním případě Křivoklátska je dobré v této souvislosti zmínit, že mezi 41 příkladnými objekty přírodě blízkého obhospodařování lesů v České republice byly v roce 1995 vybrány i lesní části revírů Kouřimec, Bušohrad a Skryje v LHC Křivoklát. Mezi kritérii výběru byly dva okruhy I) míra uplatnění principů přírodě blízkého obhospodařování lesů a II) prostorové rámce a kontinuita hospodaření (při sestavení přehledu vybraných celků tehdy spolupracovaly ÚHÚL, LČR a Agentura ochrany přírody a krajiny /AOPK/).

Stalo by za úvahu projít všechna tato území, po 16 letech posoudit jejich současný stav a zvážit možnost vzniku dalších lesnických parků jako demonstračních objektů příkladného obhospodařování lesů a nakládání s krajinou.

Příkladné objekty

Č.	Název LHC (1995)	LO	Výměra ha	Č.	Název LHC (1995)	LO	Výměra ha
1	Křivoklát	8a	900	22	Kácov	16	300
2	Kostelec n. Č. l.	10	700	23	Ledeč n. Sáz.	16	230
3	Chlumec n. Cidl.	17	530	24	Ledeč n. Sáz.	16	130
4	Trutnov	23	500	25	Ledeč n. Sáz.	16	700
5	Broumov	24	450	26	Vlašim	16	200
6	Vysoké Chvojno	17	400	27	Jihlava	16	>500
7	Opočno	26	120	28	Jihlava	16	>500
8	Rychnov n. Kněžnou	25	250	29	Telč	16b	>500
9	Rychnov n. Kněžnou	25	600	30	Telč	16	>500
10	Harrachov	22	250	31	Český Rudolec	16	200
11	Lesy města Písku	10	300	32	Lesy Kinský, Žďár n. S.	16	400
12	Protivín	10	500	33	Přibyslav	16	390
13	Prachatice	13	>500	34	Nasavrky	16	700
14	Český Krumlov	12	>500	35	Nové Město na Mor.	16	490
15	Nové Hrady	14	400	36	Polička	16	500
16	Nové Hrady	16	1100	37	Polička	31	400
17	Třeboň	16	80	38	Náměšf n. Oslavou	33	>500
18	Jindřichův Hradec	16	400	39	Masarykův les, Křtiny	30	2500
19	Jindřichův Hradec	16	360	40	Brumov	38a	1200
20	Pelhřimov	16	200	41	Velké Karlovice	41a	100
21	Pelhřimov	16	500	Sa			min. 17 800

Vůbec by přitom nemuselo vadit, že by naše „modelové lesy“ neměly rozlohy mnoha stovek či tisíců hektarů jako jinde ve světě. Česká republika není tak velká země a tak i cesta postupného přechodu k přírodě blízkému obhospodařování lesů zpočátku pouze na malých plochách, který by měl být vizí nejen lesnických parků, je jistě vhodnější než jakékoli málo zodpovědné pokusy o velkoplošné, rychlé změny s cílem dosažení „divočiny“, které mají ve svém výsledku s udržitelností (tak jak ji definuje rezoluce Konference o ochraně evropských lesů /MCPFE 1993/), ochranou krajiny - zvláště pak krajiny kulturní - i jejich ekosystémů jen málo společného.

Co mohou modelové lesy přinést našemu lesnímu hospodářství

Pokud si připomeneme alespoň dlouhodobé zaměření Mezinárodní sítě modelových lesů a její prioritní aktivity, pak je jistě možné konstatovat, že se mnohé z nich (níže označené tučně) jistě týkají i problémů nejen našeho lesního hospodářství, ale i celé společnosti a jejich řešení, resp. získávání vědomostí o tom, jak se v uvedených záležitostech postupuje jinde ve světě by bylo nanejvýš žádoucí.

1. **Podpora partnerství a zvyšování schopností a konkurenceschopnosti**
2. **Diverzifikace ekonomiky** a odstraňování chudoby
3. Hodnocení pokroku na cestě k trvale udržitelnému hospodaření
4. **Uplatnění nejlepších lesnických a hospodářských praktik**
5. **Monitoring a hodnocení**
6. **Kvalitní management a podpora občanské společnosti**
7. **Management konfliktů**
8. Komplexní **řízení** a plánování zdrojů

1) Souvisí i s bodem 2, a dále viz Akční plán pro lesy Evropského společenství.

2) Zlepšené ohodnocení ostatních užitků a služeb poskytovaných lesy, reálné využívání možností smluvní ochrany týkající se v lese nacházejících se objektů apod. by mělo zvýšit nejen ekonomické podmínky vlastníků lesů, ale i jejich ochotu pro jejich poskytování včetně plnění zájmů ochrany přírody.

4) Hospodaření, uplatňované na území příkladných, vzorově obhospodařovaných objektů - lesnických parků - , které budou sloužit jako demonstrační, by mělo být postupně zaváděno i na sousedních i vzdálenějších lesních majetcích.

5) Sledování stavu lesů a jejich obhospodařování, včetně následného hodnocení by nemělo být pouze otázkou oněch šesti institucí, které dnes lesní hospodáře a vlastníky kontrolují (především se zaměřením na sankce, i když nelze popřít, že tyto jsou, nebo by byly nutné, vzhledem k dnešnímu systému a způsobu nakládání s lesy v majetku státu), ale mělo by být více zaměřeno na poradenství, osvětu a vzdělávání. Těmito u státní správy ponejvíce postrádanými aspekty se mohou, v případě akceptování společného zájmu i podpory, lesnické parky zabývat. Může tomu tak být i v případě, že dosud nebudou zařazeny mezi modelové lesy, nebo že termín „lesnický park“ v lesnické či ekologické politice ani v našem zákonodárství dosud neexistuje.

6) a 8) Není pochyb o tom, že kvalitní management a řízení včetně plánování zdrojů jsou pro každé hospodaření nezbytné a to i v případě, že spravovaný subjekt není orientován pouze na vytváření hmotného zisku.

7) Rovněž tak není pochyb, že by bylo potřebné se urychleně naučit jak řešit konflikty.

Závěr

Vznik lesnických parků by byl vhodným příspěvkem ČR k akci OSN, jehož Valné shromáždění Fóra pro lesy (UNFF) vyhlásilo rok 2011 za Mezinárodní rok lesů. Možná témata, která budou při této příležitosti pravděpodobně považována za prioritní jsou následující:

- živobytí pro milióny lidí,
- nelegální exploatace lesů,
- lesy pro alternativní využití,
- odlesňování,
- regulace hydrologického cyklu,
- certifikace lesů,
- zvyšování zalesňované plochy.

Minimálně třetí položka se týká našich lesů a pochopitelně i lesnických parků, jistě je důležité i u nás zachovat zaměstnanost ve venkovských oblastech (ad 1) a zabránit takovému nakládání s lesem, které by ohrožovalo hydrologický režim krajiny (ad 5 – velké holiny, kalamitní plochy).

Mezinárodní rok lesů představuje pro lesníky jistou výzvu: odpovídající formou poskytnout veřejnosti odborné informace o lesích (tak jak to mj. ukládá jedna z klíčových akcí dále NLP II), zdůraznit význam lesů pro kvalitu života společnosti a nenechat za lesy a lesní hospodářství mluvit pouze nelesníky. Přitom není pochyby, že i lesníci by měli přístup k současnému využívání zalesněné krajiny změnit a to jak na úrovni státních orgánů (lesnické služby, lesnická politika a legislativa), tak na úrovni těch, kdo mají les na starosti v běžné každodenní praxi a zajišťují základní lesnické činnosti. S ohledem na složitost lesních ekosystémů a dosud ne zcela prozkoumaných vnitřních vazeb v nich je nutné co nejvíce respektovat přírodní procesy a snažit se (i tzv. tržním hospodářství, které by nemělo mít na zřeteli pouze tržby za dříví) co nejméně odchylovat od přírodě blízkého stavu. To ovšem nebrání rozumnému využívání všeho co les člověku nabízí neboť ze všech způsobů, kterými je dnes krajina využívána je lesní hospodářství asi tím k přírodě nejšetrnějším.

V průběhu předsednictví ČR v Radě Evropské Unie v první polovině roku 2009 proběhlo i tzv. Střednědobé hodnocení akčního plánu EU pro lesy jehož implementace byla prioritou republiky pro lesní hospodářství a jehož Cíl 3 byl formulován jako „Zajištění trvalé udržitelnosti se zaměřením na socioekonomické funkce lesů“. V souvislosti s tím, že jednou ze zájmových oblastí je i „Zlepšení konkurenceschopnosti LH“ (viz aktivity modelových lesů, ad 1) je potřebné připomenout že dosavadní zaměření našeho lesního hospodářství je jednosektorové – a znamená především produkci dříví.

Existence modelových lesů, nebo v našem případě zpočátku snad lesnických parků, by mohla znamenat i počátek obratu k vícesektorovému zaměření – nabízení nejen dříví a výrobků z něj, ale i služeb. Přitom je důležité reálné ocenění ostatních užitků a služeb /zejména environmentálních - PES/ poskytovaných lesy a jejich následné začlenění do ekonomického systému, které umožní zvýšení ekonomické životaschopnosti a zlepšení podmínek vlastníků lesů, mj. i pro poskytování těchto služeb včetně ochrany přírody apod. Právě „modelové lesy“ by měly prokázat, že všechny činnosti a z nich plynoucí efekty a služby mohou v lese existovat vedle sebe.

Přitom bude nutné nejen ve vztahu k lesům, ochraně životního prostředí a přírody, ale také ke krajině jako celku překonat řadu bariér a stereotypů provázejících současný přístup, které k nim nyní společnost má. Pokud se od počátku devadesátých let již i u nás mohlo mluvit o životním prostředí a bylo i na mezinárodní úrovni akceptováno stanovisko ohledně nutné spolupráce s nevládními organizacemi, které jsou jistě potřebné, pak to ovšem na druhé straně také znamená nutné odmítnutí některých militantních názorů na ochranu lesa, které jsou obvykle motivovány jinými zájmy než skutečným zájmem o ochranu přírody či stav životního prostředí.

Téměř dvacet let trvá stav, že si, alespoň doufám, někteří zástupci obou stran „lesníci“ a „ochránci přírody“ jsou vědomi toho, že je na čase, aby byly překlenuty vzájemné rozpory, které vedou jen ke ztrátě času, ale stále ke zlepšení nedochází. Zanikl, někým vysmívaný, Národní lesnický komitét jehož původní ideou bylo právě sjednocení nad společným řešením problémů a nasměrování politik k odpovědnému nakládání s lesy i krajinou. Přípravuje se, již poněkud dlouho a se zpožděním (proč asi?) již druhý Národní lesnický program, který doufejme bude přínosem jak pro rozumnou a cílevědomou ochranu přírody, nebo lépe životního prostředí, tak pro odpovědné a trvale udržitelné obhospodařování lesů, které si jako zdroj jediné obnovitelné suroviny a prakticky nezbytná podmínka k udržitelnému žití jistě takový rozumný přístup zaslouží.

Prosazování jen vlastních zájmů je sice v současné době dosti běžné, ale život lesa přesahuje délku jednoho volebního období a tak bude vhodné opustit některé praktiky při kterých obě strany neprospívají jednak samy sobě (mocenské prosazování ideologických názorů, obcházení usnesení vlády), ale ani lesu a životnímu prostředí. Vzdělávání je nutné na všech úrovních a právě „management konfliktů“ (viz výše) je něco, co zde asi příliš neumíme a co by pro nás v rámci rodiny modelových lesů (IMFN) by mohlo být velmi užitečné.

To se týká státní i místní správy, zástupců parlamentu i členů všech zájmových skupin (včetně těch, kteří někdy málo informováni - nebo ve snaze o vlastní zviditelnění - přímo nabízejí, aby byli označováni za „ekology“ a svoji snad i dobře míněnou snahu umožňují znevažovat), teoretiků nazývajících lesníky „fachidioty“ i politiků - bez zlehčování toho co mnohdy nazývají „environmentalismem“. Přes existující problémy, různost názorů a snahu

prosadit, někdy snad i ne příliš čestným způsobem, „svoji pravdu“ jsou si snad ochránci přírody, lesníci i ostatní, kteří mají osud krajiny skutečně na mysli, vědomi své zodpovědnosti vůči společnosti i příštím generacím. O krajinu bude nutné lépe pečovat i za cenu zvýšených a rozumně nasměřovaných nákladů, kompromisů i omezení a lesnické parky, do kterých by bylo zapojeno co nejvíce subjektů, původně možná s mnohdy odlišnými názory, by mohly být příkladem a cestou jak tyto problémy prostřednictvím skutečného dialogu a otevřené diskuse řešit.

Použité materiály

- ČUPA, P., 2010: Mezinárodní síť modelových lesů a její přínos pro management krajiny; Seminář Lesnický park Křivoklátsko; Křivoklát, 18. 2. 2010
- KREČMER, V., 2007: Kam kráčí lesní hospodářství se svými třemi pilíři? Seminář ČLS, Praha 19. 11. 2009, ISBN 978-80-02-02189-6, str. 4 – 9.
- SVENSSON, J., LESIŃSKI, J., MAJEWSKI, P.: Landscape level approaches to SFM: Model Forests and Promotional Forest Complexes International Conference and workshop, 14. – 19. 5. 2007.
- LESIŃSKI, J., 2010: Modelové lesy a ukázkové propagační lesní komplexy – dvě pozoruhodné iniciativy zaměřené na trvale udržitelné obhospodařování lesů; příspěvek připravený pro Konferenci v Roztokách u Křivokláta 13. 5. 2010 v PPT.
- MATĚJÍČEK, J., 2009: Expertní skupina NLP pro klíčovou akci KA 3 „Zlepšit zhodnocování a marketing lesních nedřevních užitků a služeb“, Seminář ČLS, Praha 19. 11. 2009, ISBN 978-80-02-02189-6, str. 57 – 62.
- OLDENKAMP, L., 2009: Osobní komunikace.
- VACEK, S., PODRÁZSKÝ, V., 2008: Stav, vývoj a management lesních ekosystémů v průběhu existence NP Šumava; Lesnická práce 2008, ISBN 978-80-87154-32-8, 96 str.
- VANČURA, K., 1998: Evropský pohled na problematiku kulturní krajiny – význam lesů pro kvalitu života společnosti; Seminář Management kulturní krajiny, Lednice, 16. 10. 2008.
- VANČURA, K.: Lesnický park Křivoklátsko – území pro přírodu i lidi; Lesnická práce, 89/2009, str. 36-37.

Kontakt

Karel Vančura st.
vancura.family@volny.cz

POROVNÁNÍ DVOU KONCEPTŮ

Modelové lesy (MF) a Propagační lesní celky (LKP) – podobnosti a rozdíly; proveditelnost přijetí konceptu modelových lesů v Polsku

(z anglického textu přeložil Ing. Karel Vančura, CSc.)

Jerzy Lesiński

**Ústav lesnické botaniky a ochrany přírody, Zemědělské university
v Krakowě**

Úvod

Myšlenka trvale udržitelného rozvoje, byla široce diskutována na konci 80. let a počátku let devadesátých, těžko však byla ověřena v reálném životě a proto se hledal nějaký druh konceptu umožňující její implementaci. Pokud se jedná o udržitelné obhospodařování lesních zdrojů objevily se v této době dva koncepty jeden kanadský a jeden polský. Koncept ukázkových Propagačních lesních celků (Lesně komplexy promocyjné – LKP) vznikl trochu později než kanadský koncept modelových lesů. Bohužel, ačkoli v roce 1996 kanadské a polské ministerstvo lesů podepsaly dohodu o spolupráce, která by mohl dát příležitost podporovat udržitelné hospodaření ve světových lesích společně - až do roku 2004 se nic neudělalo.

Kdy se země z regionu Barentsova moře severní Skandinávie a severozápadního Ruska zaměřily na inovační přístupy k povznést oblastní spolupráce a dosažení udržitelného způsobu využívání svých lesních fondů, rozhodly se, že přístup, který mají modelové lesy k udržitelnému lesnímu hospodářství (SFM), užívaný ve 12 zemích světa, nabízí kombinaci prvků, které jim vyhovují a pomohly by jim řešit tyto výzvy. Pak byl založený, jako úplně první modelový les v Evropě, Vilhelmina Model Forest ve Švédsku. Při této příležitosti bylo rozhodnuto, že musí být identifikovány další evropské iniciativy toho druhu a budou zváženy možnosti spolupráce. Další krok ve sbližování obou shora uvedených konceptů nastal při konferenci o "Přístupu k SFM v krajinné úrovni: Modelové lesy a propagační lesní komplexy", která se konala v Polsku 14. až 19. května 2007 v rámci projektu Baltský les.

V současnosti je Mezinárodní síť modelových lesů (IMFN) zaměřená na sdružování s podobnými stejně orientovanými aktivitami jako jsou např. Propagační lesní komplexy v Polsku. Předkládaný příspěvek se snaží stručně prezentovat výhody obou iniciativ, uvést základní podobnosti a rozdíly mezi modelovými lesy a LKP a popsat nezbytné předpoklady pro přijetí konceptu modelových lesů v Polsku.

Modelové lesy a Mezinárodní síť modelových lesů IMFN

Koncept modelových lesů prvotně vznikl na počátku 90. let díky kanadskému Ministerstvu přírodních zdrojů prostřednictvím Kanadské lesní služby. Viděno z kanadské perspektivy se v roce 1989 stala udržitelnost globální záležitostí, takže od samého počátku byla načrtnuta i strategie pro trvale udržitelné obhospodařování lesů. Původní myšlenka potom přijatá zahrnovala mj. i předpoklad, že modelové lesy jsou procesem napomáhajícím při přechodu k udržitelnému hospodaření v lesích.

Mezi celkové přínosy mezinárodní sítě modelových lesů IMFN patří mj. i propojení se stejně zaměřenými iniciativami jako jsou ukázkové propagační lesní komplexy v Polsku

Ukázkové propagační lesní komplexy (Leśne kompleksy promocyjne - LKP)

Právní úpravy, definice a cíle

Od roku 1990 prochází polské lesnictví významnou strukturální transformací. Jejím hlavním důvodem je posun očekávání společnosti ve směru k podstatnému rozšíření lesních služeb odrážejících kompletní sortiment přínosů pocházejících z funkcí lesa (produkčních i tzv. neprodukčních). Polská společnost si je vědoma vzrůstající role lesů, jejich pozitivní dopad na životní prostředí, zvláště na lidské zdraví (turistika, rekreace), vodní zdroje (např. možnost ovlivnění záplav), zmenšení půdní eroze a její prevence. Polská společnost si také váží skutečnosti, že les je všeobecně přístupnost obyvatelstvu a tento stav plně podporuje. Mezinárodní požadavky vyjádřené především ve rezolucích a konvencích vyplývajících z principů trvale udržitelného vývoje jsou dalšími podněty pro trvale pokračující změny ve prospěch ochrany přírodních zdrojů, včetně lesů. Cíle polského lesnictví ohledně udržitelného rozvoje byly zahrnuty do programu nazvaného: "Polská politika trvale udržitelného lesního hospodářství", připraveného v roce 1994, zatímco politické a zákonné rámce této politiky byly určeny předcházejícím rozhodnutím nazvaným „Stav ekologické politiky“ z roku 1991. Ve snaze naplnit očekávání veřejnosti parlament a vláda přijaly množství rozhodnutí, ze kterých stojí za zmínku následující:

- Lesní zákon (28 září 1991, aktualizovaný 24. dubna 1997),
- Zákon o ochraně přírody (16. října 1991),
- Zákon na ochranu orné a lesní půdy (3. února 1995),
- Zákon na ochranu životního prostředí (27. duben 2001),
- Zákon vztahující se k zalesňování zemědělské půdy (8. června 2001).

Takže lesní zákon byl přijat přibližně půl roku před světovým summitem UNCED v Rio de Janeiro. V lesním zákoně jsou stanoveny zásady uchování, ochrany a rozšiřování lesních zdrojů, spolu s těmi, které jsou důležité pro řízení lesního hospodářství ve spojení s dalšími prvky životního prostředí a národního hospodářství, ale bez ohledu na formu vlastnictví lesa. Novinkou tohoto zákona je základní změna proti předchozí hierarchii lesních funkcí: poprvé v Polsku a jako jedno z prvních v Evropě, lesní zákonodárství postavilo na stejnou úroveň ekologické, sociální a ekonomické hodnoty lesa. Takže, mezi spornými otázkami klíčového významu jsou nyní vztahy mezi snahami udržovat biologickou rozmanitost lesa a produkci dřeva spolu s uspokojováním rekreačních potřeb společnosti, jejichž úspěšné řešení zabezpečí udržitelnost lesů ve prospěch a potěšení lidí. Podle lesního zákona jsou lesní hospodáři a majitelé zavázáni zachovávat lesy v řádné stavu a zabezpečit jejich nepřetržité využívání. Nadto, předpokládá se, že státní polesí jsou samofinancovatelná. Skutečností je, že subvence lesnímu hospodářství ze státního rozpočtu představují jen bezvýznamné procento veškerých výloh. Trvale udržitelný management lesních zdrojů v Polsku vyžaduje:

- zvětšit rozlohu lesní půdy prostřednictvím pokračujícího zalesňování půd, které jsou nevhodné pro zemědělství a to až do dosažení úrovně předpokládané v „Národním programu pro zvětšení rozlohy lesů“,
- omezit holoseče,
- připravovat pro každé polesí plány rozvoje ochrany přírody,
- schválit specifické plány hospodaření pro ochranné lesy,
- omezit veřejný vstup do vysoce ohrožených lesů,
- ustanovit řadu ukázkových propagačních lesních komplexů (LKP).

Nehledě na lesní zákon, generální ředitelství státních lesů může použít několik jeho vlastních právních dokumentů ve formě rozhodnutí a předpisů vydaných generálním ředitelem - jako příklady mohou sloužit:

- Rozhodnutí generálního ředitele státních lesů číslo 30 z 19. 12. 1994 vztahující se k založení propagačních lesních celků,
- Rozhodnutí číslo 11 z 14. 2. 1995 vztahující se ke zlepšení lesního hospodářství na ekologických základech (aktualizované 11. 5. 1999).

LKP jsou nejzásadnějšími nástroji při vzdělávání společnosti týkající se lesa a implementace národní lesnické politiky. Slouží praktické propagaci lesního hospodářství založeného na ekologických základech. Polský koncept „kvazi modelových lesů“ byl úplně prvního druhu v Evropě, a to je lesníky z mnoha evropských zemí vysoce oceňováno. Tento koncept je plně zahrnutý v polském zákonu o lesích, a hlavně - je financovaný z veřejných prostředků. Také, s odkazem na Světový summit 1992 v Riu, dobře koresponduje s mezinárodními trendy. Polské státní lesy mají, na všechny úrovních, výrazný zájem udržovat a rozvíjet kapacitu LKP. Když bylo rozhodnuto o ustanovení systému LKP, byla věnována zvláštní pozornost výběru takových oblastí, které reprezentovaly každou z osmi lesních oblastí v zemi. Toto kritérium by mělo zabezpečit:

- škálu různých stanovištních podmínek a druhové skladby porostů,
- diferenciovanou produkční kapacitu dřeva,
- proměnnou důležitost navržených lesních funkcí, a v neposlední řadě,
- různé obměny odporu vůči poškození lesů a schopnosti lesa mu odolávat.

Současně LKP zahrnují všechny nejcennější lesní ekosystémy řízené státními lesy a všechny typy lesa působící v Polsku. Lesní zákon novelizovaný v roce 1997 ustanovil LKP jako zákonnou organizační formu lesnictví v Polsku a LKP se tak staly nástrojem generálního ředitele státních lesů k realizaci státní lesnické politiky. Nicméně by měl být zmíněno, že docela přímým důvodem, který urychlil ustanovení LKP byl velký konflikt mezi státními lesy, zelenými nevládními organizacemi (NGO) a místním obyvatelstvem vztahující se k principům hospodaření uplatňovaným v lesích obklopujících známý Bialowiežský park, kde v každém případě byly aplikovány zvláště přísné formy ochrany odpovídající adekvátně národnímu i globálnímu stupni významu tohoto velice specifického lesa.

Takže první LKP byl ustanovený právě v této oblasti v roce 1994 jako řešení navržené státními lesy a široce akceptované místním obyvatelstvem. Některé zelené NGO také přijaly toto řešení, zatímco další jsou stále ještě nespokojené.

LKP jsou definovány jako velké, relativně uniformní oblasti pokryté lesem, a byly ustanoveny pouze jako funkční organizační jednotky (to znamená, že nemají žádného zvláštního manažera) uvnitř struktury státních lesů. Lesy patřící dalším majitelům nicméně mohou být do LKP také zahrnuty pokud o to jejich majitelé požádají.

Každý LKP provádí svoji činnost podle specifického lesního hospodářského plánu. Jednotlivé LKP jsou řízené hlavním vedoucím, který má na starosti vedoucí polesí, ze kterých se daný LKP skládá. Hospodaření v lesích každého LKP je dále pod dozorem ředitele Oblastního ředitelství státních lesů ve kterém jsou příslušné LKP situovány.

Za účelem posílení sociální složky lesního hospodářství, zde také funguje Poradní výbor skládající se z vědců, státní správy, místních úřadů, NGO, místních církevních společenství a představitelů soukromých podniků, které pro každý LKP jmenuje generální ředitel státních lesů. Role výboru je předkládat návrhy a vyjadřovat názory na aktivity, které jsou plánované pro příslušný LKP.

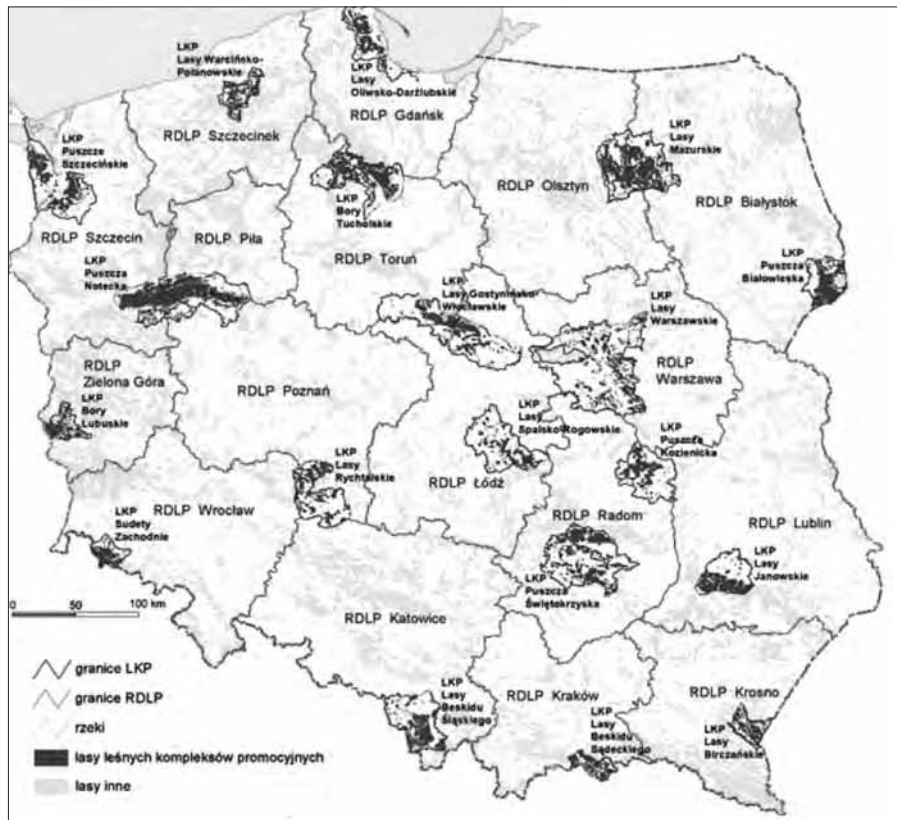
Hlavní cíle LKP byly od samého počátku formulovány následovně:

- Zvýšit znalosti o stavu a dynamice lesních ekosystémů v rámci LKP;
- Pro zachování nebo (pokud to bude zapotřebí) přestavět lesní ekosystémy LKP s cílem zvýšit jejich biologickou rozmanitost;
- Integrovat cíle jak trvale udržitelného lesního hospodářství tak velkoplošnou, aktivní ochranu přírody;
- Podporovat víceúčelovost lesnictví zahrnujícího ekonomické, ekologické a společenské funkce lesa;
- V LKP vyvinout modelové systémy řízení který by mohl být uplatňován i v dalších přílehlých polesích státních nebo soukromých lesních podniků;
- Popularizovat vědomosti o lese a lesním hospodářství ve společnosti, včetně učitelů, školního žactva, mezi politiky a úředníky;
- Aktualizovat odbornou způsobilost lesníků;

- Zajistit turistická a rekreační zařízení v oblasti LKP;
- Iniciovat nebo podpořit badatelské úkoly uskutečňované na území LKP.

System LKP

Jak bylo výše uvedeno, propagační lesní celky (LKP) jsou klíčovými základními prvky polské politiky udržitelného obhospodařování lesů. V roce 1994 jich bylo ustaveno sedm, v roce 1996 tři, v roce 2001 jeden, v roce 2002 dva a v roce 2004 pět. Celkem 19 LKP (včetně lesů řízených lesnickými fakultami tří zemědělských univerzit a Polskou akademií věd) nyní pokrývá přes 11 % celkové rozlohy lesů Polska. Největší je Masurian LKP – 100 000 ha, zatímco nejmenší představují Varšavské lesy - 17 000 ha.

**Rozložení LKP ustanovených v Polsku během období 1994 – 2005.
Celková rozloha = 11,1 % celkového množství plochy lesů v Polsku.**

Značný rozptyl relativně malých celků takto vysokého množství (19 LKP) je logický a byl potřebný kvůli tomu, aby byl reprezentativním vzorkem v zemi, kde z geografického hlediska existuje na relativně malé ploše obsáhlá mozaika různého využití půdy.

Aktivity a výsledky

Příklady práce, aktivit a výsledky jsou až dosud následující:

- Konečné stanovení hranic LKP;
- Vytištění mnoha letáků seznamujících s lesem, lesním hospodářstvím a existujícími zařízeními pro rekreaci;
- Založení několika lesní vzdělávacích zařízení, které také podporují moderní vytápění a kanalizační síť (až dosud byla LKP navštívena asi 610 000 lidmi, což je přibližně jedna třetina všech návštěvníků, kteří se zúčastnili různých forem ekologického vzdělání nabízeného veřejnosti státními lesy);

- Zakládání množství přírodních naučně vzdělávací stezek přístupný i pro hendikepované lidi;
- Rozvíjení postupů, které umožní řešení konfliktů mezi různými zájmovými skupinami zabývajícími se spornými otázkami souvisejícími s lesnictvím;
- Příprava „Plánu ochrany přírody“ jako integrální složky lesního hospodářského plánu (v současné době již všechna polesí v Polsku takové plány mají);
- Znovuzavedení tetřeva velkého (*Tetrao urogallus*);
- Zvýšení retence vody v zalesněných oblastech prostřednictvím mnoha malých hydrotechnických projektů rozprostřených po celé zemi;
- Obnovení vzácných druhů dřevin (například tis);
- Založení genová banky vzácných druhů dřevin;
- Ustanovení několika „referenčních lesních ploch“, tj. stovky až tisíce hektarů velké plochy lesů, které budou ponechány pro přirozenou obnovu bez jakéhokoli lidského zásahu (poté co byly poškozeny větrem, záplavami, nekontrolovanými požáry, přemnožením hmyzu dalšími kalamitami);
- Testování nových metod předpovídání přemnožení hmyzích škůdců;
- Vyklizování dříví pomocí přibližovacího lanového jeřábu LARIX 550 v horských lesech za účelem snížení eroze a poškozování kořenových systémů;
- Rozvíjení nových metod přípravy půdy;
- Odhad zdroje jedlých hub.

Pohled do budoucnosti

Od úspěchu při vývoji modelu systému řízení jsou další spíše skromné a hlavní úkoly LKP lze pojmenovat takto:

- Inicivace přirozené obnovy lesa v každé lokalitě
- Ponechávání několika starších stromů, jak v mýtním věku, tak mladších stát až do jejich úplného stáří nebo biologického skonu
- Ponechávání vybraných mrtvých stromů právě tak jako dutých (doupných) v porostu
- Postupné nahrazení holosečného hospodaření důmyslnějším clonným a výběrovým způsobem ve všech porostech, které takovým opatřením vyhovují
- Dávání přednosti preventivním a stejně tak i biologickým a mechanickým metodám ochrany lesa před chemickými zásahy (ošetření chemikáliemi by mělo být použito jen v takových případech, když se již jiná metoda zdá se být neúčinná)
- Doplnění existujícího popisu stanoviště identifikací lesních společenstev (fytocenologický přístup) pro ta polesí, která ještě taková data nemají;
- Používání biopaliv při těžbě dřeva a přibližování jako prostředku směřujícímu k implementaci technologií šetrných k životnímu prostředí
- Provedení několik aktivit který by měl mít za následek údržbu a/nebo zvýšení bio-rozmanitosti - Rozvíjení předpisů vztahujících se k využívání nedřevěných zdrojů, především právních aktů regulujících sběr lesních plodů.

Generální ředitelství státních lesů podnikne nové kroky za účelem posílení kapacity LKP, aby bylo možné splnit tyto úkoly. Mezi novými předpisy je zmiňováno následující:

- Je dovoleno testovat nové přístupy a provádět různé experimenty pokud je úroveň rizika možného neštěstí považovaná za přijatelnou;
- Nová řešení, pokud se osvědčí, jsou vzata v úvahu ve standardním programu managementu LKP, a jsou být začleněná do hospodářských plánů pro všech LKP;

- LKP, která mají k dispozici pokročilé vybavení jsou zavázány testovat moderní, přírodě přátelské techniky a technologie právě tak jako šířit dosažené výsledky a to všemi způsoby, včetně poskytování tréninku;
- Předpokládá se, že za většinu inovačních řešení zajišťujících trvalou udržitelnost lesního hospodaření budou uděleny ceny: soutěž se bude, především týkat se takových oborů jako pěstování lesa, ochrana lesa proti biotickým a abiotickým činitelům, těžba a biologická rozmanitost;
- Je plánováno posílit sociální složku v managementu lesních zdrojů LKP prostřednictvím nabídky poradní skupin, zvětšené zodpovědnosti v plánování, poradenství, hodnocení, atd. Současně někteří představitelé jednotlivých LKP navrhnu ustanovení sítě LKP, který by mohla umožnit vznik nových myšlenek a posílit úsilí o zvětšení efektivity pokud by různé aktivity byly uskutečněné ve více než jednom LKP.

Základní podobné věci a rozdíly mezi dvěma koncept vhodného a multifunkčního lesnictví

Když chceme porovnávat LKP a modelové lesy, zdá se, že nejhodnější způsob se váže ke klíčovým atributům které jsou definovány pro druhý ze zmíněných konceptů.

Modelové lesy (MF) a Propagační lesní celky (LKP)

Úplná, vše zahrnující a dynamická **spolupráce** – ti, kteří se ve své oblasti zajímají o přírodní zdroje se shodnou na procesu bližšího určení trvale udržitelného obhospodařování lesů v místních podmínkách, seřadit si podle důležitosti cíle a pak společně pracují, aby tyto cíle byly dosaženy. Partnerství je obecně uznávané, ačkoli obvykle ne plně zahrnuté a není zcela vyžadovaným požadavkem. Jediný sociální komponent účastníci se na definování udržitelného hospodářství v místně odpovídajících podmínkách a seřazující podle důležitosti cíle, je poradní vědecká-společenská rada jmenovaná v každém LKP a skládající se z představitelů vědy, státní správy, místních úřadů, nevládních organizací, místních církevních společenství a soukromých podniků. spolupráci směřující společně úsilí k trvale udržitelnému obhospodařování lesů (SFM)

Nicméně je plánováno posílit sociální komponent managementu lesních zdrojů LKP prostřednictvím existující poradní skupiny, zvětšené zodpovědnosti při plánování, dále poradenstvím, oceňováním, atd.

Trvalá udržitelnost – závazek partnerů zahrnuje činnost směřující k trvale udržitelnému lesu (SFM).

Toto je hlavní zaměření v systému LKP - tento přístup je obsažený v národní lesnické politice - ale s větším důrazem na propagaci a méně na rozvoj – zlepšení – zrychlení. Také existuje silnější důraz na hospodářské a ekologické rozměry, a méně na socio-kulturní, kromě těch vztahujících se na šíření znalostí směrem k veřejnosti.

Protože však neexistuje žádné partnerství ve smyslu modelového lesa, trvalá udržitelnost nemůže být předmětem závazku.

Měřítko: měřítkem je **krajina** dostatečně velká, tak aby zahrnula oblastní různorodost ekonomických, sociální a environmentálních hodnot a využívání lesa.

LKP je vymezený jako velká a relativně jednoduše, uniformní oblast pokrytá lesem, ustanovená pouze jako funkční entita. Nicméně nezahrnuje nic jiného než les, takže ekonomické, sociální, a environmentální využití a hodnoty jsou nazírány čistě jako služby lesnického sektoru naplňující očekávání společnosti. A ještě, LKP systém se zdá být velmi zaměřený na porostní úroveň bez žádného nebo jen velmi omezeného zaměření na krajinou.

Struktura řízení, která je *representativní, participační, transparentní, přístupná a předvídatelná.*

Jednotlivé LKP jsou řízené vedoucími lesníky kteří mají na starosti vedoucí polesí ze kterých se LKP skládají. Kromě toho je lesní hospodaření v každém LKP pod dozorem ředitele Regionálního ředitelství státních lesů,

ve kterém je příslušný LKP situovaný. To je typická hierarchická řídicí struktura, tak zcela odlišná od řídicí struktury jak je používána v modelových lesích.

*Rozsah: **program aktivit** zahrnující oba systémy.*

Každý LKP provádí svoji činnost podle specifického lesního hospodářského plánu, takže to odráží potřeby partnerů lesnického sektoru a oceňuje cíle jak je definuje Národní lesnická politika, ale neodráží nutně potřeby partnerů a jimi uznávané hodnoty.

*Závazek **sdílení znalostí, budování kapacit a vytváření pracovních sítí (networking)**, tj. sdílení zkušeností od místních k mezinárodním úrovním.*

LKP systém jako celek není entita, kdežto jednotlivá místní LKP jsou funkční entity. Aktivity týkající se vytváření sítí mezi různými LKP se místy zdají být menšího rozsahu z toho důvodu, že volitelný přínos na národní úrovni není plně zabezpečený. Na druhé straně informace, jejich rozšiřování, sdílení znalostí a budování kapacit (včetně tréninku), jsou nejdůležitějším cílem každého LKP a jsou definovány jako propagace nových přístupů, metod, řešení, atd. Ačkoli vzdělávání veřejnosti a ochrana přírody na krajině základě představují úspěšné počiny LKP, rozšiřování metod dobrého managementu do oblastí vně LKP je zatím spíše nízké. V obou případech, koncept byl připravený odborníky a iniciativa vztahující se k vytvoření příslušných studií přišel seshora od subjektů řízení uvnitř lesnických sektorů.

Zatímco **prvních 10 modelových lesů bylo ustanoveno v Kanadě prostřednictvím kompetitivního procesu**, zatímco při založení příslušných LKP existovaly oba postupy shora dolů a zdola nahoru. Přesto však byly **všechny propagační lesní celky (LKP) v Polsku ustanovené rozhodnutím ředitele podniku státních lesů**. Proto LKP zahrnují výlučně lesní půdu spravovanou státními lesy, zatímco modelové lesy jsou krajinnými jednotkami v širším smyslu, sestávají nejen z lesů, ale také zahrnují řeky, cesty, farmy, města, atd.

Velký počet a různost partnerů (investoři, politici, návštěvníci, atd.), kteří plánují a vykonávají různé aktivity naměřované k tomu, aby se jejich společná vize stala skutečností, vyžaduje profesionálního manažera, který vede modelové lesy k dosažení dohodnutých cílů. V systému LKP takoví manažeři neexistují a zodpovědnost je rozdělena mezi příslušné odpovědné lesníky, vedoucí těch polesí, ze kterých se daný LKP skládá.

Příklady očividných rozdílů na strategické úrovni jsou vymezením zaměření vývoje v oblasti na proaktivní změnu / ovlivňování národní politiky prostřednictvím práce v LKP. Ty aspekty jsou silně podpořené v rámci konceptu modelového lesa.

Předpoklady k přijetí konceptu modelových lesů v Polsku

Když uvážíme, že ve dvou velkých zemích jako Kanada a Rusko kde model lesy existují a úspěšně fungují existuje státní vlastnictví téměř všech lesů, tak si někdo může vyvodit závěr, že přijetí systému modelového lesa s cílem udržitelného hospodaření (SFM/TUH) je možné bez ohledu z vlastnickou strukturu. Nicméně musí být zmíněno několik nezbytných předpokladů:

1. Změna postojů směrem k úplné, vše zahrnující a dynamické spolupráci přijaté jak politiky, subjekty řízení uvnitř lesnického sektoru a upřímně uvítaná profesionálním personálem organizace státních lesů. Dále pak musí být tato změna postojů vysoce oceněna těmi, kteří mají opravdový zájem o obhospodařování přírodních zdrojů ve svém regionu a mj. také členy existujících orgánů (dozorčí rada).
2. Nový řídicí orgán partnerské spolupráce smí být založený v rámci struktury existující dozorčí rady. Měl by dohodnout proces bližšího definování trvale udržitelného hospodaření v místních podmínkách, seřadit cíle podle důležitosti, a rozhodnout o společné práci při formulování společné vizi pro LKP. Nicméně, rozsah zodpovědnosti tohoto orgánu by měl být podstatně vyšší ve srovnání s existující dozorčí radou.
3. Oblast LKP by měla být znovu popsána a vyznačena takovým způsobem, aby všechna nestátní lesní půda byla zahrnutá, jestliže tvoří spolu s existujícím LKP komplexní krajinou entitu (jako například vodní předěl nebo horské pásmo).

4. LKP by se měly stát separátními entitami (ale stále ještě uvnitř organizace státních lesů) za účelem zvýšení efektivity jejich propagační funkce. Tímto způsobem by měly být řízeny jako celek bez ohledu na to z kolika polesí a dalších lesních jednotek (například Pokusné lesy zahrnují) se LKP skládají. Takovým způsobem, by jistě LKP ztratily svůj charakter čistě funkční entity. Řídící struktura PFC by měla být reprezentativní, participativní, transparentní, přístupná a předvídatelná, resp. odpovědný.
5. Všechny LKP by se měly zavázat k vytvoření sítě za účelem sdílení zkušeností jak z místních tak z mezinárodních úrovní a přitom by měly fungovat jako názor vytvářející organizace, který by ovlivňovala zákonodárství související s lesnictvím.

Výše uvedené předpoklady jsou rozhodující pokud budeme uvažovat o přijetí z koncept modelových lesů v Polsku za vlastní. Někdo se může ptát zda jsou některé specifické LKP, které jsou vhodnější aby byly vyzvány k zaměření se na takové úsilí. Mezi LKP existují rozdíly týkající se k úrovni aktivity a potenciálního vlivu na sporné otázky trvale udržitelného hospodaření v oblasti, stejně jako na přístup vědeckého komunity do specifických programů LKP. Tato diferenciací může být částečně způsobena různou dobou existence a činnosti jednotlivých LKP od doby vzniku (2 roky u LKP Warszawské lesy a na druhé straně až 13 let u Bielowiezského pralesa LKP) a částečně vysvětlena tím, že je závislá na různém stupni angažovanosti zodpovědných lidí v jednotlivých LKP.

Poněvadž se „modelový les“ má týkat spíše lidí než stromů, zdá se, že pokud uvažujeme o přijetí tohoto přístupu za vlastní v jednom či několika ukázkových propagačních lesních celcích (LKP), pak nejvyšší důležitost má lidský činitel.

Závěrečné poznámky

Existují významné rozdíly mezi konceptem modelových lesů (MF) a polským systémem ukázkových propagačních lesních celků (LKP). Nicméně síť krajinných stanovišť oblasti při Baltském moři by měla mít za cíl přijmout za vlastní aspekty obou iniciativ. Také existuje zřejmý důvod spojit polský systém LKP s mezinárodním modelem MF a víc než jeden způsob jak to učinit, např. pohlížet na strukturu LKP tak jak je jako na polský příspěvek, nebo z několika málo existujících lokalit vytvořit cosi, co by se více podobalo modelovým lesům. Dříve než bude učiněno nějaké doporučení tak by mělo být uděláno více rozborů. Měla by být jmenována pracovní skupina skládající se z Poláků, účastníků projektu Baltský les a zástupců mezinárodních aktivit, kteří připraví volitelné alternativní strategie.

Kontakt

Jerzy Lesiński
jerzy.lesiński@ur.krakow.pl

ŠKOLNÍ LESNÍ PODNIK MASARYKŮV LES

Křtiny Mendelovy univerzity v Brně a trvale udržitelný rozvoj lesního hospodářství

Petr Maděra, Petr Horáček

Lesnická a dřevařská fakulta Mendelovy univerzity v Brně

1 Historie ŠLP

Na základě řešení pozemkové reformy na liechtensteinských statcích přiznalo Ministerstvo zemědělství ČSR lesní statek Adamov Vysoké škole zemědělské v Brně. Stalo se tak ministerským výnosem čj. 29.636/la 1922 ze dne 23. 5. 1922. Vlastní akt převzetí statku vysokou školou byl poté proveden 15. – 17. 2. 1923 s účinností od 1. 1. 1923. Školní statek byl spravován podle zásad zákona č. 404/1922 Sb., a to s důrazem na účelové zaměření k plnění především pedagogických úkolů, přičemž do čela jeho Správního výboru byl jednomyslně zvolen profesor lesní těžby a technologie Josef Opletal (1863-1953). Nadšení, které provázelo např. adaptaci zámku ve Křtinách či úspěšné začlenění statku do výchovného procesu Lesnického odboru VŠZ v Brně, se projevilo mj. i žádostí o přejmenování Lesního statku Adamov na Školní statek "Masarykův les". První prezident ČSR T. G. Masaryk v dopise čj. D/6292/1931 ze dne 12. 9. 1931 vyslovil svůj souhlas a Ministerstvo zemědělství ČSR vydalo výnos č. 118.642/V/16-1931 ze dne 14. 4. 1932, kterým podnik získal nové pojmenování Školní lesní statek Masarykův les Vysoké školy zemědělské v Brně.

V 1. československé republice byl Školní lesní statek Masarykův les řízen přímo profesorským sborem, tvořeným znamenitými a věhlasnými lesnickými a dřevařskými odborníky. Byli to profesoři Rudolf Haša, Ferdinand Müller, Antonín Dyk, Josef Opletal, Josef Konšel, August Bayer, Alois Tichý ad. Svoje odborné názory a průkopnické myšlenky tyto pedagogové a vědci tak uplatňovali na školním statku, který se tak stal jejich dílnou. Převzali pečlivě obhospodařovaný statek, na kterém bylo v minulosti hospodaření významně ovlivněno působením vynikajících lesníků, jako byli např. Leopold Grabner a Julius Wiehl; plynule navázali na dosavadní hospodářské způsoby a výsledky, dále je rozvíjeli a zaváděli moderní technologie v lesnictví i dřevařství.

Po osvobození v roce 1945 byla obnovena činnost statku v intencích předválečného stavu. V poválečném období, nehledě na politické události roku 1948, se určujícím mezníkem stalo přijetí vysokoškolského zákona č. 58/1950 Sb., na základě kterého dochází k organizačním změnám. Školní lesní statek je přejmenován na Školní lesní závod. Přestává jeho přímé řízení Správním výborem a odpovědným za hospodaření se stává ředitel lesního závodu, podléhající přímo rektorovi školy. Správní výbor se přetváří v Poradní sbor, jehož hlavním úkolem se stává projednávání a schvalování koncepce rozvoje školního závodu a metodické řízení účelové činnosti. Roku 1967 bylo ústředí školního závodu přemístěno z budovy Lesnické fakulty v Brně do Křtin, a poté v roce 1970 se mění název na Školní lesní podnik Křtiny. Stále však plní svoje poslání v praktické vzdělávací činnosti, vědě a výzkumu. I v tomto dlouhém období působí na Lesnické fakultě VŠZ v Brně řada vynikajících pedagogů, kteří ve spolupráci s pracovníky ŠLP svou pedagogickou i badatelskou prací usměrňovali odborné záležitosti. Je třeba v této souvislosti vzpomenout profesory Gustava Artnera, Bohuslava Polanského, Miroslava Vyskota, Josefa Kantora, Bohumila Doležala, Aloise Zlatníka, Josefa Pelíška, Leo Skatuly, Jiřího Pospíšila atd. K důležité majetkové změně dochází v roce 2000. Veškeré pozemky ŠLP byly Mendelově zemědělské a lesnické univerzitě v Brně převedeny do vlastnictví jako veřejné vysoké školy.

Dosavadní bohatá historie a dlouhodobá kontinuita v obhospodařování univerzitního majetku daly základ současnému koncepčnímu poslání a záměru budovat ŠLP jako přední subjekt resortu. Cílem je působit jako demonstrační objekt lesnického hospodaření, které vychází z přírodě blízkého obhospodařování lesních porostů s maximálním využitím přirozené obnovy, a současně jako demonstrační objekt dřevařského hospodaření, a to na principu zpracování vlastní suroviny s vkládáním přidané hodnoty do výrobku.

2 Přírodní a hospodářské poměry ŠLP

Lesní pozemky MENDELU v Brně mají rozlohu 10.265 ha (celková výměra všech pozemků činí 10.492 ha), vytvářejí souvislý komplex bezprostředně navazující na severní okraj moravské metropole Brna a sahající až k městu Blansku. Lesy se nacházejí v nadmořských výškách 210 – 575 m a vyznačují se značnou pestrostí přírodních podmínek, která předurčila zřízení výukového pracoviště univerzity. Na tomto relativně malém území, kde převládají smíšené porosty, ve kterých připadá 46 % na dřeviny jehličnaté a 54 % na dřeviny listnaté, je zmapováno 116 lesních typů ve 4 lesních vegetačních stupních. Limitující je průměrná roční teplota 7,5 °C (6,6 – 8,6 °C) a průměrné roční srážky dosahující pouze 610 mm (547 – 660 mm). Terén je velmi členitý s výraznými hlubokými údolími a žleby, zvláště řeky Svitavy a Křtinského potoka. Geologické podloží je tvořeno granodioritem, kulmskými drobnými a vápencem, místy jsou významné příměsi sprašových hlín.

Zdejšími hlavními dřevinami jsou smrk, borovice, modřín, z listnatých dřevin pak buk a dub. Do lesních porostů se postupně vrací i jedle, která projevuje známky regenerace. Mimořádné růstové vlastnosti má modřín, jehož místní populace je označována jako modřín adamovský. Smíšené porosty buku s modřínem patří mezi nejproduktivnější. Tradice ŠLP spočívá především v užití jemnějších způsobů obhospodařování lesních porostů, s minimálními holosečnými prvky a s využitím přirozené obnovy. Toto podrostitní hospodářství se daří s úspěchem realizovat u buku a dubu, na kyselých stanovištích i v porostech smrkových. Lze se setkat i s pozoruhodným pokusem o převod na les výběrný a o převod nepravých kmenovin na les střední.

3 Ochrana přírody na ŠLP, Natura 2000

Na území ŠLP zasahuje velkoplošné chráněné území Moravský kras o výměře 2945 ha, což je přibližně třetina rozlohy, z toho se jedná na 528 ha o I. zónu CHKO. Dále se zde nachází unikátní soubor maloplošných přírodních rezervací, které byly navrhovány prof. Zlatníkem tak, aby reprezentovaly rozmanitost zdejších přírodních podmínek a zachycovaly všechny důležité lesní typologické jednotky, včetně hospodářsky nejproduktivnějších lesních typů. Unikátnost spočívá v tom, že jsou již více než 50 let ponechány samovolnému vývoji a tento vývoj je od počátku monitorován. Zlatníkův koncept lesních rezervací byl přijat vědeckou radou v roce 1959. Maloplošných ZCHÚ je v současné době na území ŠLP Křtiny 19 a rozkládají se na 863 ha (přes 8% rozlohy), jedná se o 3 NPR, 13 PR, 1 NPP a 2 PP. Na území ŠLP nalezneme i jeden přírodní park (185 ha). Mimo to je zde vyhlášeno 770 ha genových základen a semenných porostů. Na podstatné rozloze ŠLP jsou dále navrženy tři evropsky významné lokality systému NATURA 2000.

4 Estetika, ostatní funkce lesa

Zcela výjimečné postavení má ŠLP v naplňování estetické a výchovné funkce lesů. Ke studiu slouží arboreta v Řícmanicích, Habrůvce a ve Křtinách. Přírodní krásy zdejší oblasti jsou dlouhodobě záměrně doplňovány, a tak vznikly objekty a místa, která zpříjemňují vycházky občanů blízkých měst a obcí v lesním prostředí. Na vyvýšeninách jsou udržovány výhledy, v komplexu souvislých lesů zase lesní palouky, kolem kterých jsou vysazovány cizokrajné dřeviny. Podchycovány jsou prameny a budovány lesní studánky. Na vybraných místech jsou umístěny památníky Lesnického Slavína. Tento stále doplňovaný soubor více než sedmdesáti památníků, studánek a pamětních desek, věnovaný význačným lesníkům, umělcům tvořícím o přírodě, ale i zvířím, stromům a lesům samotným, je skutečným světovým unikátem. Obklopeny lesy školního podniku se zde nacházejí i významné kulturní památky jako například křtinský zámek a kostel, huť Josefka, jeskyně Býčí skála a Výpustek či obce Jedovnice, Rudice, Adamov, Útěchov, Vranov, Soběšice, Bílovice n. Svitavou, Babice n. Svitavou, Ochoz, Březina, Řícmanice, Kanice, Olomučany a samozřejmě Křtiny.

5 Účel ŠLP, výuka a výzkum

Od svého založení v roce 1923 ŠLP kontinuálně naplňuje tři základní poslání:

- v první řadě poskytuje v rámci pedagogické a vědecké činnosti praktické zázemí posluchačům studijních programů lesnictví, krajinářství i dřevařství a vytváří podmínky vysokoškolským učitelům k řešení pedagogických, výzkumných a ověřovacích úkolů,
- zabezpečuje řádné obhospodařování univerzitního majetku, a to s prestiží patřící mezi vedoucí subjekty resortu,
- v neposlední řadě slouží široké veřejnosti, přičemž využívá svého nadstandardního rekreačního vybavení a bohatství, které poskytují rekreační a ostatní funkce lesa.

6 Ekologická certifikace lesů

Po dlouhá léta byl Školní lesní podnik Masarykův les Křtiny jediným lesním majetkem na území České republiky, jehož produkty mohly být označovány ekologickými certifikáty. Skutečnost, že se v jím obhospodařovaných lesích hospodaří opravdu trvale udržitelným způsobem, tak byla potvrzena v roce 1997 jak nezávislou zahraniční institucí (Soil Association Woodmark akreditovanou u FSC), tak v roce 2003 českou certifikací PEFC. Úspěšná certifikace a následné recertifikace jsou důkazem vysoce kvalifikované práce všech lesních hospodářů podniku. Důraz byl vždy kladen (1) na stabilitu porostů se zachováním přirozené druhové skladby lesů s co největším podílem přirozené obnovy, (2) na biodiverzitu, (3) na co nejjemnější přírodě blízké způsoby hospodaření včetně šetrných technologií při těžbě a dopravě surového dříví, (4) na víceúčelovost hospodaření s uspokojováním všech funkcí lesa. Úspěšným podstoupením procesu certifikace tak Školní lesní podnik Masarykův les Křtiny navázal na dobré tradice zavedené již jeho zakladateli před více než 80 lety – pracovat v zájmu lesa tak, aby podnik ostatním lesníkům sloužil jako vzor.

7 Prezentace trvale udržitelného rozvoje

Výše uvedené přírodní, kulturní a socio-ekonomické výchozí podmínky území ŠLP, výsledky téměř 90ti leté práce opravňují a stavovská čest velí lesnické a dřevařské fakultě Mendelovy univerzity v Brně připojit se k iniciativě lesnických parků, jejichž standardy formulované MZe a LČR ŠLP zcela naplňuje.

ŠLP Křtiny je celou svojí podstatou demonstrační objekt sloužící zejména výuce vysokoškolských studentů a je badatelskou laboratoří a unikátním zázemím vědecko-výzkumných zaměstnanců fakulty, kde všechny aktivity směřují k zabezpečení trvale udržitelného hospodaření s respektem k přírodním a kulturním hodnotám území. Unikátní krajina s vysokou lesnatostí navazující přímo na velkoměsto Brno, s hustou sítí obcí však slouží i široké veřejnosti. Na území ŠLP je z didaktických důvodů rozvíjeno mnohostranné hospodářské využívání lesů, na žádném z lesních majetků se v současné době nelze setkat s tak rozmanitými hospodářskými postupy, které zahrnují všechny tvary lesa, hospodářské způsoby, včetně prezentace samovolného vývoje v lesních rezervacích.

Lesnická a dřevařská fakulta plně podporuje i záměr, aby se vlastníci lesnických parků iniciativně zapojili i do mezinárodní sítě modelových lesů a sama je rozhodnuta jít v tomto příkladem.

Lesnická a dřevařská fakulta však pohlíží společně s vedením ŠLP ještě dále. V roce 1970 byl na generální konferenci Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO) vyhlášen celosvětový Program Člověk a biosféra (Man and Biosphere - MAB). Jeho cílem bylo a je podpořit rozumné a trvale udržitelné využívání přírodních zdrojů a zlepšení vztahů mezi člověkem a přírodou. K naplňování cílů programu MAB jsou vyhlášována od roku 1974 území nazvaná biosférické rezervace, které mají sloužit k řešení otázky jak sladit ochranu biodiverzity a přírodních zdrojů s jejich udržitelným socio-ekonomickým rozvojem. Pro všechny BR jsou závazné tři základní, vzájemně se doplňující funkce:

- Ochrana přírodního a kulturního dědictví,
- Podpora trvale udržitelného ekonomického a demografického rozvoje,
- Logistická podpora environmentální výchovy a vzdělávání, výzkumu a monitoringu.

Po důkladném studiu programu Člověk a biosféra (MaB UNESCO) a příslušných dokumentů, zejména Rámcových stanov světové sítě biosférických rezervací (1995), Sevillské strategie pro biosférické rezervace a nejnověji Madridské deklarace a Madridského akčního plánu (2008) se domníváme, že nejhodnější formou jak vyjádřit všechny výše zmíněné snahy by mohl být pokus přihlásit území ŠLP do světové sítě biosférických rezervací. Samotný fakt, že vlastníkem území je univerzita, je v tomto kontextu zcela výjimečné a přitom dává záruky naplnění všech cílů a funkcí biosférických rezervací. Hustota kulturních památek a hodnot v krajině, zejména unikátní Lesnický slavník v souvislosti s dalšími estetickými prvky v lese, nám dává i naději na následné vyhlášení území jako Světové dědictví (World Heritage) UNESCO.

Kontakt

Petr Maděra, Petr Horáček
petrmad@mendelu.cz, horacek@mendelu.cz

MEZINÁRODNÍ SÍŤ MODELOVÝCH LESŮ A JEJÍ PŘÍNOS PRO MANAGEMENT KRAJINY

Ing. Petr Čupa, Ing. Jan Vybíral
Biosférická rezervace Dolní Morava

Když se ve Spojených státech koncem 60. let minulého století začal měnit názor společnosti na životní prostředí a ta si začala uvědomovat nutnost jeho ochrany, vedlo to v relativně krátké době k vytvoření mnoha ekologicky zaměřených iniciativ po celém světě. Tak jak se vyvíjela společnost, vyvíjely se i ekologické iniciativy. Některé z nich k prosté ochraně přírody přičlenily i podporu trvale udržitelných způsobů hospodaření a života v krajině. Mezi tyto iniciativy se širším záběrem se zařadil například program UNESCO s názvem Člověk a Biosféra - Man and the Biosphere - MAB (www.unesco.org/mab) a patří k nim také iniciativa Modelový les - Model Forest (www.imfn.net).

V České republice máme biosférické rezervace, vyhlášené v rámci Programu Člověk a Biosféra, ale protože doposud není vyhlášen žádný Modelový les, nelze zatím ilustrovat jeho přínos v kontextu ČR. To však pro samotné pochopení hodnot a cílů iniciativy Modelový les nevede, protože je lze ilustrovat na konceptu biosférické rezervace Dolní Morava, které je svým zaměřením i způsobem fungování velmi podobná.

Biosférická rezervace Dolní Morava vznikla na základě programu MAB, který je v mnoha aspektech, zejména v podpoře trvale udržitelného hospodaření, velmi podobný Modelovému lesu. Podobnost mezi programy je taková, že cokoli je výsledkem činnosti Modelového lesa, může být využito pro biosférické rezervace, včetně organizačních struktur a rozhodovacích procesů, a naopak.

Nový akční plán pro BR, přijatý v únoru 2008 na světové konferenci v Madridu nabádá BR k širší účasti a spolupráci s programy podobného zaměření a proto se i řídicí orgány BR Dolní Morava rozhodly účast na spolupráci s IMFN podpořit. Také výsledky konference EUROMAB 2009, závazné pro evropské biosférické rezervace, vyjmenovává Modelový les mezi iniciativami doporučenými ke spolupráci.

Iniciativa Modelový les

Vzešla ze stejnojmenného programu kanadské vlády představeného světové veřejnosti na Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji (UNCED) v roce 1992.

Modelový les je platformou, v rámci které jednotlivci i skupiny s rozdílnými zájmy a hodnotami společně pracují k dosažení cíle, kterým je trvale udržitelné hospodaření v krajině. Třemi hlavními vzájemně propojenými aspekty této iniciativy jsou:

1. Krajina,

geograficky vymezená oblast, v níž je praktikován specifický přístup k trvale udržitelnému hospodaření, založený na partnerské spolupráci. Toto území musí splňovat několik základních kritérií. Musí být dostatečně velké, aby mohlo reprezentovat dostatečnou šíři zájmů, musí brát úvahu zájmy obyvatel a jejich činnost jako jádro konceptu.

2. Partnerství,

formou partnerské skupiny jednotlivců a subjektů, která by jinak většinou spolu nespolečně pracovala a ani nespolečně, ale kterou spojuje zájem o přírodní zdroje, společný závazek podporovat trvale udržitelné hospodaření v krajině a dělit se o získané zkušenosti. Podmínkou fungování takovéto skupiny je reprezentativní, transparentní, participativní a zodpovědná řídicí struktura. Musí v ní probíhat konstruktivní

otevřené partnerství zainteresovaných subjektů včetně participace státní správy. Modelový les jako koncept managementu krajiny vytváří komplexní vztah mezi jednotlivými lidmi, komunitami, podnikatelskými subjekty, soukromými vlastníky půdy, státní správou a institucemi, výzkumnými a vědeckými ústavy, školami, neziskovými subjekty aj. při společném rozhodování o budoucnosti krajiny a jejího využití.

3. Trvalá udržitelnost.

pro jejíž dosažení jsou i v rámci modelových lesů vyvíjeny, zkoušeny, aplikovány a monitorovány nejmodernější praktiky vedoucí k trvale udržitelnému hospodaření v krajině a přinášející hmatatelné výsledky. Výstupy slouží jako příklad pro ostatní podobné oblasti, aby se i ony mohly zapojit do takového hospodaření na svém území, které udržuje a posiluje dlouhodobé zdraví ekosystémů a zároveň poskytuje ekologické, ekonomické, sociální a kulturní příležitosti pro současnou i budoucí generace.

Název Modelový les v současnosti již nevystihuje plný záběr programu, protože ten rozšířil svou působnost na trvale udržitelné využití celé krajiny, v níž je les pouze jedním z komponentů.

Mezinárodní síť Modelových lesů (International Model Forest Network - IMFN)

Jednotlivé modelové lesy jsou sdruženy v Mezinárodní síti Modelových lesů (International Model Forest Network - IMFN), která byla založena v roce 1995 a v současné době má 40 členů. Mezinárodní síť modelových lesů (dále jen síť) slouží k tomu, aby zprostředkovala informace a zkušenosti získané svými členy. Jejím dlouhodobým cílem je zastoupení hlavních světových ekosystémů, v nichž je zastoupen les. Členové sítě mají nárok na asistenci při podpoře trvale udržitelného hospodaření v krajině.

Síť poskytuje tři hlavní **služby**:

1. Umožňuje mezinárodní spolupráci a výměnu námětů v oblasti trvale udržitelného využití krajiny
2. Podporuje mezinárodní spolupráci v nejdůležitějších aspektech lesnické a sociální vědy, jejichž rovnováha je základem pro každý nový model lesního hospodaření
3. Podporuje probíhající mezinárodní diskusi o kritériích a principech trvale udržitelného rozvoje

Úkoly a dlouhodobé zaměření sítě pak spočívá v realizaci následujících aktivit:

1. Podpora partnerství a zvyšování schopností a konkurenceschopnosti
2. Diverzifikace ekonomiky a odstraňování chudoby
3. Hodnocení pokroku v cestě k trvale udržitelnému hospodaření
4. Vývoj a uplatnění nejlepších lesnických a hospodářských praktik
5. Monitoring a hodnocení
6. Kvalitní management a podpora občanské společnosti
7. Management konfliktů
8. Komplexní řízení a plánování zdrojů

Podpora ze sítě modelových lesů přichází prostřednictvím regionálních a celosvětových setkání, školení a kurzů, specializovaných konferencí a rozšiřování informací. Přestože síť není primárně zaměřena na poskytování dotací, je schopna spolufinancovat projekty či programy, týkající se jejích prioritních oblastí či témat.

Čím je tedy koncept Modelového lesa pro management krajiny výjimečný?

1. **Komplexností přístupu, rozsahem působení a úrovní rozhodování, které může ovlivňovat.** Koncept Modelový les (ML) se nezaměřuje pouze na jednu oblast managementu krajiny. Kromě funkce zachování přírodní a kulturní různorodosti je primárně zaměřen na trvale udržitelné využívání přírodních zdrojů v celé jejich škále včetně navazujících oborů. Předmětem konceptu je tak lesnictví, zemědělství nebo například turistika. Koncept je akceptovatelný pro všechny zainteresované subjekty a tak může být významným podkladem pro kvalifikovaný rozhodovací proces i na nejvyšší politické úrovni.

- 2. Charakterem a rozsahem partnerské spolupráce.** Podmínkou fungování konceptu MF je participativní management, kdy se ke způsobu využití krajiny vyjadřuje co nejrepresentativnější skupina zainteresovaných subjektů v čele s majiteli a uživateli pozemků a přírodních zdrojů. Vlastní náměty na využití krajiny nebo projekty navržené k realizaci by měly být výsledkem široké diskuse, v rámci které všechny zúčastněné strany mohou rovnoprávně vyjádřit svůj názor, ke kterému bude náležitě přihlíženo. Státní správa by měla být od počátku důležitým, ne však nadřazeným, účastníkem všech diskusí. Její účast pak může pomoci prosadit dohodnuté výsledky jednání na legislativní úrovni, pokud se na tom účastníci shodnou.

Praktickým příkladem participačního managementu může být model fungování Biosférické rezervace Dolní Morava, kde se na jejím řízení prostřednictvím správní rady obecně prospěšné společnosti rovným dílem podílejí kromě Lesů ČR, s.p. také Ministerstvo životního prostředí, Okresní hospodářská komora Břeclav, Moravské naftové doly, Český svaz ochránců přírody, Okresní agrární komora Břeclav a zástupci obcí reprezentující Dobrovolné sdružení obcí Region Lednicko-valtický areál, Dobrovolný svazek obcí Mikulovsko a Dobrovolný svazek obcí Region Podluží.

- 3. Dostatečnou základnou k řešení problémů.** V současné době ve světě působí na 40 modelových lesů v Severní a Jižní Americe, Evropě, Africe a Asii a připravují se další. Různorodost geografických a sociálních podmínek ve kterých modelové lesy působí, předurčuje iniciativu ML k získávání širokého spektra námětů a zkušeností. Know-how této mezinárodní sítě pak může sloužit k posuzování otázek nebo řešené problémů managementu krajiny na všech úrovních.
- 4. Žádnou omezovací nebo příkazovací mocí.** Iniciativa ML nemá žádnou legislativní moc, která by omezovala, nebo příkazovala, jak má být krajina využita. Vznikne-li někde, s nezbytnou podporou státní správy, která musí být nezbytnou součástí manažerských struktur, modelový les, jsou jeho organizační struktury vždy na bázi dobrovolnosti a reprezentativnosti. Výstupem rozhodovacích procesů jsou tak pouze doporučení, která však nemají z pohledu legislativy žádný závazný charakter. Výsledky jednání jsou tak implementovatelné pouze na základě dobrovolnosti.
- 5. Je vnímán jako model pro vytváření národních lesnických a hospodářských programů.** Stejně jako biosférické rezervace i Modelové lesy slouží jako demonstrační oblasti národního i mezinárodního významu, kde jsou na základě různých námětů navrhovány a zkoušeny nové trvale udržitelných hospodářských praktik

BR Dolní Morava byla vytipována jako vhodný kandidát na začlenění do sítě. V prosinci 2007 se na půdě Krajského inspektorátu Lesů České republiky v Brně uskutečnila pracovní schůzka s výkonným ředitelem IMFN panem Peterem Besseau. Za Českou stranu se schůzky zúčastnili zástupci BR Dolní Morava, Lesů ČR, Agentury ochrany přírody a krajiny, Chráněné krajinné oblasti Pálava a Lesnické a dřevařské fakulty Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity. Byly projednávány všechny aspekty případné účasti BR v Síti. Z diskuse vyplynulo, že BR splňuje všechny předpoklady, zejména organizační, na zařazení do Sítě a je tedy nejvhodnějším kandidátem.

V červnu 2008 se uskutečnilo v Kanadě Globální fórum mezinárodní sítě modelových lesů, kterého se zúčastnilo 150 delegátů z 31 zemí. Českou republiku reprezentoval zástupce BR Dolní Morava. V rámci jednání byly identifikovány oblasti dalšího strategického směřování a jehož cílem je vytvoření udržitelné společnosti, adaptace na klimatické změny, sdílení znalostí a environmentální služby. Dále byl zaznamenán výrazný posun v zaznamenávání a chápání přínosu a dopadu modelových lesů v lokálním, národním a mezinárodním měřítku. Bylo konstatováno, že Síť přispívá globálním snahám o udržitelný život a byla zdůrazněna specifická role, kterou mohou ML hrát ve spojení s iniciativami podobného zaměření. Byly vytvořeny nové mezinárodní smlouvy o spolupráci mezi jednotlivými oblastmi ML.

Členství v Síti zajistí svým členům přístup k informacím o metodách trvale udržitelného rozvoje hospodaření v krajině, a nabídne možnost využití zahraničního know-how pro projekty, které mohou být realizovány v ČR, s možným přesahem do okolních států.

Kontakt

Ing. Petr Čupa, Ing. Jan Vybíral
Biosférická rezervace Dolní Morava
petr.cupa@dolnimorava.org, jan.vybiral@dolnimorava.org
www.dolnimorava.org, www.imfn.net

EXKURZNÍ PRŮVODCE

LESNICKÝ PARK KŘIVOKLÁTSKO

ÚZEMÍ PRO PŘÍRODU I PRO LIDI

Legenda

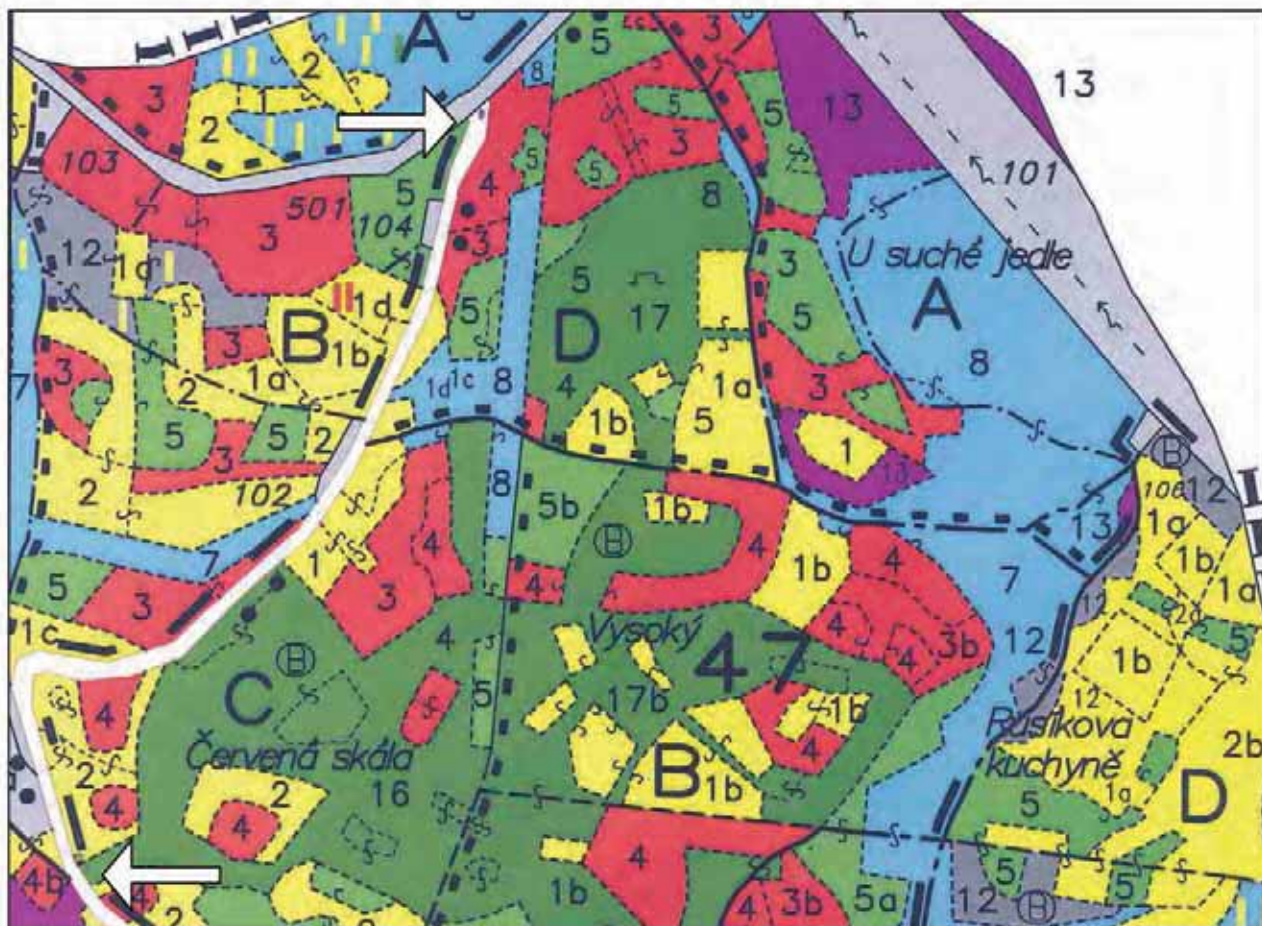
- Hranice Lesnického parku
- Rezervace
- Trasa zastávek
- Zastávky

LHP LRS Zbiroh 2006-2015 na LHC 317702 JCM LRS Zbiroh, polesí Vlastec
 Ing. Jerome Colloredo – Mannsfeld

Zastávka č. 1

Charakteristika

Ukázky trvale udržitelného hospodaření na majetku pana Jerome Colloredo-Mannsfelda. Přírozené obnovy bukových porostů.

LHP Křivoklát 2005-2014 na LHC Křivoklát, revír Bušohrad
 Lesy České republiky, s.p.

Zastávka č. 2

Charakteristika

Lokalita „Zakopalovy plochy“, založené V. Zakopalem VÚLHM Opočno v roce 1952-54 s cílem ověření různých druhů obnovy v dosud nerozpracovaných bučinách s příměsí kvalitního modřínu s ohledem na délku obnovní doby a výnosovost stávajících porostů.
 BK nárosty ze semenného roku 1995. Velkoplošná obnova místy už v závěrečné fázi domýtné seče.

Výpisy údajů z lesní hospodářské knihy jsou na následujících listech

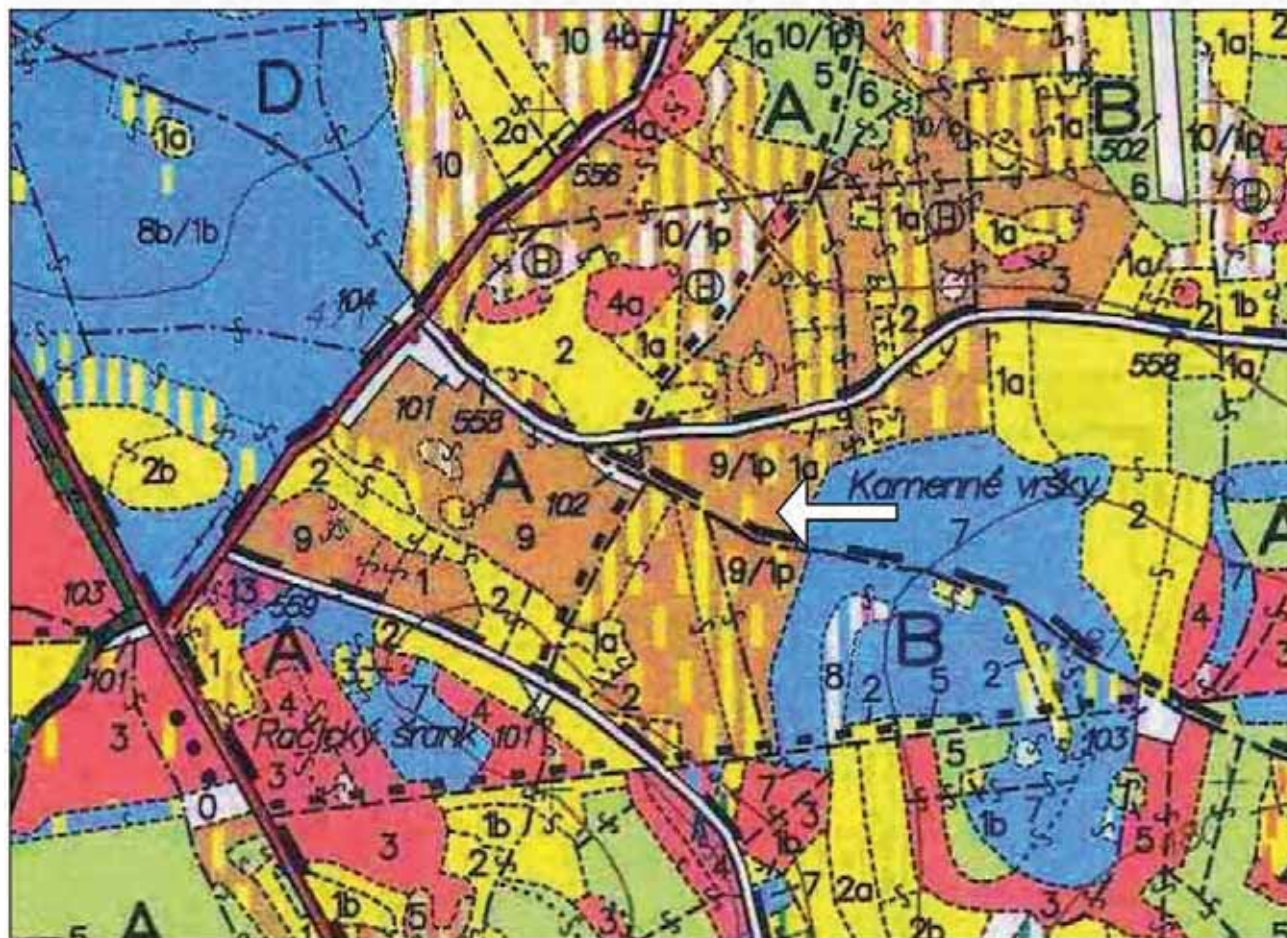

LHP Křivoklát 2005-2014 na LHC Křivoklát, revír Pustá Seč
 Lesy České republiky, s.p.

Zastávka č. 3

Charakteristika

Ukázka postupné přeměny smrkových monokultur na přírodě bližší druhovou skladbu podsadbami buku a jedle. Buk je možno tímto způsobem pěstovat bez ochrany, jedli je nutno chránit oplocením.

Výpisy údajů z lesní hospodářské knihy jsou na následujících listech

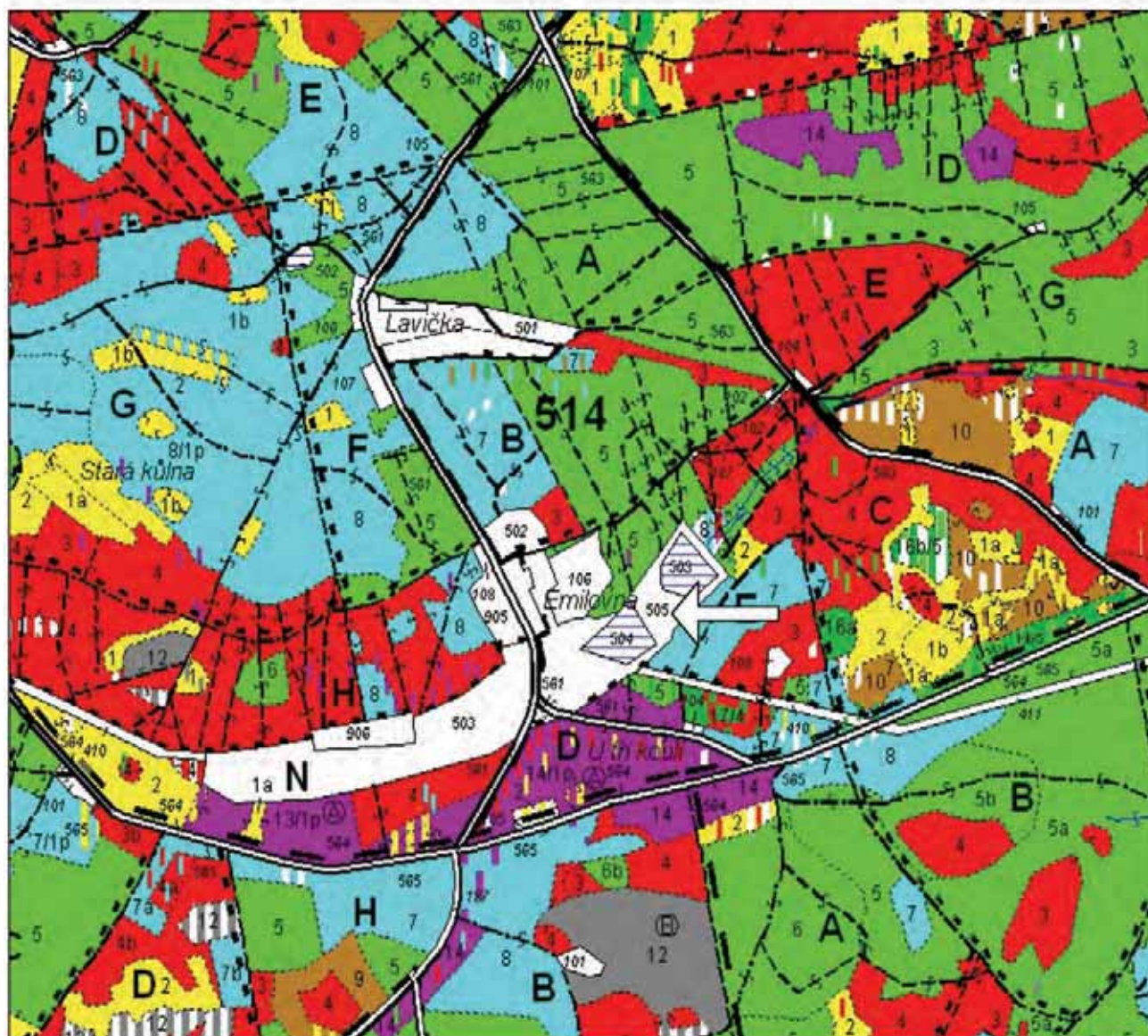
LHP Křivoklát 2005-2014 na LHC Křivoklát, revír Kouřimec
 Lesy České republiky, s.p.

Zastávka č. 4 , 5

Charakteristika

Areál lovecké chaty Emilovna. V období lovecké sezóny slouží k ubytování loveckých hostů, v průběhu roku pak k rekreaci zaměstnanců i ostatních návštěvníků. Místo pro pořádání různých společenských akcí (Den s LČR, různé soutěže, jubilea, svatby apod.). V poslední době nabývá na významu při pořádání vícedenních akcí v rámci lesní pedagogiky.

Místo, kde byl založen dne 13.5.2010 Lesnický park Křivoklátsko.

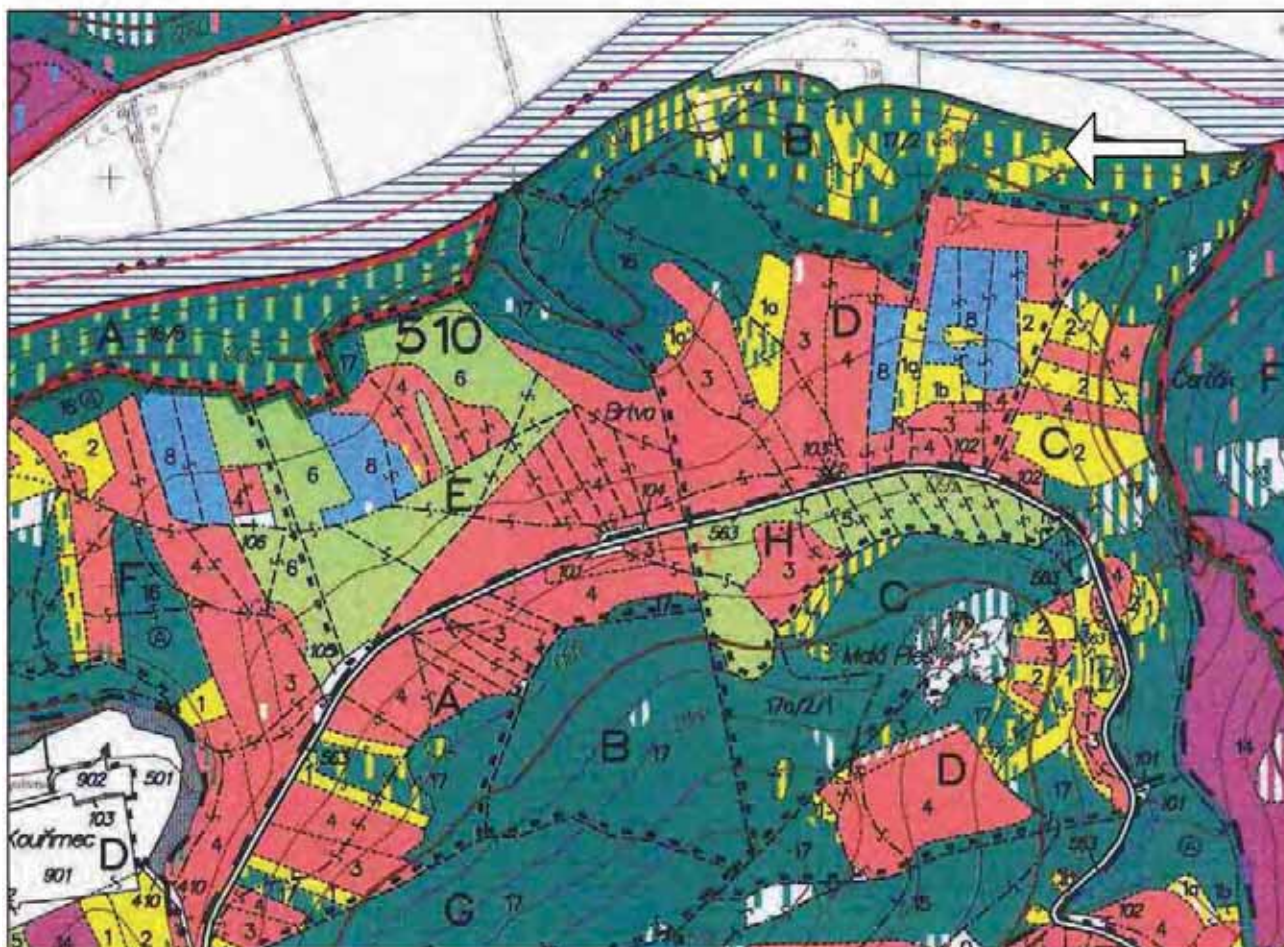

LHP Křivoklát 2005-2014 na LHC Křivoklát, revír Kouřimec
 Lesy České republiky, s.p.

Zastávka č. 6

Charakteristika

Hospodaření v NPR probíhá podle plánů péče. Ponechání hmoty v NPR Velká Pleš po orkánech Ema a Ivan bez zpracování za účelem „nastartování přírodních procesů“. Tento porost bude možno využít k studování růstových procesů, stavu půdy i změny druhové skladby v porostech ponechaných přirozenému vývoji. Lesnický park nepočítá s bezzásahovým režimem na větších plochách.

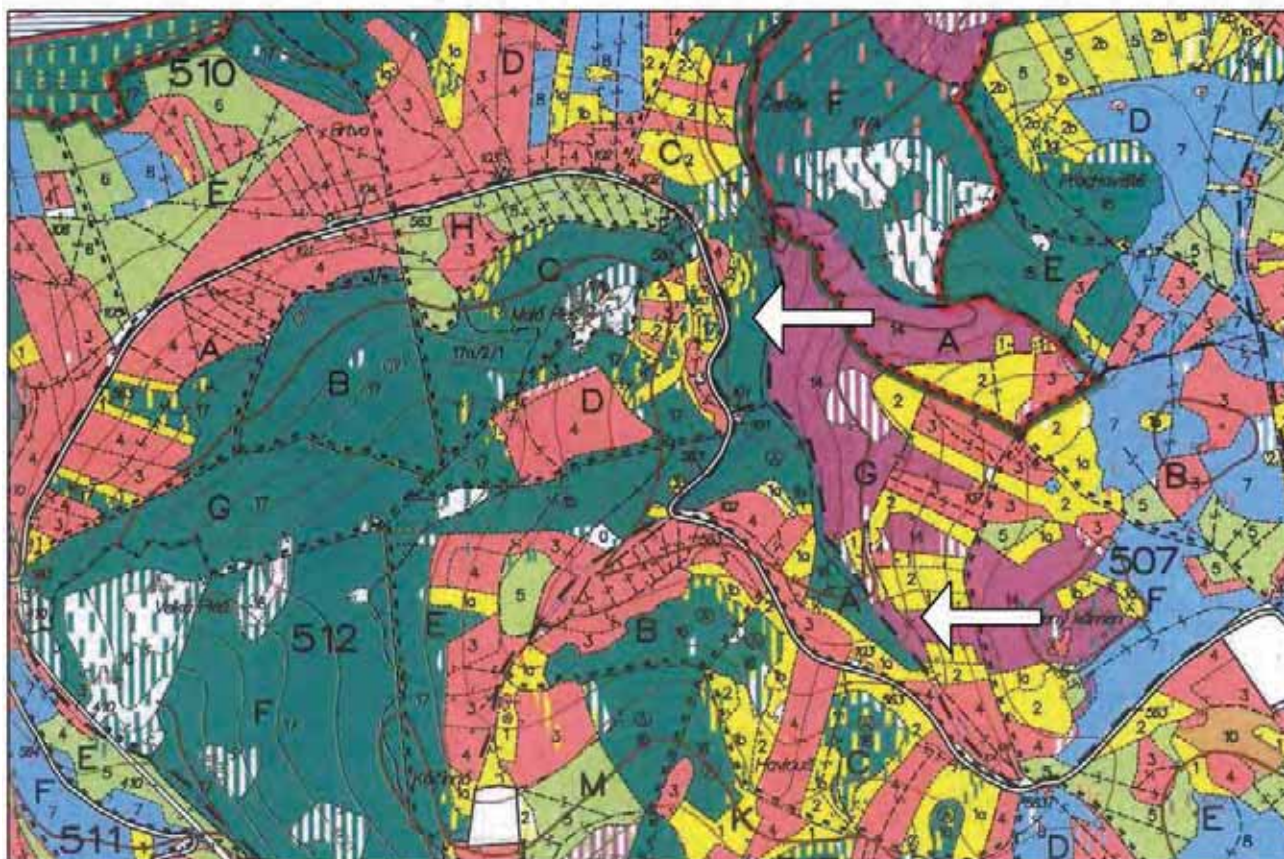
Výpisy údajů z lesní hospodářské knihy jsou na následujících listech

Majitel	11000	LO 8	Křivoklátsko a Český úrals	LHC	1225	Platnost	1.1.2005-31.12.2014	Strana	1	Plocha	87,82	Dělení	510
Kategorie/řekry	31c	Zvlst	6 CHKO - 1.zóna	Pásmo ohrož.	D	LSVZ	KŘIVOKLÁT	OLH	LČR, s.p.	Plocha	10,84	Díleč	B
Popis dílce NPR Valáls Práží, NRBC Týřov, GZ DBZ a BK, Strmý S sveh nad Berounkou, Listnatá kmanovina pralesovitého char., pomíáný rospad nahrazují nárosty BK, HB, Naodjný nálet ve vřích zářezeh, na suchých expon. hřbtech chybí. Hospodáit die PP.													
Porokupina	17.02	Plocha porokup.	10,84	Les. typ	3A1	Les. úřad	Kód k. ú.	321200001	Název k. ú.	BRANOV			
Popis porokup. Vznáto věřnorodí die postavení na svehu (15-35 m). Vr. ířiska, BR, BD, SM. Měty nárosty a nálet listnatě. SLT 1., 3., PP. Vyběrem uvolnit nárosty.													
Hosp. soubor	Vř. k. ú.	Zř. k. ú.	Dřevina	% Zř. k. ú.	Vř. k. ú.	Vř. k. ú.	Vř. k. ú.	Vř. k. ú.	Vř. k. ú.	Vř. k. ú.	Vř. k. ú.	Vř. k. ú.	Vř. k. ú.
	15	1	BK	50	0	3	0	26	3	0	0	0	0
			HB	30	0	4	0	20	4	0	0	0	0
			KL	5	0	4	0	26	3	0	0	0	0
			JS	5	0	5	0	28	2	0	0	0	0
			JL	5	8	7	0,01	28	1	0	0	0	0
			BR	5	0	4	0	22	2	0	0	0	0
Etáž celkem				100						2	0,00	0	0,00
	17	17	Parc. plocha etáže	9,49	Skut. plocha etáže	10,84	Kód majetku	11000	Model 12. %	50	Obmýř/Obn. doba	170,60	% mel. a zpeř. dřevín
3005	180	7	BK	40	48	28	2,84	26	2	C	0	1346	0
			HB	20	24	20	0,41	20	3	C	0	365	0
			DBZ	20	38	24	1,41	22	3	C	0	514	0
			LP	5	35	24	1,17	22	4	C	0	128	0
			KL	5	34	24	1,1	22	4	C	0	128	0
			JV	5	40	24	1,51	22	4	C	0	131	0
			JS	4	45	28	2,3	26	2	C	0	106	0
			BRK	1	30	22	1,11	22	2	C	0	18	0
Etáž celkem				100				254	2736		0,00	0	0,00
Porokup. celkem								254	2738		0,00	53	0

LHP Křivoklát 2005-2014 na LHC Křivoklát, revír Kouřimec
Lesy České republiky, s.p.

Zastávka č. 7**Charakteristika**

Přirozené obnovy smíšených listnatých porostů v „Genové základně buku, dubu a ostatních listnatých dřevin“. 1. genová základna v ČR o rozloze cca 1200 ha, založená v roce 1975. Slouží k produkci geneticky kvalitního osiva pro obnovu porostů v GZ i mimo ni. Obnova převážně přirozená, jedle je vnášena uměle.

Výpisy údajů z lesní hospodářské knihy jsou na následujících listech

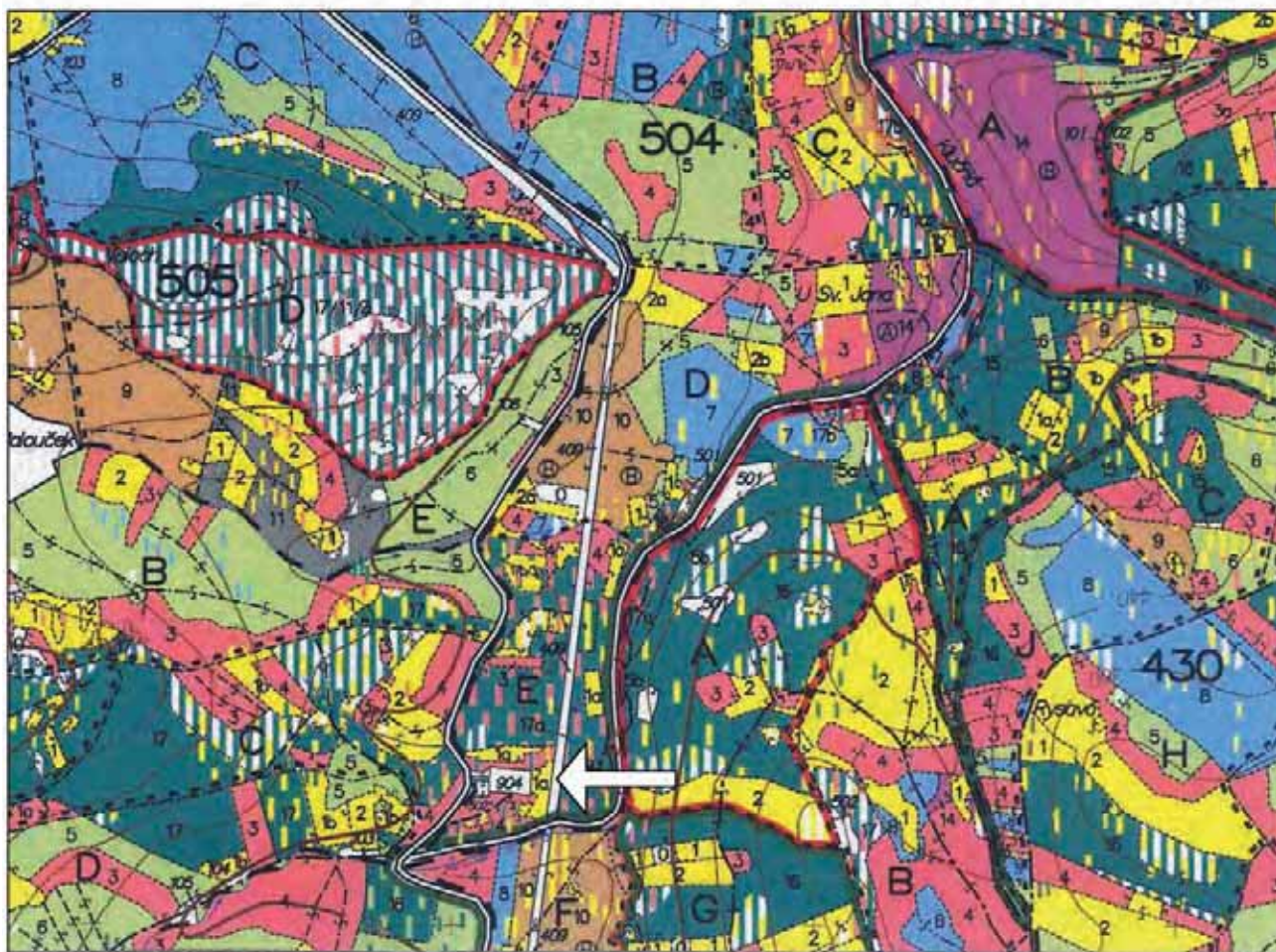

LHP Křivoklát 2005-2014 na LHC Křivoklát, revír Kouřimec
 Lesy České republiky, s.p.

Zastávka č. 8

Charakteristika

Obnova kvalitního porostu modřínu evropského jesenického původu. Realizace obnovy jemnějším způsobem podsadbami modřínu a habrových skupin bukem a jedlí. Přirozená obnova světlomilných dřevin modřínu a dubu s použitím plotnové přípravy půdy. Ukázky různých způsobů obnovy lesa pro účely výuky a lesní pedagogiky.

Výpisy údajů z lesní hospodářské knihy jsou na následujících listech

Majitel	11000	LO 8	Křivošátásko a Český kras	LHC	1225	Platnost	1.1.2005-31.12.2014	Strana	1	Plocha	618	Oddělení	504
Kategorie/říčky	32a	Zvlst.	6 CHKO - 1. zóna	P.ámo ohrož.	D	LSAZ	KRIVOKLAT	OLH	LČR, s.p.	Plocha	802	Dílce	E
Popis dílce													
Porost na zvláště plošně s mírným sklonem k V. SV.													

Porokupina	17a	Plocha porokup.	4,39	Les typ	3H1	Les úřad	Kód k.ú.	321200001	Názevk.ú.	BRANOV
Popis porokup. Stará kmenovina s různověkým nárůstem ve spodní části, J část LT 3B2, vtr. JD, LP, KL, pokračovat v obnově - donné seče, na ostatní ploše jednotlivý výběr.										

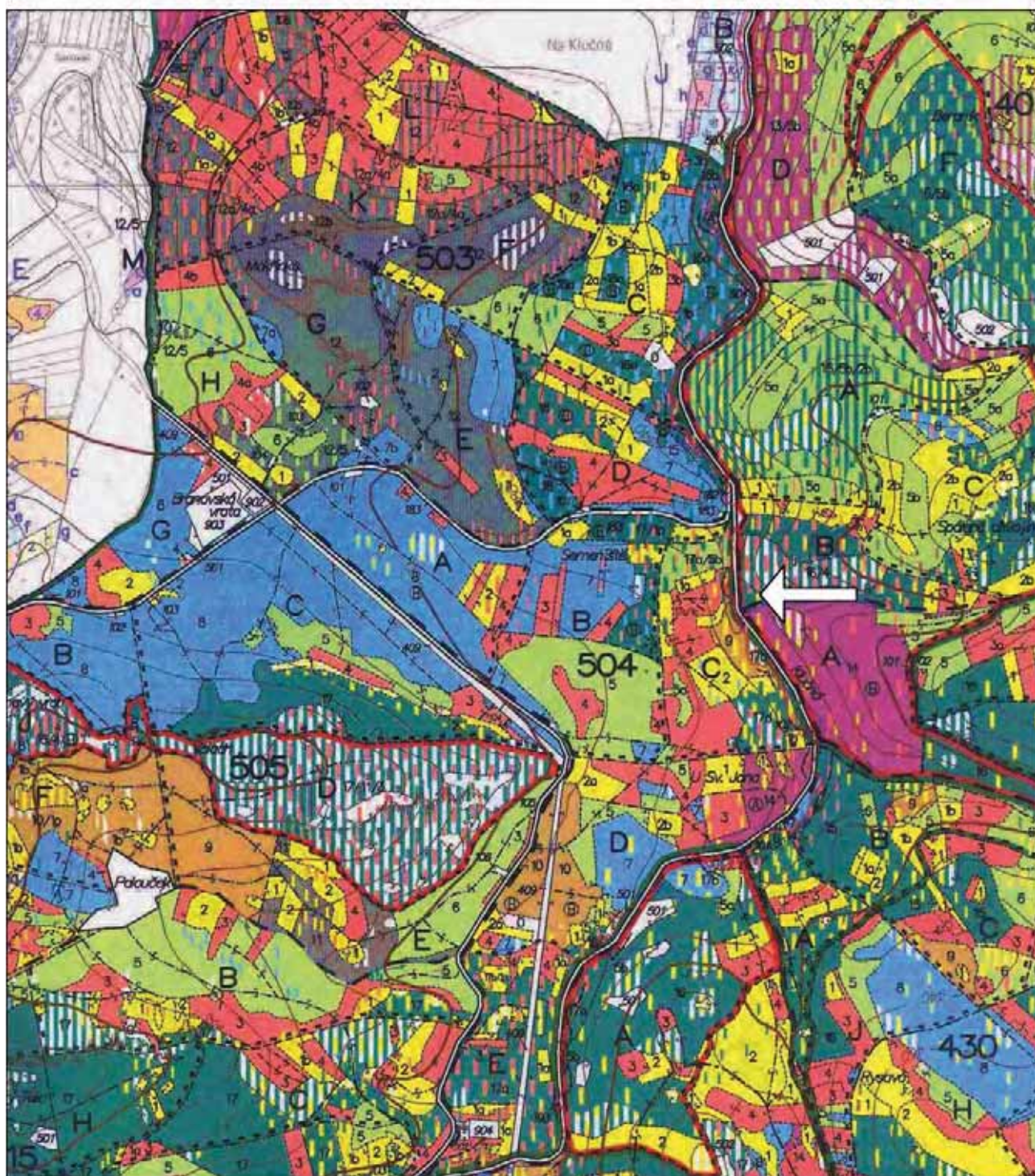
Hosp. soubor	Věk	Nákměnění	Dřevina	% Zmlt	Výš. souř.ka	Výš. kmě. střed.	Objem kmenů	Běž. plocha	Běž. objem	Př.řezání	Mrt. %	Zrůba v m3 bk.		Těžba v obn. j. (1000) m3	Těžba v obn. j. (1000) m3	Těžba v obn. j. (1000) m3	Těžba v obn. j. (1000) m3	Těžba v obn. j. (1000) m3	Těžba v obn. j. (1000) m3	Prořezky (1000) m3	Zalesnění (1000) m3	Plocha				
												Na 1 ha	Celkem										1000	Model těž. %	100	Obn. j. / Obn. doba
17a	17a	Parc. plocha etáže	4,39	Stut. plocha etáže	4,39																					
4441	173	7	MD	40	56	3,53	32	1	C			0	188	826	0	0	1,45	291	0	0	0	3	BK	50	1,45	
			DBZ	17	42	27	1,95	24	3	C		0	44	195	0	0		70					SM	30		
			BK	17	33	31	1,35	28	1	C		0	51	227	0	0		63					DBZ	20		
			SM	12	39	37	2,05	34	1	C		0	70	305	0	0		109								
			HB	11	32	20	0,78	20	3	C		0	20	87	0	0		43								
			BO	2	57	32	3,79	30	1	C		0	6	26	0	0		14								
			JV	1	27	23	0,86	22	4	C		0	2	7	0	0		4								
Etáž celkem												100	381	1673	0,00	0	1,45	614	0,00	0	0,00	0	100	1,45		
Porokup. celkem													381	1673												

LHP Křivoklát 2005-2014 na LHC Křivoklát, revír Kouřimec
 Lesy České republiky, s.p.

Zastávka č. 9

Charakteristika

Lokalita „Tři prameny“ - naplňování rekreační a odpočinkové funkce lesa - služby pro veřejnost. V rámci Programu 2000 Lesů České republiky, s.p. byl vybudován přístup přes vodní tok, odpočinkové zázemí, úprava lokality bezprostředně u pramenů a parkoviště nedaleko lokality. Lokalita je návštěvníky hojně navštěvována.

Poznámky: